

Zuntz optikoa: Ona eta azkarra, baina garestia

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Unai Elorriaga, 2002ko Espainiako Narratiba Saria

“NI EZ NAIZ IDAZLEA”

Bushek ez dio Irakeko petrolioari ihes egiten utziko

Xingola

Larunbat eta
DOAN
EGUNKARIArekin

Gaztetxoenera
egunkaria

Komikiak

Denbora-pasak

Posterrak

Erreportaiak

Ipuinak

Eskulanak...

ORAIN 16 ORRI
KOLOREETAN

Astialdian jolastuz ikasteko

**Urriaren 26tik aurrera, larunbat eta igandeetan
euskarazko eta ingelesezko jokoak !!**

DOMINO JOKOA

Lanbideak

Hiztegi jokoa:

hitzak euskaraz eta
ingelesez lantzeko.

LETRA JOKOA

Hizkuntza jokoa:

letrak euskaraz
eta ingelesez lantzeko.

**BIKOTEEN
JOKOA**

Hitzak eta marrazkiak
binaka elkartzeko.

**ZENBAKI
JOKOA**

Zenbakiak euskaraz
eta ingelesez lantzeko.

*Kupoa, asteburu oro, ostiraletik igandera publikatuko da.

+ kupoa* + 4,4 €

Egunkaria

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Rafa Diez: "Datozen udal hauteskundeak erloju-bonba bat dira"**

9

■ **Euskalduntze alfabetatzea: Pipiak, ajeak eta erronkak**

18

■ **Pello Zabala: "Arantzazuko miraririk handiena, Oteizaren proiektua aukeratu izana da"**

26

■ **Artisten atzeko artistak**

40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Irakurleari	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: <i>Rafa Diez. Xabier Letona</i>	9

MUNDUA

Ramadanean barau eta otoitz dagi munduaren laurdenak. <i>Pello Zubiria</i>	12
--	----

EKONOMIA

Bushek Irakeko petrolioia segurtatu nahi du. <i>Daniel Udalaiz</i>	14
--	----

EUSKARA

Pipiak, ajeak eta erronkak. <i>Erramun Osa</i>	18
--	----

GIZARTEA

Zuntz optikoa: ona eta azkarra, baina garestia. <i>Elisabeth Pombo</i>	20
Elkarrizketa: <i>Pello Zabala.</i>	
<i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	26

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	32
Elkarrizketa: <i>Unai Elorriaga.</i>	
<i>Mikel Asurmendi</i>	35
Artisten atzeko artistak. <i>Lore Agirrezabal</i>	40
Orain Dela 30 Urte. <i>Pilar Iparragirre</i>	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Jose Luis Elorza</i>	8
Kultura: <i>Jon Kortazar</i>	34
Azkena: <i>Iñaki Murua</i>	58

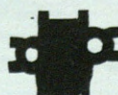
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

SAGUA ETA KATUA LEGEZ:

TOM and GERRY

blair
adams

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irueta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria110 euro

Ipar Euskal Herria133 euro

Espainia110 euro

Beste atzerriak140 euro

Airez219 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Xabier Letona Biteri, ARGIAko zuzendari berria.

Xabier Letona da gaurdanik ARGIAko Zuzendari

Komunikazio Biziagoa elkartearen Administrazio Kontseiluaren Lehendakari naizen aldetik, plazer handi bat da gure irakurleei jakinaraztea Kontseilu honek Xabier Letona Biteri izendatu duela ARGIA astekariaren Zuzendari.

1988an gure giza ekipoan hasita, ARGIAk azken 14 urteotan egin duen bide osoa barrutik ezagutu du eta astekari honen garapen eta gorabehera guztietan hartu du parte. Donostiako Egia auzoan, Ametzagaiña kalean, eta berehala ANTZA inprimategi sortu berriarekin batera, Mundaiz bidean, ARGIAk zituen erredakzioetan lan egina da eta aldizkari honen gaurdainoko ibilbidearen ezagutzaile ona da bera.

Kazetaritza alorrean, ARGIAko sail bat baino gehiagotan azaldu ditu Letonak bere emaitzak, eta enpresaren martxan

lan eta ardura ezberdinetatik hartu du esku. Azken urteotan Pello Zubiria buru zuen kazetari ekipoan Zuzendariorde izateaz gain Administrazio Kontseiluko kide ere izan da. Kazetaritza ofizioan duen esperientziak gain, erredakzio baten ardurak bezala informazio enpresa baten gestioari dagozkion afera asko ere lehen eskutik ezagutzen ditu, beraz.

1966an Gipuzkoako Arrasaten jaio zen Xabier Letona, eta Informazio Zientzietan lizentziatua da, Euskal Herriko Unibertsitatean ikasita.

Azken urteotan ARGIAren Zuzendari izan den Pello Zubiriak lan berriei ekin die jadanik etxe honetan bertan. 1981ean hasi zituen kazetari lanei ekin die estuago berrir, eta euskarazko prentsan ia mende laurdenez bildu duen bere esperientziak lagunduko dio Zuzendaritzari orain irekitzen den aro berrian.

Etengabeko aldaketaren historia bat da ARGIArena. Euskal Prentsaren ikurra urterik zailenean bizirik atxiki ondoan, euskarazko komunikazio idatziari XX. mende hondarrean fruiturik oparoenak eman dizkion dinamika baten motore izan da.

Aldaketok eta ondoren etorriko diren gehiago, etengabeko gaztetze horren barruan kokatzen dira, eta euskal irakurleei ARGIA hobe bat egiten mamituko direla seguru gaude.

JOXE MARI IRAZUSTA
KOMUNIKAZIO BIZIAGOA
ELKARTEKO LEHENDAKARIA

Hiruko Txikian

EHUN MILATIK

Goiti ibili omen dira Donostian barrena oinez askatasuna galdez. Hori zioten aldeko hedabideek behintzat, euskal abertzaletasunak itota erbesteratutakoak berrehun milatan zenbatzen dituzten berberek. Bada, ez ziren guztiak Donostiara bildu sobra ere. Eta balizko erbesteratuez gain, bertakoak eta beren bizkartzainak zenbatuz gero, huts egin dutenen kopuruak gora. Ez zaizkiela denak etorri alegia. Ez da broma. Bata ala bestea. Edo alde egindakoen zenbakia puztu egin dute, ala ibilaldiarena. Edo biak prezio berean. Aitortu behar dut oso txarra naizela ehun bat jende gorako bilkuretan kopuruak zenbatzen. Eta eskarmentuz diot, ehundik gorako horrelako ger-

takizunetan parte hartua bainaiz. Eta tabernarik ezean, nekez asmatu izan dut xifrarik. Hori bai, ogitartekoetan eta edaritan eman izan dut nire konfiantza osoa, haiek zenbatetik ondorioztatu izan duguna. Eta Donostiako ibilaldiaren antolatzaileek txosnarik jarri ez zuten, nekez sinets dezaket haiek eman beren aldeko oinezkoen zenbatekorik, bestalde haiek kontatzen saiatutako lagunek hamalau milatan xifratu dutena. Beharrik ez zituztela tartekoentzat, larogeita sei mila horientzat ogitartekoak erosi eta banatu behar izan, Kanaaneko eztaiena gaintuz, sobrantearekin Guinnessen baikenituzke betirako.

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

ARTEAK ETA OFIZIOAK

Euskal Herriko gainerako eskualdetan ere antzerakoak izango diren datu beldurgarriak jakinarazi zituzten aurreko astean Bizkaian: Mehatxeta eta Ezkerraldean 800 lanpostu daude bete gabe. Bi eskualde hauetan langabezi tasa %10 ingurukoa da, Bizkaiko batezbestekoa baino 2 puntu gehiago. Postu horiek bete ez badira, igeltsero, arotz, burdinlari, soldatzaile, txapista, egitura metalikoen muntatzaile, makina erremintarako operadore izateko prest dauden profesionalak falta direlako izan da. Zerbait ez dabil ongi gure hezkuntza sisteman, enpresen eskaeren eta hezkuntzaren arteko banaketa hain handia egoteko. Aspaldi enpresa handiek zituzten aprendiz eskolak eta arte eta ofizio eskola haiek husten joan dira Unibertsitatearen onurarako. Eta orain Unibertsitateetik milaka langabetu ateratzen dira eta tradiziozko profesionalak falta dira. Horren erantzule familiak dira, baina batez ere politikoak, gobernatzen dutenak, hezkuntza politika behar errealetera ez egokitzeagatik eta egun hain beharrezko diren artisau eta lanbide heziketaz ahazteagatik.

◆ DANIEL UDALAITZ

IBARRETXEREN LEHEN URRATSAK

JUAN JOSE Ibarretxe lehendakariaren proposamenak egin ditu jada bere lehenbiziko urratsak eta ezin esan bultzagileen sostengutik haratagorik lortu duenik. Zaila da, dena den, gizarte mailan zer eratako harrera egin zaion neurtzea, baina bai esan liteke egungo egoera geldotuaren zutoinak astindu dituela eta hori herritarrak sumatu duela. Espainiar ikusmoldearen arbuizate erabatekoa izan du eta datozen hilabeteetan ezker abertzalearen sostengua nola irabaz dezakeen pentsatu beharko du hiruko gobernuak, hemendik urte eta erdira edo bira Eusko Legebiltzarrean proposamenaren oniritzirik jasoko ez balu, seguruenik jai izango luke eta.

DENERA OHITZEKO AHALMENA

HERRI honetan era guztietako egoeretara ohitzeko ahalmen handia dagoela ez da zalantzarik. Euskal gizarteko alderdirik garrantzitsuenetako legez kanpo jartzen da eta lehenbiziko astinduaren ondoren bizitza politikoak ohi bezala jarraitzen du, aldaketa handirik gabe. Lehenago edo geroago, aldiz, egoera nozituko den zalantza gutxi dago han eta hemen. Horrekin bezala, orde, berdintsu gertatzen da ETak mehatxatutakoekin, presoen sakabanaketarekin, torturarekin... Sufritzen dituzten gutxiengoek jasaten dituzte, indar mediatiko eta erakunde nagusienek batzuen sufrimendua haizutzen dute, baina gizartearen abiada normalean horrek ez du eragin berebizikorik.

MANIFESTATZAILE KOPURUAK

MANIFESTAZIOETAN parte hartzen duen jendea zenbatzeko teknikak nahiko errealistak izaten dira hala nahi denean. Donostian Aski da! plataformak egindakoan 100.000 edo 150.000 pertsona ez zirela izan ez da zalantzarik. Zenbaketa egitea ausartu direnen zenbakiak harrigarriak izan zitezkeen oihartzun mediati-

koak zabalduetako kontuan izanda. Baina zenbakiak nondik ateratzen diren azaldu egin zituzten bai 'Gara' egunkariak -14.000 pertsona- eta baita Mariano Ferrer kazetariak ere -gehienez 17.500-, esate baterako. Ez zen manifestazio honen kasua, baina Ferrerren kalkuluetan,

B A H E A

- Jose Angel Cuerda Gasteizko alkate ohiaren ustez Ibarretxe lehendakariaren proposamena lekuz kanpo dago gaur egun, bere ustez "oraindik ez delako askatasunean garatuko den elkarbizitzarik". Eta balizko kontsultari dagokionez honako galdera luzatzen du: "Euskal Herrian, errespetatuko al da hiru lurralde historikoetatik bakoitzak erabakitzen duena?"
- Mariano Ferrer kazetariak 'Euskaldunon Egunkaria'n: "Alderdi abertzaleak Espainia-

BAKE KONFERENTZIAREN GAZI-GOZOAK

Ez da Elkarrik espero zezakeen bukaerarik onena, nahiz eta egindako bidetik oso irakaspen interesgarriak atera, batez ere bake proposamen batean metodologia eta edukian dauden klabeetan arakatze aldetik. Baina helburu garrantzitsuena, alderdien arteko akordio bat orrialde batean islatzearena, ez da lortu eta hori ere hala aitortu du Elkarrik. Ondo abiatu zen Konferentzia eta gizarte mailan izandako oihartzun handiari, alderdien arteko aurrerapen esperantzagarria gehitu zitzaion. Batasunaren ilegalizazio prozesuak konferentziaren helburu gorena hankaz gora jarri du, eta aurrerantzean Elkarriren ahaleginak biziki zaildu ere bai.

manifestazioaren luzera, kaleen zabalera handiena hartuta eta kaleen ahalik eta jende betekada handiena hartuta, inoiz ez lirateke 23.000 pertsona baino gehiago egongo.

EPAILEAK ETA CGPJ

RUTH ALONSO epaileak Ramon Gil Ostoa euskal preso politikoa baldintzapeko askatasunean jarri izanak hautsak harrotu ditu berriz ere. Alonso epailearen erabakia ikertzeko agindua eman du Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak. Joseba Azkarraga Jaurlaritzako Justizia kontseilariak gogor kritikatu du CGPJ. Denbora berdinean, halaber, ezagutu da justizia administrazioa Espetxe Zaintzako Epaitegi Zentral bat eratzeko asmotan dagoela, justiziarren aurrean herritarrek konstituzionalki duten

tratamendu berdinari beste salbuespen bat gehiago jarritz.

NAZIOARTEKO KONFERENTZIA

LOREN Arkotxa arduradun nagusi duen Udalbiltzak Nazioarteko Konferentzia egingo du abenduaren 6, 7 eta 8an zehar Donostiako Kursaal Jauregian. Konferentzian zehar, halaber, Udalbiltzak landutako eskubideen karta ezagutzera emango da.

102 ATXILOTU IRAILETIK HONA

JOAN den astean Ertzaintzak Bizkaian atxilotutako zazpi pertsonekin, segurtasun indar desberdinek, irailetik urriaren 21a arte 102 pertsona atxilotu dituzte Euskal Herrian, Askatasuna erakundeak jakinarazitakoaren arabera.

■ Joseba Arregi.

IZPIAK

Joseba Arregi, Manuel Montero, Emilio eta Javier Gebara, Carlos Trevilla, Javier Elzo eta hogeikotea osatu arteko beste pertsona ezagun batzuek Gernikako Estatutuaren balorea azpimarratzen duen idazkia kaleratu dute. Hauen ustez, egungo estatutuaren itun izaeratik subjektu politiko bat sortu zen, eta ez da posible aurrekoaren gisako itun berri bat gabe subjektu politiko berri bat sortzea, nahiz eta hau gizartearen gehiengoan oinarrituta egon.

Santiago Carrillo Espainiako buruzagi komunista historikoaren esanetan -egun PSOEn dago- ez da logikoa Batasunaren sostengua zuen erakunde bat legez kanpo jartzea, horrek arazoa konpontzeko baino arazoa korapilatze baliu duelako. Halaber, bere ustez PSOE ez dago eroso PPrekin egindako Itun Antiterroristarekin eta bultzatutako Alderdi Politikoen Legearekin. Radio Euskadin egindako elkarrizketan esan zituen aipatutakoak.

Iñaki Azkuna izango da datozen udal hauteskundee-tan EAJK Bilborako aurkeztuko duen alkategaia. Dimas Sañudo egungo zinegotzia izango da PSE-EEren hautagai nagusia eta Antonio Basagoiti egungo zinegotzia PPkoa.

ko Gobernuak eta PSOEek nahi dutenera mugatzen ez diren artean, guztiak balio du alderdi abertzaleak txiki-txiki egiteko. Bi aukera daude: eustea, herri honen gehiengo beraiekin ez dagoela eta ez dela egongo konbentzitu daitezen, edo bandera txuria ateratzea. Alderdi abertzaleek hobeto egin ditzakete gauzak, baina horrek orain ez luke ezertarako balioko”.

Juan Oronoz, Leitzako EAko zinegotzia eta Nafarroako Euskararen kontseilukide ohiak “Egunkaria”n: “Gutxiengoak isilarazi eta zanpatzeko estrategia badagoela ikusi da”.

Euskadiren psikodrama

Pentsa dezagun momentu batean Euskadiri azterketa psikologiko bat egin diotela. Munduko unibertsitate ospetsuenean asmatu dute modu bat azterketa psikologikoak pertsona bakartiei egin beharren nazio oso bati egiteko. Eta beste batzuen artean Euskadi izan da nazio horietako bat.

Ez dakit zein emaitza aterako ziren horrelako azterketa batetik baina, ziur nago patologia ugarien sintomak azalduko zirela diagnostiko bat egiteko orduan. Adibide gisa, zer da zuretzat euskalduna izatea? Galderaren erantzun batzuk: "Ni euskalduna naiz eta kito". "Ni euskalduna naiz baina ez espainiarra". "Ni euskalduna naiz baina ez EAEkoa (Euskal Autonomia Erkidegoa) Euskal Herrikoa baizik". "Ni Euskadiko eta Espainiako hiritarra naiz". "Nik ez dakit zer den euskalduna izatea...". Beste elementu bat aipagarriena eta adierazgarria era berean da herri honetan gizaki gehienak biktimak sentitzen direla. Horrek ez du nahi esan benetako biktimak direnik baina bai biktimak sentitzen direla: ETako kideek pertsona bati bi tiro buruan sartzen badiote, kotxe bonba bat leherrarazi edo enpresariei zerga kobratzen badiote ez da ekitaldi hauek gustukoak dituztelako ez, beraientzat izugarritzko sakrifizioa da horrelako ekin tzak egitea. Baina, beraiek ez badituzte egiten, nork mantenduko du piztuta euskal gatazkaren sua?

BADAKITE gehienek ez dutela onartzen ezta ulertzen ere bere odol egarri hori baina honek ez du garrantzia handirik, beraiek su sakratu horren soldadu aukeratuak sentitzen dira eta prest daude bere bizitza bertan erretzeko. Zer esan ETaren benetako biktimetaz eta honen eraginetaz: gertukoak eta ingurukoak artean biktimak izatearen sentimenduak (defentsioa, gorrotoa, malaostia, ulertezina...) zabaltzea eta areagotzea. Gizarte esparru ezberdinak biktimak sindromearekin bizitzea: poliziak, epaileak, uniber-

tsitateko irakasleak, enpresariak, zinegotziak, ertzainak, PP edo PSOEko kideak, kazetariak... EAJ-PNVkoak ere biktimak sentitzen dira. Ia 25 urte daramate boterean Eusko Jaurlaritza kontrolatzen baina, hala ere, beti sentitzen dute Madrilgo inkonprentsioa. PPK gehiengo absolutua duenetik eta PNVren botoak Madrilgo kongresuan behar ez dituenetik jokoa gogortu egin da. Jose Maria Aznar artilleria guztiarekin etorri da Euskadira (ETak ematen dizkio munitzioak) eta Xabier Arzalluz jaunak ikusita xakeren partida horrela planteatuta dagoela eta gainera zuriak

-hau da iniziatiba- Aznarren eskuan daudela erabaki du ez dagoela defentsa egokiagorik atake on bat baino, eta horrela plazaratu da Ibarretxeren plana.

Xake partida horren estrategian onartuta zegoen Madril lek inoiz ez zuela onartuko plan hori, baina estrategian ez zegoena zen bertako peoi batzuek -enpresariak alegia- ez zutela jokoa onartuko eta gainera ausartuko zirela PNVri gogorarazten etxeko lan batzuk egin gabe daudela oraindik, eta proiektu politiko berrietaz hitz egiten hasi baino lehen hobe dela beraiekin bukatzea, hau da, ETarekin amaitzea.

Hauetan geunden joan den asteburuan ¡Basta ya! koek (Aski da!) -eta beste biktimak batzuk- bere manifestazioa egin arte. Uste gabean izugarritzko jendetza bildu zen Donostian eta datu honek urduritasun eta presio gehia-

go jarri dizkie mahai gainean xake partida jolasten ari direnei eta ondorioz Ibarretxe Lehendakariari.

Jose Luis Elorza
PSE-EEren zinegotzia
Beasaingo Udalean

*"Xake partida horren
estrategian onartuta zegoen
Madrilek ez zuela onartuko plan
hori, baina estrategian ez
zegoena zen bertako peoi batzuk
-enpresariak alegia- ez zutela
jokoa onartuko"*

EZ dakit gure psikologoak gai izango ziren Euskadiren azterketa psikologikoa bukatzeko baina lagun batek esan zidan moduan bere oporretatik Euskadira bueltatzerakoan "herri triste bat ematen dik". Biktimismoa izango da edo beste zerbait... baina politikaren zarata guztien azpitik, gure bihotza, euskaldunon bihotza triste dago ●

R A F A D I E Z

LABeko idazkari nagusia da Rafa Diez, eta aurreko legealdian EHko parlamentaria ere izan zen. ELA eta LABen arteko harremanak, hauteskunde sindikalak, Ibarretxeren proposamena eta Batasunaren ilegalizazio prozesua jorratu ditugu nagusiki. Sakon aritu da.

“DATOZEN UDAL HAUTESKUNDEAK ERLOJU-BONBA BAT DIRA”

Abenduan hauteskunde sindikalak izango dira Iparraldean. LAB lehenengoz aurkeztuko da horietan. Zer espero duzue?

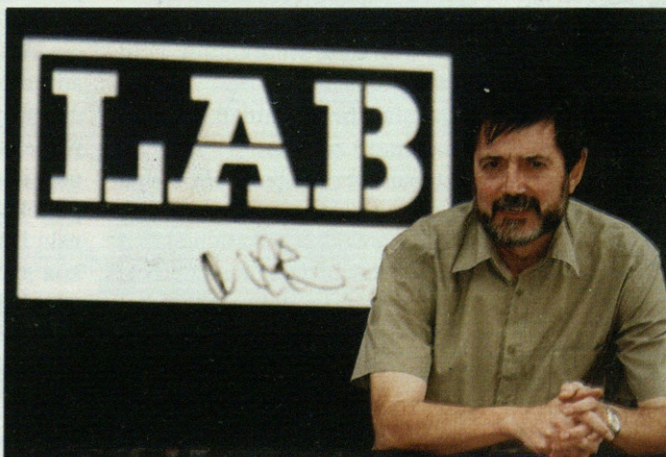
Guretzat erronka handia bezain polita da, bost sektore-tako zerrendak osatuak ditugu, Iparraldean inurri lana egiten ari gara, eta sektore abertzaleetan LABi bozka ematea Iparraldeko dinamika sozialerako ona dela zabaldu nahi dugu datozen asteotan.

■ **Eta ondoren, hauteskunde sindikalak Hegoaldean. Ordezkaritza sindikalari eustea al da helburua?**

LAB indartzen doan sindikatua da eta hauteskunde hauetan gure proiektuak batez ere gazteei, etorkinei eta emakumei zabaldu nahi dizkiegu. Gazte independentistek badute tresna bat sindikatu honetan beraien eskubideak defendatzeko, eta eraikuntza nazional eta sozialean beren ahalegina bideratzeko gune bat. Oraingoan ere gure proiektua indarturik aterako delakoan gaude.

■ **Maiatzaren 13ko hauteskundeetan EHk kolpe handia hartu zuen. Politika eta sindikala bi mundu oso desberdinak dira, baina ematen al dizue beldurrik batean gertatutakoa bestean ere islatzeak?**

Langileen mugimenduan legitimazioa eguneroko lanarekin lortzen da. Abagune desberdinek ere eragina dute, baina gure historian zehar ikusi dugu ezker abertzalea egoera desberdinetan egon arren, sindikatuak aurrera egin izan

■ **“Mingarria da EAJk eta EAK egiten dutena, beste aldera begiratzen dute eta badirudi onartu egiten dituztela ezker abertzalerik gabeko hauteskundeak”.**

duela. Afiliazio datuak eta enpresa handiei begira ditugun datuen arabera, bai-kor gara.

■ **ELA izango da zuen lehiakide handiena seguruenik. ELAk negoziazio kolektiboa eta borroka armatua ikusten ditu oztopo nagusi zuen harreman kaskarrean.**

Azken finean, elkar lanean aritu beha-

traba gisa jartzen dituen arrazoiak aitzakia direlako. Duela lau, bost, zazpi urte, osagai horiek hor zeuden eta elkarlanean aritzen ginen. Berriz batasun sindikalari heldu ezik, sindikalgintza abertzaleak harmailetatik jarraituko du prozesua.

■ **Ezker abertzaletik ELAri egin izan zaio LAB irentsi nahi izatearen akusazioa. Halakorik ikusten duzu?**

Azken garaian hori izan daiteke bere helburuetako bat bai, eta ESK ere antzerako egoera batean harrapatu nahi izan du. Apustu horrek porrot egin du. Gu gaizki pasatzen ari gara

garai honetan, baina bi sindikatuok, hegemonia kontuak alde batera utzi eta mahaian eseri beharra dugula argi dugu.

■ **Beraz, halako giroan, hauteskunde sindikalen garairik gogorrena pasatu arte, harremanak bere horretan izango direla pentsa liteke.**

Hauteskunde sindikalak ezin dira izan elkarrekin diagnostiko bat egiteko oztopo. Sindikatu bakoitzaren tokia onartuz, burujabetzaren aldeko dinamikan ikuspegi estrategikoa izango duen akordioa lortu behar dugu, eta zenbat eta lehenago hobeto.

■ **LABek nola ikusten du ELAk burujabetzaren inguruan egin zuen proposamen hura?**

Guk horretaz hitz egin nahi dugu ELAekin, duela bospasei hilabete esan ziguten barne eztabaidan zirela gaiarekin eta harrezkero zain gaude. ELAk aspaldi du LABek batasun sindikalari berrekite-

□ **“Agian bai, azken garaian LAB irenstea izan da ELAren helburuetako bat; ESK ere antzera harrapatu nahi izan du”**

rrean, lehiakide bezala ikusten gaitu eta horregatik gugandik bereizteko egiten duen ahalegina. Gu isolatuz, gu desgastzea nahi izan du, LABentzat bere maiatzaren 13a bilatu du. Niretzat pertsonalki eta LABentzat ere bai, azken bi urteak oso etsigarriak izan dira ELArekiko, batasun sindikalariekin aurrera jarraitzeko

■ Aberatsak eta txiroak

“Neoliberalismoak amildegira darama mundua”

Beste mundu bat posible dela esan berri duzue munduko 32 sindikatuk Donostian. Zer egin dezake Europa aberatseko herritarrak mundu hobe hori egiten hasteko?

Munduko populazioaren %20 gainerako %80k egindakoaren gainean bizi da. Horrek ez du zentzurik, eredu neoliberal hori agortua dago. Globalizazioaren aurkako dinamika sendotzeaz gain, eraiki beharreko alternatiba integralean sakondu dugu. Neoliberalismoak amildegira darama mundua, itzulera gabeko egoera batera, mundu mailako diktadura ekonomiko-soziala sortzen du eta horri aurre egin behar zaio.

■ **Eta herrialde garatueta bizi-erantzukizun dugu egoera horretan?**

Indibidualki eta kolektiboki erantzukizun handia dugu. Europan dagoen bizi kalitatea Afrika, Asia eta beste toki batzuetan egiten den zapalkuntzan oinarritua dago. Ezin gara mugatu herrialde txiroetako herritarrek euren egoera nola aldatzen duten ikustera. Bermoldaketa ideologiko handia egin behar dugu eta jakin, benetako matxinada etiko, sozial eta morala herri aberatsetatik ere bideratu behar dela. Bestela, gurea hipokrisia besterik ez da.

■ **Neoliberalismoa agortuta dagoela esan duzu lehen, baina kapitalismoak garaian garaiko egoerara egokitze gaitasun handia erakutsi du beti.**

Neoliberalismoak egungo sistema mantentzeko gero eta sistema militar eta politiko handiagoak antolatu behar ditu mundu osoan, gero eta zapalkuntza handiagoa eta hortik porrota datorkio. Sistema berez ez da gai demokratikoki harreman ekonomiko eta sozialak mantentzeko. ●

□ “25 urte ondoren Gernikako Estatutuaren etxea guztiz deseginda dago eta Ibarretxek horren gainean beste bi solairu egin nahi ditu”

ko egin duen lau hankatako plan bat: diagnostiko politikoa, burujabetzaren aldeko prozesu baten oinarriak, lan harremanetarako euskal esparrua eta konfrontazio demokratikoan sindikatuok izan behar dugun zeregina.

■ **Bere garaian proposamen interesgarria zela aipatu zenuten.**

Zer eztabaidaturik bazegoela, baina interesgarria zela esan genuen, ELAk burujabetzari buruzko azterketa praktikoa eta analitikoa lehenbiziz egiten zuelako. Aztertu beharra dago nola egiten den beste egoera bateranzko iragaita politikoa, fase horretan zer zeregin jokatu behar duten egungo instituzioek, zer instituzio berriek, zer Udalbiltzak, zer motako ariketa subiranistak egin behar ditugun estatuek jarritako harresiak gainditzeko... Badago zer aztertu, eta batik bat arlo sozio-laborean, hor dugu sindikalgentza abertzaleak prozesu subiranistari egin beharreko ekarpen handiena.

■ **Ibarretxeren proposamenak ba al du ezer onuragarririk?**

Ibarretxeren proposamena une politiko berezi batean erori da, eta Espainiako indar mediatikoek eman dioten erantzunarekin badirudi abertzale guztiek begi itxiekin onartu beharko genukeela. Geografia eta historiari dagokionez hausnarketa egokia egiten du, baina proposamen politikoa hiru herrialdetarako da. Ez du Euskal Herri osorako proposamenik egiten eta gainera eskaintzen duena estatutu berri bat da. Duela 25 urte egin zen akats berdina errepikatzen ari da. 25 urte ondoren Gernikako Estatutuaren etxea guztiz deseginda dago eta Ibarretxek horren gainean beste bi solairu egin nahi ditu. Eta guk uste dugu, une honetan, euskaldunok lur politikoa lortu behar dugula, ondoren lur horren gainean eraikitzen hasteko. Lur politiko hori lortuta -Euskal Herriaren aitortza eta autodeterminazio eskubi-

dea-, agian gero erritmo desberdinak izango dira, baina ezin da Euskal Herri osorako oinarririk ez duen proiektu bat onartu.

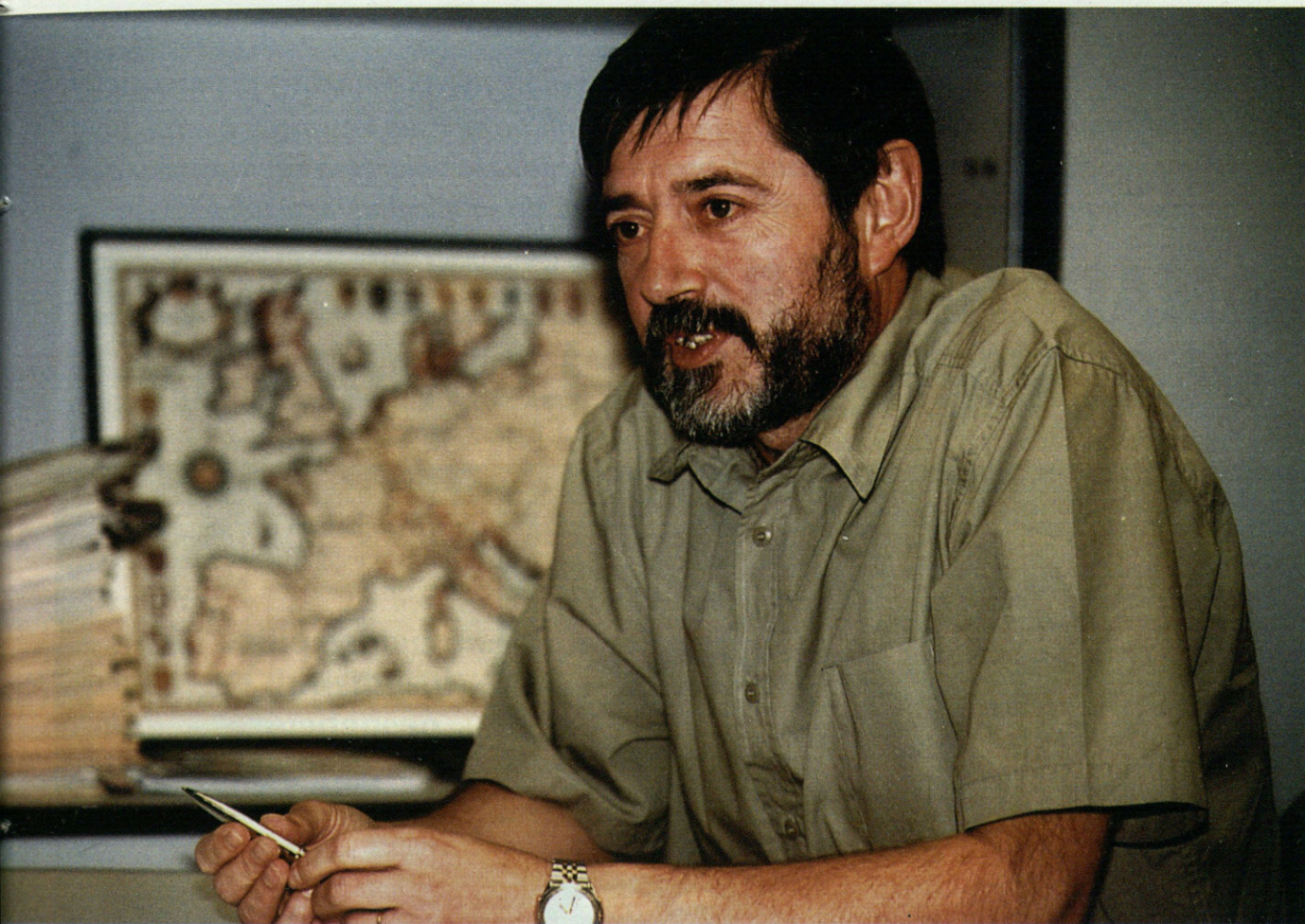
■ **Beraz, ez dago ezer onuragarririk.**

Guk argi dugu EAJ eta beste sektore batzuekiko konbergentzia batera jo behar dugula, baina konbergentzia hori Maltzaga politiko baten inguruan egin behar da, eta ez proiektu politiko baten inguruan. Konbergentziarako oinarriak herriaren aitortza eta autodeterminazio eskubidea dira. Niri harrigarria egin zait proiektu honekin EAJk EA nola irentsi duen ikustea. Hau proiektu politiko bat inposatu nahi izatea da. Lortu beharrekoa jokaleku politiko bat da, gero bakoitzak nahi duen prozesu politikoa abiarazteko; orduan bai, independentista gisa, guk gurea eskainiko dugu eta eskaini dezala EAJk estatutu berri baten proposamen hau. LABek bere ekarpen zehatza egingo dio Ibarretxeren proposamenari.

■ **Euskal Herri osoaren aitortza eta lurralde horrentzat autodeterminazio eskubidea. Printzipio horietan adostasunera heltzea ez litzateke oso gaitza seguruenik, kontua da hori nola gauzatzen den, hor datoz arazoak.**

Ni ziur nago, gaur egun erakundeetan dugun indar harremanarekin eta gizartean dugun indarrarekin, gai garesti gatazka nazioarteko komunitatearen aurrean eta bi estatuen aurrean jartzeko, eta prozesu horretatik Euskal Herriaren ezagutza lortuko genukeela. Ezagutza horretatik posible izango genuke prozesu politiko bat abian jartzea. Gero, jakina, badakigu abertzaleen indar harremanak desberdinak direla lurralde desberdinetan, baina, eta hau ere beti aitortu dugu, guk ez dugu beldurrik mugarik gabeko demokrazia batean aritzeko. Konfrontazio demokratikoan, Gasteizko instituzioek zeregin garrantzitsua dute, baina beti Euskal Herriko ikuspegi orokorraren barruan.

■ **Batasunarekin zer gertatzen ari den ikusita. Estatuaren hurrengo helbu-**

ELI GOROSTEGI

■ "EAJ, EA eta Ezker Batua (EB) barne, ilegalizazioaren aurka agertu dira teoriarik, baina praktikan, legea bete behar den horrekin, *de facto* ilegalizazioarekin kolaboratzen ari dira".

ruetako bat izan daitekeen beldurra ba al du LABek?

Garzonen autoetan edozer gauza sartzzen da eta autodeterminazioa edo independentzia helburu duen edozein izan daiteke Garzonen helburu. Dena den, lanik ez zaigu falta eta gu ez gara halako espekulaziotan sartuko. Marko politiko hau gero eta ahulago egon, Estatuak ere gero eta gogorrago emango du. Hori betikoa da. Horrez gain, zenbait sektore, EAJ, EA eta Ezker Batua (EB) barne, ilegalizazioaren aurka agertu dira teoriarik, baina praktikan, legea bete behar den horrekin, *de facto* ilegalizazioarekin kolaboratzen ari dira. Jaurlaritzak sekulako ahaleginak egiten ditu urratuak dauden eskubide batzuen defentsan, mehatxatuak dauden zinegotzienak esate baterako, baina gero urratuak dauden beste eskubide batzuen alde -ezker abertzalekoak direnean- eskubide urraketa horiei babesa ematen die. Hor ez dago

koherentziarik. Hurrengo hilabeteetan Batasunaren ilegalizazioaren aurrean egingo dutena nahiko froga izango da Ibarretxeren proposameneari noraino sinetsi daitekeen ikusteko. Edo haiek pentsatzen dute, akaso, egoera antidemokratiko batean ezker abertzalerik gabeko hauteskundeetara joan daitekeela? Pentsatzen ote dute egoera horretan beste eszenatoki politiko baterako prozesurik egon daitekeela? Hala pentsatzen badute, oso erraz daude.

■ Alderdi abertzale nagusienek adierazi dute jada hauteskundeetara joan direla.

Mingarria da EAJk eta EAK egiten dutena, beste aldera begiratzen dute eta badirudi onartu egiten dituztela ezker abertzalerik gabeko hauteskundeak. Harrigarria da ikustea nola sartzten ari diren kanpainen normaltasun osoz. Ezker abertzaleak ezin du aldaketa prozesua berak bakarrik egin, baina argi gelditu

behar da ezker abertzalerik gabe ere ezin dela egin. Estatuak ezker abertzalea eszena politikotik kanpo utzi nahi badu eta EAJ, EA eta EBk hori onartzen badute, pentsatzen al dute akaso era horretan egoera normalizatu batean sar gaitezkeela? Hurrengo hauteskundeetan aukera handia dugu Estatuarekin pultso bat egiteko eta Euskal Herriaren hautagaitzak eta proposamenak mahai gainean jarriko bagenu, ziur nago gauza asko lortzeko egoera berri bat abiaraziko genukeela. Eta ziur nago, borroka armatuaren inguruan ere beste era bateko eztabaidan sartu ahal izango ginatekeela. Ikusi zenbat gauza gertatu diren irailean zehar. Hemendik eta maiatzera arte denbora asko dago eta gauza asko egin liteke, baina udal eta foru hauteskundeak hor daude, *tik tak tik tak*, erloju-bonba bezalakoa dira, eta ezin dugu zer gertatuko den zain geratu ●

◆ XABIER LETONA

MUSULMANAK

Azaroaren 6an hasita, Ramadan hilabeteko giro berezian biziko da munduko lau biztanletatik bat. Fedeak musulmanen eguneroko bizimodu eta ohiturak asko kutsatzen baditu, are nabarmenago gertatzen da hori ilargialdi honetan. Abenduaren 6ko festekin burutuko den sasoi hau sakratua da gure artean ere ugaritu diren musulmanentzako.

RAMADANEAN BARAU ETA OTOITZ DAGI MUNDUAREN LAURDENAK

■ Musulmanen bizi osoa ukitzen du Ramadanak: irudietan mezkitez gain, otoitz eta otorduetako zenbait eszena ageri da. Umearen irudia haurrentzako web gune islamiar batetik hartua dago.

Munduko milioika musulmanentzako, azaroaren 6an hasiko da urteko hilabeterik bereziena. Ramadan sasoi da. Egun horietan, barau egingo dute egunsentitik ilunabarrera. Hilabete horretan ospatzen baitute Jainkoak Koranaren lehen bertsoak Mahoma edo Mohammad profetari errebelatu zizkion garaia. Barne hausnarketa, otoitz eta autokontrol aroa da.

Musulmanen egutegian bederatzigarren hilabetea da Ramadan. Hau hasi eta 26. egunaren ondorengo gauak Laylat-al-

Qadr izeneko ospakizuna ekarriko du, aurreko gure abenduaren 1ean. Eta Ramadanaren bukaeran hilberria hasten den uneak seinatuko du Id-al-Fitr festa iritsi dela mundu osoan diren milioika sinistun horientzako. Egunez barau egin, sarritan otoitza praktikatu, mezkitetara gehiago joan eta ahaideak eta betiko lagunak bisitatuz, hilabete horretan musulmanek beren familien eta komunitatearen barne loturak sendotuko dituzte.

IZARRETIK IZARRERA. Duela urte gutxi kristau komunitateetan Garizu-

man bizitzen zen giroarekin aldera daiteke Ramadan, urrundik bada ere. Elizkizun, isiltasun eta otoitzari ordu asko eskaintzen zaizkio eta berez arautegi zehatza duen musulmanaren bizimoduak are gehiago zorrotzen ditu egunotan bere betekizunak.

Barauak irauten duen orduetan -egunez- ezin du sinestunak ez erre ez sexu harremanik eduki. Egunaren bukaeran baraualdia iftar izeneko errezoarekin batera etengo da, hurrengo egunsentia arte. Koran sakratuak dioenez, sinestunak jan eta edan dezake "egunaren argi-

tan marra beltz bat marra zuri batetik berezi daitezkeen unea arte", eta ondoren hurrengo gaua bitartean hasten da baraua.

Barauak musulmanari dakarkion on guztia bost gauzotako batek alferrik galdu dezake: gezur bat esateak, norbait kalumniateak, norbait salatzeak, gezurretan zin egiteak eta zekenkeriak. Edozein unetan ere bekatutzat jotzen diren jokabide hauek, are larriagoak omen dira Ramadaneko barau giroan.

Ohi baino sarriagotan doaz musulmanak meziketara urte sasoi honetan, eta denbora gehiagoz egiten dute otoitz han. Eguneroko ohiko bost errezoaldiez gain, Ramadanean Taraweek izeneko otoitz berezia (Gaueko Errezoa) egiten dute, eguneroko otoitzak baino bi edo hiru aldiz luzeagoa dena. Zenbait musulma-

□ Ohi baino gehiago errezatzen dute musulmanek Ramadanean, eta familia eta gizarte lokarriak estutzen dituzte

nek gau osoa emanen du errezoan.

Hogeita seigarren gauean Laylat-al-Qadr (Agintearen Gaua) ospatuko dute: gau horretan zebebratzen da Mahomari Jainkoak Korana errebelatu zion eguna. Eta liburu santu horren arabera, gau horretan zehazten du Jainkoak hurrengo urtean gertatuko dena.

Baraualdia aurtan abenduaren 6an

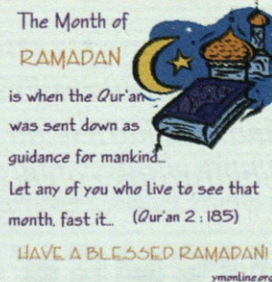
bukatuko da. Ramadanak bukatu eta Shawwal izeneko hurrengo hilabeñari bide ematen dion festak Id-al-Fitr du izena (Baraua Hausteko Jaia). Hiru egun iraunen du ospakizun berezi horrek. Musulmanek egun horietan elkarri opariak egingo dizkiote, eta familia eta lagunarte berezian bilduko dira otoitz egin eta otordu luzeak egiteko. Leku askotan gainera feria eta festa bereziak ere antolatuko dituzte ospakizun horien kariaz.

HEDATZE GELDIEZINEAN. Islama da azken urteotan sinestun kopuruz gehien hazi den erlijioa. Eta munduko bigarren da jarraitzaile kopuruan. 1996ko datutan, Asian 1.022 milioi biztanle sinesmen horren barruan zegoen katalogatua, biztanleriaren herena. Afrikan 426 milioi ziren urte horretan, populazioaren %60 inguru. Horiei guztiei Europa, Amerika eta Ozeaniako musulmanak gehituta, mundu osoan 1.482 milioiko kopurua ematen zuen duela sei urte, hau da Lurraz zeuzkan 5.772 milioi biztanleen %26.

Urteko hazkunde tasa islamarentzako %6,4koa zen urte horietan, eta beste batekin konparatzekotan, kristauen kopurua garai berean %1,46ko hazkundera zeukan. CIAren dokumentaziotik ateratako datu horien gainean, islamaren gune bat baino gehiagotan gaur egun mundu osoan 1.900 milioitik gora izango direla kalkulatu dute. Izenez musulman deituagatik Koranaren irakaspenak eguneroko bizimoduan jarraitzen dituztenen nombrea apalagoa izango dela bistakoa da, baina erlijio guztiekin gertatzen da

desfase hori, eta ez da islama izanen kalkulu horretan ere galtzaile aterako litzatekeena.

Erligioen arteko beste konparaketa interesgarri bat "Reader's Digest"ek egin zuen 1983an. Aurreko mende erdian erlijioek gora edo behera egin zituzten mugimenduak aztertu eta konparatu zituen aldizkari horrek. Bere datuen arabe-

■ Lagunei Ramadanak oroitarazteko postal elektronikoa www.ymonline.org gune islamiarrean.

ra, konfuzianismoa eta taoismoa berrogeita hamar urtetan %13 jaitsi ziren. Juduen kopuruak ere behera egin zuen, mende erdian %4 galduta. Kristautasunak %47ko kopuruan egin zuen gora; honen barruan behera egin zuten Ekialdeko kristau ortodoxoek %36, protestanteak %57 ugaltu ziren, eta eliza katolikoa egin zuen igoerarik handiena sail honetan, %70 hazita.

Ikerketa beraren arabera, budistak %63 gehiago ziren mende erdi beranduego, hinduisten kopurua %117 hazi zen, shintoistak %152 gehiago ziren. Baina erlijio guztietan hazkunderik nabarmena islamak ezagutu zuen mende erdian: %235 ugaltu zen munduan.

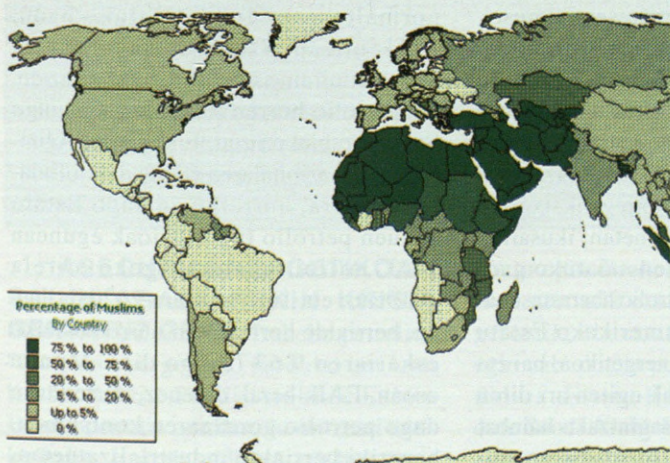
Ikusi dugunez, Asian eta Afrikan da indartsuena islama, baina azken hamar urteotan hazkunde tasarik deigarrienak Australia (%257), Europa (%142) eta Ipar Amerikan (%25) ezagutu ditu.

Eta azkenean, Frantzia, Britainia Handia edo Amerikako Estatu Batuak bezalako herrialde aurreratueta islama da jarraitzaile kopuruz bigarren erlijio nagusia. "Gaitzaren Ardatzaren" kontrako guduan buru-belarri murgilduta azaltzen den AEBen barruan, 140 milioi kristauen artean 10 milioi musulman bizi dira. Aginte guneetan indar handia duen komunitate judua baino ugariagoa osatzen dute musulmanek. Kristauak berak hainbat elizatan banatuta daudela kontutan hartuta, katolikoek eta Hegoaldeko baptistek bakarrik irabazten diete musulmanei kopuruan. Gainerakoak, izenez hain ezagunak egiten zaizkigun metodistak, ebanjelioak, mormoiak eta beste atzetik dauzkate.

Gure artean ere ibiliko dira baraua eta Allah jainkoari egindako otoitzak. Urte osoan bezala. Ohartu ez garen arren ●

◆ PELLO ZUBIRIA

<http://www.argia.com/nethurbilhelbidean>, gai honi buruzko lotura gehiago aurkituko duzu.

■ Musulmanak munduan, www.Islamicweb.com gunearen arabera; datuak CIAren txostenetan oinarrituta daude.

Irakeko petrolioaren esku dago Estatu Batuetako nahiz munduko gainerako ekonomiaren etorkizuna, eta huraxe da, gaur-gaurkoz, Bush presidenteak Saddam Husseinen kontra abiarazitako ofentsibaren xede, deklaratu gabea, baina guztiz bistakoa.

BUSHEK IRAKEKO PETROLIOA SEGURTATU NAHI DU

IRAKEKO PETROLIOA ETA ESTATU BATUEN DEPENDENTZIA ENERGETIKOA.

Irakek, gaur egun, munduko erreserba frogatuetatik bigarren handienak dauzka, 112.000 milioi upeletan kuantifikatuak. Irakeko petrolio, ugaria izateaz gain, kalitate ertainekoa da, eta hura ateratzeko kostua txikienez artean dago. Milioi eta erdi upel produzitzen ditu egunero. Saddam Hussein eroriz gero, petrolioaren enbargoa bukatu egingo litzateke eta haren negozioa garatu egingo litzateke. Teknologia berrien bidez, petrolio enpresek Irakeko produkzioa halako biraino gehitu ahalko lukete; hau da, egunean 3 milioi upelerraino. Horrela gertatuz gero, Irak petrolio gordinaren munduko bigarren produktore eta esportatzaile handiena bihurtu ahalko litzateke, Saudi Arabiaren atzetik, hura egunean ia sei milioi upel produzitza iristen baita.

Estatu Batuek petrolio asko produzitzen dute, ia sei milioi upel egunean. Hango ekonomiak, ordea, egunean 18 milioi upel baino gehiago behar ditu, normaltasunez funtzionatuko badu. 2001. urtean, Estatu Batuek egunean 11,6 milioiraino upel inportatu zituzten, eta petrolio horren %20 baino gehiago Saudi Arabiakoa zen. Energiaren Agentzia Internazionalaren (EAI) datu ofizialen arabera, aurreikusia dago Estatu Batuen petrolio inportazioak egunean 14,3 milioi upelera igoko direla 2010ean, eta 16,7 milioira 2020an; hau da, herrialde horretarako aurreikusitako eskariaren %63 izango dira. Mundu osoan, EAIk berak dioenez, aurreikusia dago petrolio gordinaren kontsumoa, bereziki herrialde industrializatuetan, oraingo eguneko 75 milioi upeletatik 120 milioira gehituko dela 2030ean.

beste gerra batean buka liteke. Haren aliatu batzuek, hala nola Espainiako Aznar presidentek, papagaien moduan errepikatzen dituzte beren nagusi handiaren tesiak. Estatu Batuetan, ordea, gero eta handiago da gerra horren kontrako olatua. Eta egunetik egunera gehiago dira zuhurtziaz publikoki ziurtatzen dutenak ezen, Bushen ofentsiba horren guztiaren atzean, Irakeko petrolioagatik duen obsesioa dagoela, Estatu Batuetako eta Europako petrolio-enpresen interesek ere determinatua. Horrela, ezeztatu egiten dituzte Bush nagusiaren deklarazio ofizialak. Horregatik, txosten honetan, ikusarazten saiatuko gara

nolakoa den Irakeko petrolio aberastasunaren errealitatea eta Amerikako Estatu Batuen dependentzia energetikoa, bai eta nolako planteamenduak egiten ari diren ekonomiako eta petroliogintzako hainbat instantziatetik Bushen ofentsibaren gainean eta munduko petrolio merkatuan izango dituen ondorioen gainean.

■ Irakek, gaur egun, munduko erreserba frogatuetatik bigarren handienak dauzka, 112.000 milioi upeletan kuantifikatuak.

Estatu Batuetako George Bush presidentek Irakek omen dituen uesteko arsenal nuklearrekin eta fabrikatzen omen dituen destruktzio masiboko armekin zerikusia duten hainbat deklarazio ofizial egin du Saddam Husseinen erregimenaren kontra abiarazi duen ofentsiba justifikatzeko, eta agian

■ Petrolioak munduko ekonomia baldintzatzen du

Munduko ekonomia guztiak daude petrolioaren mende. Ekonomia guztiak baldintzatzen ditu petrolioak. Herrialde guztiek begiratzen diote egunero petrolio gordinaren prezioari. Eta, azken bolada honetan, Bushek Iraken kontra egindako mehatxuak sortu duen ziurgabetasuna dela medio, edozein unetan egin baitezake interbentzio militarra Saddam Husseinen erregimena uzkaileteko. Petrolio gordinaren prezioak sizugarri egin du gora, hainbestera non alarmek jo baitute herrialde kontsumitzaileetan. 2000. urtearen erdialdean, manifestazio handiak izan ziren Europan, karburanteen prezioen gorakadagatik, eta, orduz geroztik, upelaren prezioa ez zen 30 dolarerraino iritsi. Eta zenbaitek dio igotzen jarrai dezakeela, 50 dolarerraino eta are gehiago.

Zergatik igotzen da petrolioaren prezioa? Arazoa ez da produktiorik ez dagoela. Produktzioa nahikoa eta sobra dago. Nahiz eta OPEPek, gutxienez hamaika urtean, estrakzio maila egunean 21,7 milioi upeletan mantentzen duen, errealtatean, 23,5 milioi inguru produzitzen ari dira, Irakena kontatu gabe, hark beste 1,5 milioi ateratzen baititu. Badirudi, ordea, eskaria hornidura baino gehiago ari dela hazten. Adituek diotenez, joan den abuztuan, munduak egunean 78,6 milioi upel eskatu zituen, baina 76,7 milioi bakarrik produzitu ziren.

Eta, ekonomiaren nolabaiteko moteltze bat gertatzen ari bada, munduko ekonomiaren hazkundea galgatzten ari duena eta, beraz, kontsumoa ere galgatzten ari duena, zergatik ari da gero eta petrolio gehiago eskatzen? Argi dago oraineko eskari handi horren arrazoia ez dela munduko eko-

nomiaren hazkundea, kontsumoa ere galgatu egin baita. Arrazoia beste nonbait bilatu behar da. Adituek baieztatzen dutenez, petrolio gordina benetan demandatzen ari direnak petrolio konpainiak eta gobernuak dira. Horrela, petrolio enpresak petrolio gordina erosten ari dira, goganbehartuak baitira Amerikako Estatu Batuen eta Iraken arteko gerra aurreko egoera tirabiratsu hau ez ote den denboran luzatuko, eta orobat zeren, baldin azkenean gerra pizten bada, beldur baitira horniduran etenaldiren bat gertatuko ote den.

Petrolio enpresek erosten dute zeren jabetzen baitira egoera honetan petrolio gordinaren prezioak igotzen jarraituko duela. Herrialde kontsumitzaileetako gobernuak, eta bereziki Bushena, dagoeneko kokatu dira eszenarrik okerreanean, gerrarenean, eta beren buruak hornituak eduki nahi dituzte, petroliorik falta ez dakien. AEBetan, non ari baitira prestatzen Iraken kontrako eraso, badakite tropen hedatze handi batek

■ Gero eta gehiago dira Bushen ofentsibaren atzean Irakeko petrolioagatik duen obsesioa dagoela ziurtatzen dutenak.

berak, erasotzeari ekin gabe ere, petrolioaren deribatuen kontsumoa handitzea eskatzen duela. Gainerako herrialdeetan, hala nola Europakoetan, bai petrolio enpresek, bai gobernuak, beren erreserbak maximoan mantentzeko modua bilatzen dute.

OPEPek badaki orain ez dagoela petrolio gehiagoren beharrik merkatuan, eta, bestalde, krisi ekonomikoak kontsumoa galgatu egiten duela. Beraz, petrolio gordinaren prezio altuen errua mugimendu espekulatiboei egotzi behar zaie, bai eta petrolio enpresek erreserbak handitu izanari ere, Estatu Batuek Iraken kontra gerra egin lezaketela iragarztearen ondorioz ●

“ASEGURU ENERGETIKOA”, SAUDI ARABIAREKIN KRISIA GERTATUZ GERO.

Irakeko petrolioa "aseguru energetiko" moduko bat izan liteke baldin Saudi Arabiak Estatu Batuek petrolio gordinen hornitzeari utzi-ko balio. Horrela, adituek eta behatzai-leet ziurtatzen dute Estatu Batuen eta Saudi Arabiaren arteko harremanak

hoztu egin direla irailaren 11ko atentatuez geroztik eta Afganistango gerraz geroztik, eta estatubatuarrek segurtatu egin nahi dutela petrolio gordinaren hornidura. Estatu Batuek epeltzat jotzen dute Saudi Arabiak irailaren 11ko atentatuez egindako gaitzespena, eta zenbait tirabira ere gertatu ziren bi estatuen artean Afganistango interbentzioaren

bezperetan. Zenbaitek ziurtatzen duenez, petrolioaren negozioari lotutako Bushen ingurukoentzat, Saudi Arabia jadanik ez da fidatzekoa. Gainera, Estatu Batuetako administrazioa beldur da gero eta eze-gonkortasun politiko handiagoko gertatuko ote den Saudi Arabiako erresuman, integrista islamikoen eskuetan.

Baldin Saudi Arabiarekin dituen

■ Estatu Batuek epeltzat jotzen dute Saudi Arabiak irailaren 11ko atentatuez egindako gaitzespena.

harremanak krisian sartuko balira eta herrialde arabiar horrek Estatu Batuak petrolioz hornitzeari utziko balio -gogoa izan petrolio gordin inportatuaren %20 baino gehiago Saudi Arabiakoa dela-, egoerak larriki erasan liezaioke Estatu Batuetako ekonomiari. Estatu Batuei petrolio hornidura kentze hori gertatuz gero, ezingo lukete konpentsatu

□ **Petrolioaren prezioaren igoera petrolio enpresen eta gobernuen mugimendu espekulati-boei eta erreserbak handitzeko mugimenduei zor zaie**

ez Kaspiar Itsasoko produkzioak, 2005. urterako nahiko garatua egongo dela aurreikusten baita, ez Errusiak, zeren, bere potentzial produkzioaren mugamugan egoteaz gain, ez baita politikoki erabat fidatzekoa.

Kontestu horretan, pentsatzekoa da Estatu Batuak eginahal guztian saiatuko direla Saudi Arabiako erresumarekin

harreman onak mantentzen, herrialde bakarra baita egunean 12 milioiraino upel produzitzeko gai, eta haren erreserbak Irakenak halako bi baitira (220.000 milioi upel baino gehiago). Seinalatu beharra dago saudiek, beren kabuz, saltaraz edo hondora ditzaketela petrolio merkatuko prezioak, kapaz baitira nahi duten guztia ateratzeari uzteko edota merkatuan egunean bi milioi upel jartzeko laurogeita hamar eguneko epean.

SADAM HUSSEINEN AKABERAK ALDATU EGINGO LUKE PETROLIO MERKATUA.

Munduko petrolio sektoreko analistak oso adi daude Estatu Batuen eta Iraken arteko egungo gatazkaren bilakaerari, gerrara jo bailezake. Eta ez dute isilean gordetzen zein onuragarria izango litzatekeen gerra hori Estatu Batuen interes ekonomikoentzat. Izan ere, Saudi Arabiaren hornidura galtzeko arriskuaren aurrean -gerta daitekeen gauza da, amerikarren eta saudien arteko harremanek daramaten bilakaera ikusita-, Bushen are prezio txikiagoan beregana lezake Iraken petrolio hornidura.

Horrela, Madrilgo "El País" egunkariak oraindik orain publikatutako txosten batean, "Irakeko petrolioagatik gudu" izenburuaren azpian, ondoko hau baieztatzen da: Saddam Husseinen akaberak aldaketa sakona ekarriko luke petrolioaren merkatuan. Estatu Batuek Iraki erasotzen badiote eta oraingo erregimenaren ordez Washingtonen kideko erregimen bat jarriko balute, herrialdeari 1991z geroztik ezarritako enbargoa kendu egingo litzateke eta Iraken petrolio potentzia-

izenburuaren azpian, ondoko hau baieztatzen da: Saddam Husseinen akaberak aldaketa sakona ekarriko luke petrolioaren merkatuan. Estatu Batuek Iraki erasotzen badiote eta oraingo erregimenaren ordez Washingtonen kideko erregimen bat jarriko balute, herrialdeari 1991z geroztik ezarritako enbargoa kendu egingo litzateke eta Iraken petrolio potentzia-

□ **Munduko petrolio sektoreko analistak oso adi daude Estatu Batuen eta Iraken arteko egungo gatazkaren bilakaerari, argi baitago gerrara jo lezakeela**

la azaleratuko litzateke. Herrialde horrek orain egunean 1,5 milioi upel produzitzen baditu, sei milioira irits liteke urte gutxiren buruan. Merkatuetara petrolio gehiago hornitzeak kostua merkatu egingo luke Mendebaldeko herrialde inportatzaileentzat. Estatu Batuentzat, gainera, Irak petrolio iturri alternatibo bihurtuko

■ Petrolio enpresak erne

Iraken kontrako gerraren espektatibek -betiere laburra bada, horrela interesatzen baita- erne jarrazten ari ditu mundu osoko petrolio enpresak, putreak harrapakinarenean atzetik bezala, petrolioaren banaketaz jabetzeko. Horrela, Italiako petrolioaren sektoreko iturriak adieraztera iritsi dira ezen, "estatubatuarren eraso guztiz azkar baten ondoren, lehenbizi ebatziko dena da petrolio enpresek zenbateko parte izango duten Iraken". Eta egin dituzte lehenbizi aurreikuspenak puntu horren gainean: "Exxon Mobil eta Chevron Texaco estatubatuarrek, Shell angloholandarrek, Lukoil errusiarrak, TotalFinaElf frankobelgak eta Eni italiarrak beren artean partituko dute sektorea, eta negozioetarako ate berri horren parte handi batek konpentsatuko du Texaso petrolio industriak nozituko duen prezio beherakada".

Ez dugu ahaztu behar petrolio industria oso bat dagoela Texasen eta Mexikoko Golkuan, bozkatzailer errepublikanoen eskutik, eta ez luketela jasango upelaren prezioa 18 dolarretik behera egotea, esplotazio asko itxi beharko bailituzkete. Petrolioaren sektorekoek, hala ere, onartzen dute

Estatu Batuetako administrazioak konpentsatuko lituzkeela petrolioaren prezioak gainbeheratzeagatik etekin marjinetan izango liratekeen galerak, Irakeko petrolio hobien esplotazio eta produkzio operazioetan parte hartzearekin.

Une honetan, ordea, Europako petrolio enpresak dira abiatzeko posizio hoberenean daudenak Irakekin kontratuak lortzeko, baldin enbargoa bukatzen bada eta herrialdea Europako merkatuetara irekitzen bada. Ildo horretan, TotalFinaElf hasia da Irakeko gobernuarekin negoziatzen, Majnoon-eko eta Nahr Umr-eko petrolio hobiak ustiatzeko, zeinen erreserbak, bienak batuta, 20.000 milioi inguru upelera iristen baitira. Era berean, Errusiako kontsurtzio bat, Lukoil buru duela, beste petrolio hobi batez interesatu da, zeinen erreserba 10.000 milioi upeletik gorakoa izan baitaiteke. Italiako Eni petrolio enpresa eta Txinako Estatuaren petrolio enpresa ere presente daude negoziazio kontestu horretan. Itxaron egin beharko da, hala ere, ikusteko ea abian diren aurreakordio horiek errespetatuko dituen Bushen Saddam Husseinen erregimena uzkaile ondoren sortuko litzatekeen Irakeko gobernu berriak ●

litzateke, beldur baita krisi politikoa gertatuko ote den Saudi Arabian, munduko produktore eta esportatzaile handienean.

Petrolio merkatuaren analistak eta adituak hasiak dira beren aurreikuspenak aurreratzen, baita beren nahiak ere. Eta kalkuluak egiten dituzte, gerra laburra ala luzea izango den. Horrela, Erresuma Batuko "Petroleum Economist" aldizkariak ziurtatzen duenez, Estatu Batuek Iraki erasotzearen lehen ondorioa, petrolioaren merkatuan, prezioak goratzea izango litzateke. Petrolio gordinaren kotizazioa, aurreikuspen horien arabera, upeleko 35 edo 40 dolarerraino igoko litzateke denboraldi labur batez (hilabetez, gehien jota) "baldin interbentzioa azkarra eta efektiboa bada, nola aurreikusten baita izango dela". Gerra labur baten ondoren eta Bagdadaren erregimena aldatu eta gero, seinaltzen du iturri berak, "petrolioaren merkaturak, funtsean, igariterrazagoa, egonkorragoa eta seguruagoa izango da, eta prezioak apalagoak izango dira".

Londresko Petrolio Institutuko analista batek, Chris Baker-ek, honela dio: "Sadam Hussein erortzeak deuseztatu egingo luke petrolioaren enbargoa, eta negozioa garatzeko bidea emango luke Iraken. Gerra ondoren, petrolio enpresek urtebete baino gutxiago beharko lukete

Irakeko produkzioa egungo milioi eta erditik bikoitzera eramaten. Urte pare batean, esplorazio eta prospekzio egungo teknologiekin, petrolio gordinaren

de petrolio esportatzaileen organizazioa, zeren Irakek berriro izango bailuke hitza eta botoa organizazio horretan eta Irakeko ordezkari berriak ulerkorra-

■ Urte pare batean, petrolio gordinaren munduko bigarren produktore eta esportatzaile handiena bihurtzera irits daiteke Irak.

ren munduko bigarren produktore eta esportatzaile handiena bihurtzera irits daiteke Irak".

Bushek Iraken egin nahi duen erregimen aldaketak beste eragin kolateral batzuk ere izango lituzke munduko petrolio merkatuan. Bagdadaren gauzatu asmo eta nahi duen erregimen aldaketa horrek orobat ahul lezake OPEP lurral-

de goak izan bailitezke Mendebaldeko interesen alderako. Iraken produkzio handiagoak eta OPEPen ahultzeak, analistek diotenez, prezioak beherarazi egingo lituzke, 20 eta 22 dolar bitarteko bandaraino, eta herrialde industrializatuak aterako liokete onura beheratze horri ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Erramun
Osa

L U P A R E K I N

PIPIAK, AJEAK ETA ERRONKAK

Duela gutxi, Eusko Legebiltzarrean helduen euskalduntze alfabetatzea arloa izan da hizpide. Alabaina, HABEren ordezkarien agerraldiaren segidan, Aurten Bai Fundazioaren ordezkaria eta Ulibarri euskaltegiako kudeatzailea sektorearen gabezien ahots-eroale bilakatzea dezente harritu ninduela aitortu behar dut. Izan ere, Aurten Bai Fundazioak, sektoreko gainerakoekin alderatuta, urteak eman ditu haren jarduera hertsia kontuan hartzen ez zuten dirulaguntzak eskuratzen, horrenbeste non bestelako barnetegi iraunkorrekin alderatuta jasotako dirulaguntzak eskandaluzkoak izan diren, ez dirulaguntzak soilik, jarduera arruntak berak nekez justifikatzen duen eta deialdi publikorik egin gabe lagapenean eskuratu dituen azpiegitura publikoak ere eskuratu ditu Aurten Bai Fundazioak.

Hain zuzen, Joseba Arregik Kultura Sailburua izateari utzi zionetik HABEren gaineko erantzukizun politikoa hartu zutenek ordurarte eguneroko oigia zen diskriminazio zantzu oro ekidin eta sektorea berdintasunean tratatzeko konpromisoa hartu zuten. Ordutik datoz, besteak beste, Aurten Baik Euskal Autonomia Erkidegoan helduen euskalduntze alfabetatzean erabili den dirulaguntza politikari egiten dizkion kritikak, ez gainerakoek baino gutxiago jasotzen dutelako, Fundazio pribatua izanik, gainerakoek baino diru baliabide ugariagoak eskuratu nahi dituelako baizik. Bada, testuinguru horretan ulertu beharko lirake aipatu agerraldian esan-

dakoak, nola baita xede hori kosta ahala kosta lortzeari begira, sektoreko beste batzuk bidenabar eraso, sozialistekin eta beste batzuekin agerraldiaren aurretik egin dituen bilerak. Ulibarri euskaltegiari dagokionez, besteak beste, dirulaguntza politikan ez ezik funtzionarioen euskalduntze plangintzaren zioz ere urteetan izan duen trataera aipagai izan dezakegu, alabaina, bego, momentuz, gai hori ere bere horretan.

HABEren nola baita Aurten Bai eta Ulibarri euskaltegien agerraldiak, bakoitzak bere ñabardurekin, helduen euskalduntze alfabetatzea sektoreak bizi duen krisi sakona, oinarri-oinarrizkoa esango

ARGAZKI PRESS

nuke nik, utzi dute hala ere agerian. Izan ere, Aurten Baik eta Ulibarriak hala nabarmendu arren, sektorearen arazo nagusia ez da dirulaguntzen moduluan izandako bilakaera, ez eta profesionalek irakaskuntza pribatuko hitzarmenarekin alderatuta ematen dituzten eskola ordu gehigarriak nola baita lan sarian diren aldeak. Arazoa askoz sakonagoa da, egiturazkoa.

Izan ere, 1993-94 ikasturteaz geroztik sektore publikoak ikasleen %30 eta talde orduen %26,7 galdu ditu. Halaber, pribat-

tuen multzoari erreparatuz gero, epealdi berean, ikasleen %10,2 eta talde orduen %6 galdu dira. Jaitsiera, kasu honetan, 1998-1999 eta 2000-01 ikasturteetan gertatu da batik bat, alabaina, ikasturte berri baten hastapenean gaudenean beheranzko joera hori indartu egin da, sare guztiguztietan ez ezik lurralde denetan ere. Ondorioz, 1986-90 epealdira egin beharko genuke atzera helduen euskalduntze alfabetatzeak halako egoera zaila bizi eta halako gainbehera antzemateko.

Baina urteak ez dira alferrik igaro. Garai batean nagusi ziren ikasle eta langabetuen multzoak arian-arian urritu egin dira eta lanean ari diren eta helduagoak

diren pertsonak hurbildu dira helduen euskalduntze alfabetatze sektorerara. Bada, ikasleen tipologian eta beharretan aldaketa esanguratsuak ari dira gertatzen. Garai batean emaitza akademikoak indartzeko, titulu bat eskuratzeko edo/eta lan merkatuan aukerak ugaltzeko asmoz euskara ikastera zetorren jende multzo andana murriztu da, gizartean bestelako lehenetasunak nagusitzen ari direnez besterik gabe euskara ikastera datorren jendea apaldu egin da. Guzti horri, maisu maistren euskalduntze plangintzak nola baita

sektore publikoa euskalduntzera bideratutako egitasmoek aspaldi goia jo dutela gaineratu beharko genioke. Bada, oro har hartuta, eskariaren unadura begi bistakoa da. Beraz, sektoreak, eremu berrietara ez ezik eskari poltsa berrietara ere ikasle bila jo beharko du, bere burua espezializatuz, hartarako egitasmoak beren beregi prestatuz.

Baina, aldi berri honek plazaratuko dituen erronkei era egokian erantzun ahal izateko sektorea berrantolatu behar da. Izan ere, dagoen eskaria aintzat hartuta euskaltegi gehiegi dago, bada, sareen osagarritasuna, maila guztiak eskaintzea, ikastaroak malgutzat, lortutako maila ziurtatuko duen kanpoko ebaluazio sistema ezarritik zertifikazio sistema abian jartzea, materialen eraberritzean nola baita irakasleen formazioan inbertitzea dirateke, besteak beste, berehalakoan abian

Euskara sailaren babeslea:

**Aukeratu onena
zeure seme-alabentzat**

Eskolako ereduaren inguruko informazioa

jarri edo indartu beharreko eremuak.

Berrantolaketak sektore publikoa osatzen duten Udal Euskaltegi sarea nola baita Hizkuntza Eskolen bidez egiten ari den eskaintza aintzat hartu beharko luke ezinbestean. Izan ere, sarea egituratzeko, homologatzeko eta normalizatzeko eginahalak egin direnean, erritmo bizkorrago ikastaroak lehenesteko ahaileginak egin direnean, egungo sarearen ondo-ondoan, Hizkuntza Eskolen bidez, diru baliabide publikoak xahutuz, baztertu diren erritmo apalagoko ikastaroak eskainiz, beste eskaintza bat zabaltzeko egiten ari den ahailegina ez da ulertzen. Halaber, helduen euskalduntze-alfabetatzeaz kargutuz den egitura administratiboak Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saitetik zertifikazio sistema ezartzeko izan ohi dituen arazoak eta Hizkuntza Eskolen bidez ziurtagiri sistema bat egotea ez dira inolaz ere etorkizunera begira mantendu ahal den egoera.

Baina, berrantolaketak sektore pribatua ere hartu behar du kontuan, sektore publikoa denean osagarritasunez jokatzeko eta hiri handi eta hiriburuetan dagoen gehiegizko euskaltegi sarea eskarira egokituz. Osterantzean, berrantolatu ezean, euskaltegi sare ahula geratzeko baita etorkizunean, erronkei erantzuteko ezgauza eta eguneroko funtzionamendua besterik gabe mantendu ahal izateko bitarteko ugari beharko dituen.

Kontua, bada, nire iritzia apalean honakoa da: egungo sarea berrantola dezagun, egun gatibu dauzkagun bitartekoak askatuz eta bitarteko horiek ondorioztatzen den sarearen normalizazioa indartzeko erabiliz ez ezik Euskara Bizi-berritzeko Plan Nagusiaren ezarpenak, hitzunez euskara balia dezaten aukerak ugaltzeko berariaz sortu den plan estrategiko honen gauzatzeak behar dituen udal mailako zerbitzuak indartzeko ere enplega ditzagun, hartarako HEAko profesionalak birziklatzeko urratsak eginez. Halaber, teknologia berrien erabilera zabalduz ikasleen autonomia indartzeko eta merkatua bera hedatzeko urratsak egin behar ditugu, gurasoak, kolektibo profesionalak, etorkinak, hizkuntza trebatzaileak, hots, euskalduntze alfabetatzeak etorkizunik izango badu euskararen normalizazioa lortzeko xedez eskari polita berriei erantzuteko prestatu behar du, gainerakoa, oinarritzko eztabaidari ihes egitea baino ez da ●

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKARA SARETIK IKASTEKO

Internet bidez euskara ikastea ahalbidetzen duen metodoa sareratu du Aurten Bai fundazioak. Arduradunek aipatu dutenez, era guztietako erabiltzaileei zuzenduta dago metodoa; izan ere, behe mailak zein goi tituluak eskuratzeko eskolak eskaintzen dituzte. Bestalde, hiri baten moduko www.hator.com gunea aurkeztu du fundazio berak.

EUSKARA EZ BALORATZEAGATIK BALIOGABETUA

Espainiako Enplegu Bulegoak (INEM) Doneztebeko egoitzarako zuzendari lanposturako iazko urtarrilaren 12an ateratako lehiaketa baliogabetu du Espainiako Auzitegi Nazionalak. Arrazoia? Euskara ez baloratu izana. Auzitegi epaileek estatuko administrazioek bertako hizkuntza baloratzeko beharra dutela argudiatu dute. LAB sindikatuak jarri zion helegitea lehiaketari eta beste bat aurkeztua du Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalaren aurka.

ARGAZKI PRESS

UEU ETORKIZUNERA BEGIRA

II. Kongresua egingo du Udako Euskal Unibertsitateak abenduaren 14an Bilboko Euskalduna Jauregian. Euskal Unibertsitatea sortzeko asmoz 1973an jaiotako erakundeak berritzea eta egokitztea du xede. 1995an egin zuen I. Kongresua eta ordutik aurrerapauso ugari izan direla azaldu dute UEUko kideek: ikasle euskaldun kopurua gehitu da, titulazio ofizialak lortu dituzte EHuren lankidetzari esker...

POSTA TALDEENTZAKO EUSKARAZKO GUNEA

Euskara hutsez funtzionatzeko modua eskaintzen duten posta zerrendak sortzeko web gune berria sortu da: www.taldeak.com. Edozein gairi buruzko taldeak sor daitezke edota aurretik sortutako batean izena eman. Bertan parte hartzeko euskaletaria.org-en kontua izan behar da aurretik.

Urrea

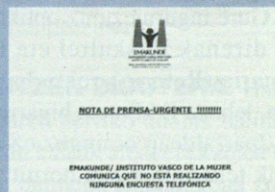

■ Baztango Xaloea telebistak bost urte bete ditu. Antenak 1997ko martxoan ezarri bazituen ere, urte bereko urriaren amaieran egin zituen lehen emanaldiak eta informazio lokalaren aldeko apustuari eutsi dio ordudanik. Euskarari ere tinko eutsi dio.

■ Bere izenean inkesta faltsu bat egiten ari direla ohartarazteko bidali die ohar bat komunikabideei Emakunde Emakumearen Euskal Institutuak. Aipatzekoa da erakunde publiko honek igorritako oharra gazteleraz hutsean dagoela, euskararen aztarnarik ez dago.

Ikatz

Abiadura handian igortzen ditu datuak eta kalitate handia ziurtatzen du. Zuntz optikoa teknologia berria da, lurrazpiko hodiedatik etxeetara "0" eta "1"ak igorritz bidez erosoagoa egingo diguna. Hautaketa egin aurretik ordea, izan kontuan zenbait gauza.

ZUNTZ OPTIKOA: ONA ETA AZKARRA, BAINA GARESTIA

Errepideak eta kaleak hankaz gora, koloretako hodiak eta hainbat langile lan eta lan. Hori da azkenaldian Euskal Herriko hainbat txokok ematen duen irudia. Baina zergatik, zertarako eta zer helbururekin? Guztiaren atzean askorentzat aski ezagunak izango diren bi hitz ezkututzen dira: zuntz optikoa.

Bai; teknologia eroso, azkarra eta sekulako abantailak ekarriko dizkiguna. Horixe da zuntz optikoa, edo behintzat, horrela saldu nahi digute. Ziur bat baino gehiago, hainbeste aukera eta proposamenen artean, zorabiatzen hasia dela. Gure helburua askok izan dezaketen nahasmen hori zertxobait argitzea da, dauden eskaintza desberdinak aztertuz eta teknologia honen abantaila eta desabantaila nagusienak errepasatuz. Zenbait aditurengana ere jo dugu, beren iritzia bilatu eta bateren batek gauza bat erakutsi digu: guztia ez dela arrosa kolorekoa.

Gure ingurua zuntz optikoz hornitzen ari direnak Euskaltel eta Retena edo Tenaria (Reteriojarekin batu ondoren) dira, lehena EAEn eta bigarrena Nafarroan. Iparraldean oraingoz ez dago enpresarik teknologia hau hornitzeaz arduratzen denik. Beraz, gure bizilekua EAEn

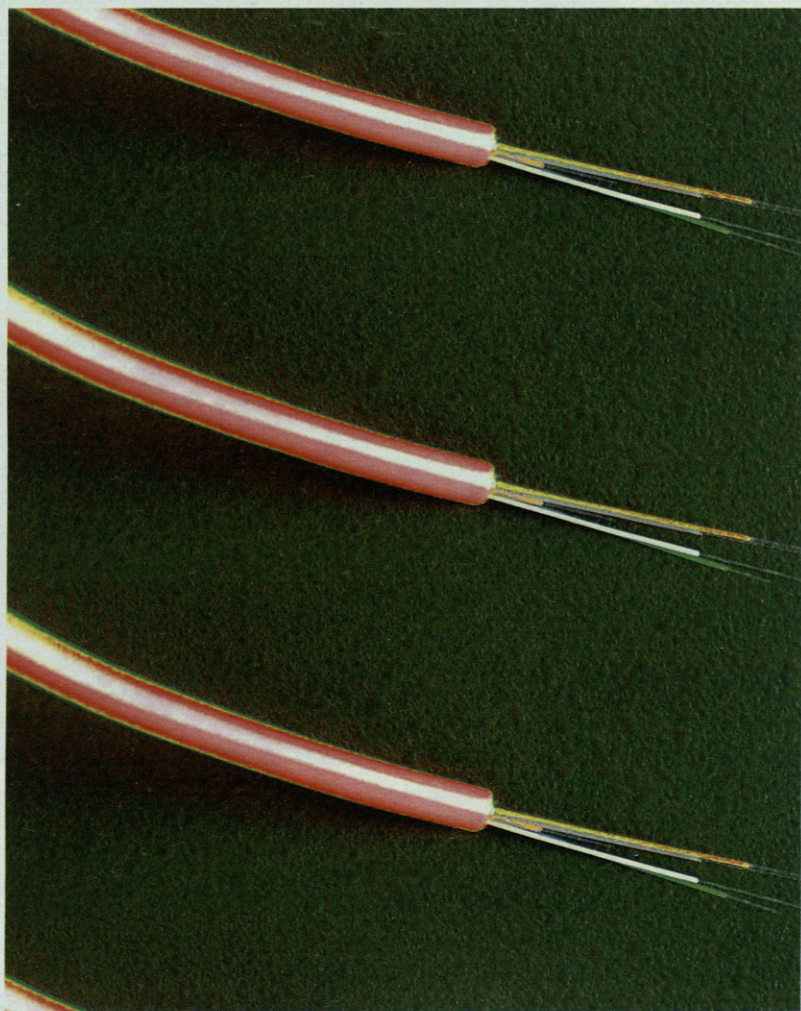
edo Nafarroan badago, lehen aipatutako bi horietako batengana jo beharko dugu baldin eta gure etxean hainbeste aipatzen den kablea sartu nahi badugu. Dagoeneko telekomunikazioen azoka liberalizaturik dago eta ondorioz, enpresa bakoitzak bere apustua egin du: batzuek zuntz optikoaren teknologian inbertitu dute, beste batzuek, Telefonica kasu, ADSL tekno-

ren ametsa egia bihurtuz (bi milioi bps-ko abiadura izatera irits gaitezke. Gaur egun jende gehiena 28.000 edo 33.600 bps-eko abiadurarekin konektatzen da sarera). Beste adibide bat ematearren, orain arte kable koaxial arrunt batek Euskal Herritik Ameriketara 48 dei jasan bazitzakeen, orain zuntz optikoaren bidez 500.000 dei jaso daitezke. Eta gai-

logia bultzatu nahi dute. Baina hainbeste aukeren artean, zer aukeratu behar dugu? Zer da onena? Kasu guztietan gertatu ohi den legez, norberaren beharrek aginduko dute mota honetako erabaki bat hartzeko orduan. Beharrek, abantailak eta prezioak. Hiru esparru horien arteko oreka bilatzera jo behar da. Edonola ere, kablearen edo zuntz optikoaren goxokiari ezetz esatea nahiko zaila gerta liteke. Are gehiago, ekar ditzakeen aldaketa eta abantaila guztien berri izatean.

ALDE ON UGARI.

Banda zabalera handia du eta ondorioz informazio kopuru ugari jaso eta bidal daiteke, telefono linea arruntarekin baino kalitate hobea duena gainera, interferentzia edo zaratarik gabe. Abiadura azkarra ziurtatzen du, Interneteko edozein nabigatzaile-

■ Euskaltel eta Tenaria ari dira EAEn eta Nafarroan kablea sartzten.

■ Zuntz optikoak argia garraiatzen du, ez elektrizitatea.

nera, mementoz interaktibitate handiena eskaintzen duen teknologia da. Horrek esan nahi du hartzaile pasibo izatetik igorle aktibo izatera igaro gaitezkeela, telebistako hainbat saiotan parte hartuz, bideohitzaldietan gure iritzia emanez, etxean eskola partikularrak jasoz eta abar luze bat.

■ Zuntza barnetik ikusita

Mondragon Unibertsitateko Josu Maiora irakasleak zuntz optikoaren ezaugarri teknikoak zein diren azaldu digu.

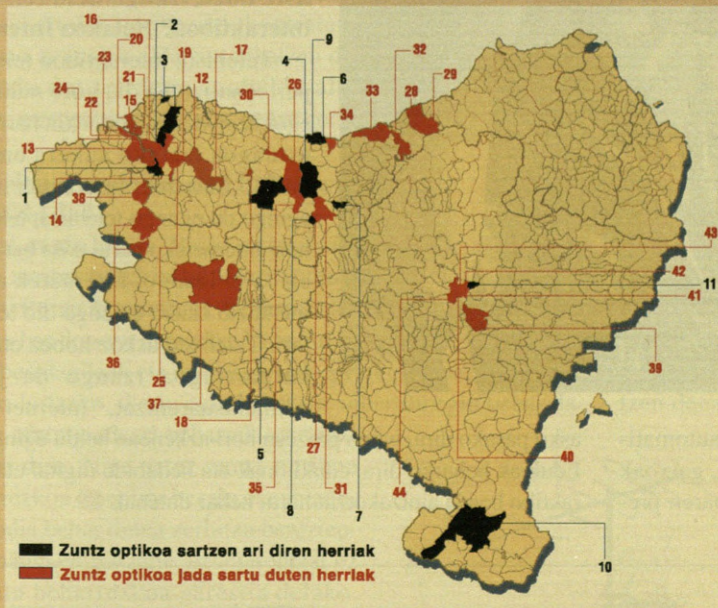
“Lehenik eta behin esan behar da zuntz optikoak argia bakarrik garraiatzen duela, inoiz ez elektrizitatetik, hori da beste kableekiko duen bereizgarri nagusia. Argi izpien bidez informazioa digitala igortzen da sistema bitarra erabiliz. Hau da, argia dagoenean “1” igoerriko dugu eta ez dagoenean “0”.

Oso arina eta mehea da (125 mikra hari bakoitzak), baita hauskorra ere. Ondorioz, ongi babestu behar da hain-

bat estaldurekin. Identifikazioa erraztearren kolore desberdinak erabiltzen dira horretarako. Gainera, igortzen dena argia izanik ez dago interferentzia elektromagnetikorik, horrela kalitate hobea lortuz.

Zuntz optikoaren funtzionamendua barne islatzean oinarritzen da. Argia zuntzaren muturrean sartu ondoren behin eta berriz islatzen da zuntzaren barnean eta errebotatuz beste muturre-raino iristen da. Hori lortzeko nukleo bat eta bera inguratuz beste zuntz geruza bat jartzen dira. Argia nukleoan zehar hedatzen da, kanpoko geruzan islatuz” ●

ZUNTZ OPTIKOA EUSKAL HERRIAN

■ Zuntz optikoa sartzen ari diren herriak
■ Zuntz optikoa jada sartu duten herriak

Zuntz optikoa sartzen ari diren herriak

Bizkalan	7. Legorreta
1. Arrigorriaga	8. Ormaiztegui
2. Derio	9. Zumaia
3. Mungia	Nafarroan
Gipuzkoan	10. Tuteria
4. Azpeitia	11. Uhartea
5. Bergara	
6. Getaria	

Zuntz optikoa jada sartu duten herriak

Bizkaian	25. Zamudio	Arabari
13. Barakaldo	12. Zornotza	36. Amurrio
14. Basauri	Gipuzkoan	37. Gasteiz
15. Berango	26. Azkoitia	38. Laudio
16. Bilbo	27. Beasain	
17. Durango	33. Donostia	Nafarroan
18. Ermua	32. Errenteria	42. Atarrabia *
19. Galdakao	28. Hondarribia	40. Barañain
20. Getxo	29. Irun	43. Burlata *
21. Leioa	30. Mendara	41. Iruñea *
22. Portugalete	31. Ordizia	39. Noain
23. Santurtzi	34. Zarautz	44. Zizur
24. Sestao	35. Zumarraga	

* Herri hauek oraindik ez daude osorik kableatuak

Familiako kide bakoitzarentzat ahots erantzungailu bat, norberaren gurariaren araberrako telebista (kirolak, musika, zinea...), bankuko transakzioak eta supermerkatuko erosketak etxetik egiteko aukera, baita logelatik mugitu gabe ikas-terko aukera ere. Etorkizuna hori dela dirudi eta neurri handi batean zuntz optikoak ahalbidetuko du.

ARROPA “AZKARRAREN” OINARRIA. Gero eta aurkikuntza gehiago egiten ari dira teknologia honetan oinarrituz. Esaterako, duela gutxi France Telecom-eko ikertzaileek zuntz optikoz osatutako ehun batez eraikitako pantaila bigun baten aurrekaria sortu zutela iragarri zuten. Aurkikuntza honek arropa “azkarra” dei genezakeena osatzeko bidea erraz lezake. Hau da, gorputzaren tenperatura aldaketak igarri ditzakeen edo kolorez alda daitekeen arropa, hain zuzen ere. Garbi geratzen da beraz, zuntz optikoaren garrantzia noraino iristen den, nahiz eta aipaturiko guztia hasiera baino ez den.

Jada goxokia irakurleen ahotan jarri dugu. Baina erreparatu diezaiogun orain gure poltsikoari eta konpainiek eskaintzen dizkiguten prezioei.

ESKANTZEN DIGUTENA. Haste-ko gu bizi garen herriko udalak baimena eman behar du kaleak altxa eta kablea sartzeko. Behin baimena emandakoan zuntz optikoa sartzeaz arduratzen den konpainia

■ Gorka Jakobe Palazio, EHuko Komunikazio Zientzien Fakultateko irakaslea

“Bizitza erosoagoa egiteko aukera izango da ezberrik gabe”

Filmetan agertzen den etorkizuneko bizimodura iristeko zuntz optikoa erabakiorra edo funtsezkoa izango al da?

Bistan da aldaketok banda zabaleraren hazkundearen araberakoak izango direla. Baina galdera horri erantzun aurrez, gauza bat argi utzi nahi nuke. Zuntz optikoaren hazkundearekin batera, kable koaxialaren finkatzeak etorri behar du. Kable koaxiala ezezik, DSL eta satellite bidezko teknologiak ere zabaldu behar dira ezinbestez. Zuntz optikoa aurreko mendeko 70etako urteetatik datorkigu eta gauza batzuetarako oso ona den arren, ez dugu ahaztu behar zein diren era honek dituen eragozpenak: garestia da oso, zuntza oso ahula da, konektoreak lortzeko zailtasuna eta matxura egotekotan zuntza konpontzeko problematika. Hori esanda, zuntzak eta gainerako bitartekoek ekarriko dizkiguten teknologiek “tele” aurrizkiarekin zerikusia duen ororen hazkundera islatuko da. Telehezkuntza, telelana, telemedikuntza... Hala ere, pentsa dezakegu hori guztiori gauza batzuetarako txarra izan daitekeela. Esaterako, medikuarekin in situ egon beharrean pantaila baten bidez kontsulta egiteak sumindu ahal du jendea. Baina ohiturak aldatzea baino ez da, zeren telemedikuntzaren bidez zerbitzu onak eman baitaitezke. Medikua ordu gehiagoz egon ahal izango da gaixo bakoitzarekin, norberaren espedienteak kontrolatzeko prozesuak automatizaturik egon daitezke sare-teknologiak aplikatuz, gaixok eskurago edukiko ditu ospitaleko zerbitzuak, gaixoaren pre-

mia larriko uneak hobeto kontrolaturik eta abar. Azken finean, medikua gugandik hurbilago dagoela sentitu ahal dugu, nahiz eta gure pentsamoldea orain bestelakoa izan.

Bizitza erosoagoa egiteko aukera izango da ezberrik gabe, eta aldaketa oso astiro joan arren, dagoeneko zuntz, kable, DSL eta satellite bidezko teknologien garapenak gero-ko urteetako bizimoduaren berri ematen digu.

■ **Zuntz optikoak eskaintzen dituen abantaila edo aldaketa horiekin guztiekin hartzailea aktiboagoa bihurtuko dela uste al duzu? Bere jarrera aldatu egingo al da?**

Bai, hartzailea aktiboagoa bilakatuko da, baina asko kostata, telebista analogikoaren aroak marka ikaragarria utzi baitigu. Egungo telebistak pasibo bihurtzen du jendea eta urte asko pasa arte eta hiritarrak ohi-tzen joan arte, ez dugu emaitza argirik ikusiko alor honetan.

■ **Aurrekoari loturik nolakoa uste duzu izango dela telebista interaktiboa? Nolakoa Internet?**

Telebista interaktiboa telebista pertsonalizatua da, gure nahietara egokitzen dena, igorleekin harreman estuagoa izateko aukera ematen duena. Bestalde, Internetek irentsi egingo du egungo telebista, telebista hori Interneteko parte txiki bat baino ez baita izango. Internetek dokumentazio izaera emango dio telebistari. Telebista askoz hobea eta erakargarriagoa izango da jende adimentsuarentzat. “Internet-urte”

asko pasako dira, baina prozesu hori azkenean heldu egingo da. Edukiak beharko dira, eduki onak eta hedabide digital eta interaktibo berria aintzakotzat hartu behar dutenak ●

INIGO AZKONA

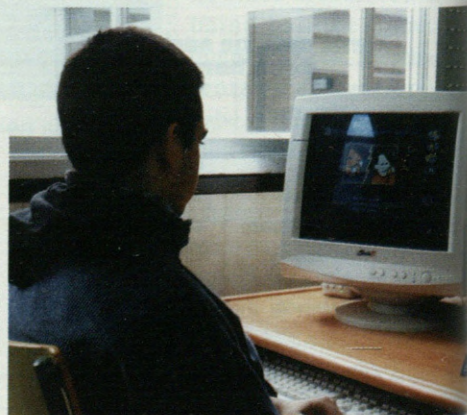

ALBERTO ELOSEGI

■ **Telebistak eta Internetek bat egingo dutela diote adituek.**

gurekin edo bizi garen ezkaratzeko presidentearekin harremanetan jarriko da beraien eskaintza luzatzeko eta kablea eraikinean instalatu ahal izateko baimena eskatzeko. Ez Euskaltelek, ez Tenariak ez dute hasierako instalaziorik kobratzen eta ordaindu beharrekoa hileroko kuotara mugatzen da. Konpainia bakoitzak bere prezioak ditu, baina Euskaltel eta Tenariaren arteko berezitasunik nabarmenena zera da, kablea nahi badugu lehenengoarekin telefono zenbakia aldatzea beharrezkoa dela, bigarrenarekin aldiz ez.

Baina bai batak zein besteak Internet, kable bidezko telebista eta telefonia batzen

ALBERTO ELOSEGI

■ **Oraingoz benetako interaktibitatea lortzeko aukera bakarra da.**

■ Mikel Usabiaga, MU-ko Humanitate Fakultateko Ikate departamenduko burua

“Konpainiek beharra sortu nahi dute, negozio aukera bat ikusten dutelako”

Zure ustez zer motako aldaketa ekarriko ditu zuntz optikoaren teknologiak erabiltzaile arruntarentzat?

Nik uste dut hasieran aldaketa ez dela hainbestearinokoa izango. Alde batetik zerbitzu batzuk ordaindu egin behar direlako eta garesti direlako. Merkataritza elektronikoarekin gertatutakoarekin pareka dezakegu, hasieran boom bat izango zela pentsatu zen, baina merkataritza elektronikoari asko ari zaio kostatzen aurrera egitea. Zergatik? Ohitura aldaketa eskatzen duelako. Ikuspuntu horretatik aldaketak nik uste dut poliki joango direla. Internet munduan astiro joatea 5-10 urterik buruz hitz egitea da.

Emango diren aldaketa batzuk aipatzearen, hainbat teilatutatik antenak desagertzen joango dira, jende askok telebista kabletik hartuko duelako. Baina bestalde, niri pertsonalki, zuntz optikoan oinarritutako Euskaltelen zerbitzuak kontratatzeak telefono zenbakia aldatzea eskatzen dit eta nik ezin dut telefono zenbakia aldatu. Beraz, mementoz nik ez dut behar hori sentitzen.

■ Orduan, moda bat da? Beharra sortu egin nahi da?

Bai moda bat da. Baina moda garestia. Jende asko tarifa finko arrunt batekin konformatzen da eta ez du gehiago behar. Baina konpainiek beharra sortu nahi dute, negozio aukera bat ikusten dutelako. Uste dut hemendik 8-10 urtetara ideia berritzaileak eta interesgarriak sortuko direla. Eta gainera hori lortzeko, ikertu egin behar da, inbertitu egin behar da. Baina orain jendea beharrak sorrarazten ari dira. Nire ustez zuntz optikoa beharrezkoa da enbor bezala eta abiadura handia behar duten zerbitzu berezientzat, baina erabiltzaile arruntarentzat ez da hain beharrezkoa garestia delako. Esaterako, jendeak nahiago du futbola ikusteko kate bati ordaindu ordez, tabernara joatea. AEBetan jendea bere etxean bizi da eta ez du bizitza sozialik egiten. Baina guk nahiago dugu tabernara jaitsi eta lagunekin zerbait hartuz partida ikusi, etxean egon baino.

■ Eta telebista interaktiboaren inguruan aipatzen diren aukera guztiak?

dituzten eskaintzak luzatzen dizkigute.

Nahastu aurretik gauza bat izan behar da argi: kasu hauetan oinarritzko tarifa finko bat kontratatzeak aukera ematen

ARGAZKI PRESS

Ni zentzu horretan oso eszeptikoa naiz. AEBetan oso esperientzia polita egin zuten: bost bukaera desberdin zituen film bat zegoen eta filmaren amaiera aldera erabiltzaileak bukaera aukeratu ahal zuen, baina horretarako 10 zentabo ordaindu behar ziren. Hau da, zerbitzu horiek guztiak aurrera ateratzen dira, baldin eta dirua badago tartean. Beraz, telebista interaktiboa martxan jartzea oso garestia da. AEBetako esperientzia hark porrot egin zuen, jendeak nahiago baitu filma ikusi. Gauean telebistaren aurrean esertzen denean ez du pentsatu nahi, ez du erabaki nahi. Beraz, ez dago hori ordaintzeko prest.

■ Nolako uste duzu izango dela telebista interaktiboa? Nolako Interneten?

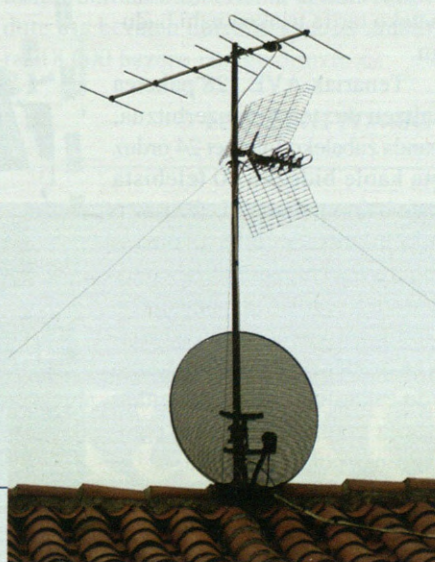
Alde batetik, Internet ez duen edo abiadura txikiko konexioa duen jendea eta bes-tetik, sekulako abiadurarekin konektatuko direnak egongo dira. Zenbat eta aberatsago izan telekomunikazio aukera handiagoak izango ditugu eta alderantziz. Bill Gates berak, Davos-eko foroan aitortu zuen duela urtebete, Internet ez zela guztientzat izango eta konexio garestia izango zela. Mundua den bezalakoa da, aberatsek sekulako auke-

rak dituzte eta txiroek berriz, aukera gutxi. Telekomunikazio munduan berdina gertatuko da.

■ Hartzailea aktiboagoa bihurtuko da edo pasibo izaten jarraituko du?

Bere jarrera antzekoa izango da. Hor arazo bat dago, gero eta informazio gehiago jasotzen dugu, geroz eta kalitate okerragokoa eta geroz eta iturri gutxiagotatik. Gertatzen dena da berez aktiboa denak eskutan lehen baino tres-

na indartsuagoak dituela eta beraz, aukera gehiago ditu gauzak egiteko. Baina horren aurrean errepresioa ere askoz bortitzagoa izango da seguras-ki. Zentzu honetan emango den aldaketa bat kontrolarena izango da. Orain Euskal Herrian segurtasun konpainia bat baino gehiago telekamerak jartzen ari da segurtasun gizonak dauden lekuetan. Telekamera horiek guztiak Donostiako postu batetik kontrolatuak daude. Hori Internet erabiliz bakarrik da posible eta horretarako gero eta potentzia handiagoa behar da, gero eta zuntz optiko gehiago ●

ALBERTO ELOSEGI

■ Kablearekin hainbat teilatutatik antenak desagertzen joango dira.

zaigu, baina ongi erreparatu behar diogu aukera horrek zer zerbitzu biltzen dituen, zeren hortik aurrera gure beharren arabera zerbitzu gehiago kontratatatu ahal izan-

■ E-debagoiena proiektua: zuntz optikoak ematen dituen aukeren eredu

Aurtengo martxoaren 25ean sinatu zen E-debagoiena proiektua, Leintz Gatzagako Gatz Museoan. Bertan izan ziren ekimenaren sustatzaile guztien ordezkariak: Mondragon Unibertsitatea, MCC, Goiena Komunikazio taldea, Debagoieneko mankomunitatea eta udal guztiak, Euskaltel eta Eusko Jaurlaritza.

Zuntz optikoan oinarrituriko proiektu honek bereizgarri bat du, bere asmoa Debagoieneko bailara osoan kable azpiegitura eta zerbitzua batera garatzea da. Mikel Irizar, E-debagoiena proiektuko komunikazio arduradunak dioen bezala, "hori ez da oso normala", baina ekimenaren oinarri filosofikoak eskatzen duen zerbait da:

"Sareak berez aukerak ematen ditu, baina morrontza handiak ere sor ditzake. Sarea jartzen bada edukiak besteek jarri ditzaten eta gu eduki horien hartzaile pasibo izateko, hori kasik gure kalterako da. Imajinatu inprenta asmatu zen mementoan ikasi izan bagenu irakurtzen baina ez idazten. Orduan besteek idatzitakoa irakurriko genuke, baina adibidez ez genuke sekula euskaraz irakurriko. Beraz,

hemen kezka garrantzitsu bat geneukan. Sarea bai, baina bai edukiak eta bai zerbitzuak ere geuk sortuak izatea. Hau da, sarea geure zerbitzurako".

Gauzak horrela eta Euskaltelen aldetik zuntz optikoaren azpiegituraren hornitza atzeratzen ari zela ikusirik, 2001. urteko ekaina-uztaila aldera bilera prozesuak hasi zituzten proiektuaren sustatzaileek. Eragile horiek beraientzat aukerarik garatuena zuntz optikoa zela ikusi zuten. "Kableak beste guztien aukerak ematen ditu eta gainera irudiak behar bezala gestionatzeko eta interaktibitateko aukera guztiak zabaltzen ditu. Horrek ez du esan nahi leku guztietan eta denerako gure gomendioa kablea ezartzea denik, bakoitzak bere egoeraren arabera

■ E-debagoiena proiektuaren aurkezpen eguna.

ikusi beharko du zer egin. Distantzia handiak diren tokietan beste formula batzuk pentsatu beharko dira. Debagoiena berez bailara nahiko bildua da eta aldi berean puntu desberdinen artean lotura estua dago eta horretarako ikusi dugu kablea dela aukerarik onena", dio Irizarrek.

Proiektuak, paperak eta bilerak. Horren guztiaren ondo-

go baititugu, baina gehiago ordainduz, noski. Esaterako, Euskaltelen oinarritzko

□ Gure beharren, teknologiak eskaintzen dituen abantailen eta konpainien prezioen arteko oreka bilatzera jo behar da

eskaintza "Ventana" paketea da. Hilean 11,45 euro ordainduz Internetera sarbidea, telefonía eta gutxi gorabehera kable bidezko 19 telebista kate izango ditugu. Baina noski, telefonoz egiten dugun dei bakoitzeko ordaindu egin behar dugu eta

tarifa trinkoa nahi badugu oinarritzko prezioa igo egingo da. Gauza bera gertatzen da Interneteko tarifa trinkoa nahi badugu.

Tenariak AVE 128 paketea saltzen du: telefonía zerbitzua, banda zabaleko Internet 24 orduz eta kable bidezko 40 telebista kate baino gehiago. Lehenengo hiru hilabetetan hilero 30 euro inguru eta laugarren hilabetetik aurrera 46 euro gutxi gorabehera. Hortik aurrera norberaren beharren arabera, abiadura gehiago edo eskaintza zabalagoak nahi izanez gero, badakigu zer egin; txaponak poltsikotik atera.

INBERTSIOAK ETA AURREIKUSPENAK. Ez da ez makala konpainia hauek zuntz optikoan egin duten apustua.

rioaren lekuko Leintz Gatzagako Gatz Museoa izan zen martxoaren 25ean. Egun horretan aipatzen ari garen beزالako teknologia batek zer nolako aukerak ekar ditzakeen ezagutu genuen. Funtsean E-debagoienak zortzi proiektu biltzen ditu bere baitan:

✓ **Cyberindustrialdeak** proiektua: Debagoieneko edozein industriadetan dauden enpresei laguntzeko baliabide elektronikoz hornitutako gune berezi bat sortu nahi da, ezagutzen ditugun industrialdeek dituzten zerbitzu komunen antzerako zerbitzu, baina kasu honetan birtuala.

✓ **Discol** proiektua: Ekimen honek egoitzak edo bezeroak leku bat baino gehiagotan dituzten enpresei beren produktuak elkarlanean diseinatzeko aukera emango lieke, leku batetik bestera mugitu beharrik izan gabe.

✓ **Iparcom** proiektua: Bere helburua sarean enpresaren bulego bat garatzea da, kanpoan dabilzan saltzaileek esaterako, beren enpresako agenda eta beste zenbait datu kontsultatzeko aukera izan dezaten, baina horretaz gain, beste hainbat erabilera ere izan dezake.

✓ **e-administrazio** proiektua: Udalek hainbat zerbitzu emateko ate bat sortzea nahi da. Horrela hainbat ekimen gauzatu ahal izango da; lehiatila administratiboa, udal artxiboaren kontsulta birtuala, herritarren partaidetza bultzatzeko hainbat formula eta abar.

✓ **Sare** proiektua: Azpiegituraren plan zuzendaria da.

Euskaltelek hasiera batean zuntz optikoa Debagoieneko bost herri handienetan sartzeari zuzendutako helburu, baina E-debagoienak sarearen mankomunitateko herri guztietara iristea nahi zuen eta horrela egingo da. Ildo honetatik, Euskaltelek hitzarmena sinatzerakoan bi urtetan bailara osoa kableaturik izateko konpromisoa hartu zuen.

✓ **Hezkuntza XXI** proiektua: "E-learning" edo irakaskuntza birtuala bultzatu nahi da, aurrez aurreko eskolen osagarri edo ordezkotzat izan daitekeena.

✓ **Biblio XXI** proiektua: Gaur egun deskatalogatuta geratu den hainbat material lortzeko aukera eskainiko du liburu elektronikoko formatuan.

✓ **GoienaNet** proiektua: Goiena Komunikazio taldeak GoienaNet sortu du, Interneteko atari bat. Lortu nahi dena zera da, GoienaNet izan dadila Debagoieneko internauta batentzat bere sarbide naturala, bertan aurkituko baitu behar duen informazio praktikoa eta

bere intereseko datuak (autobus ordutegiak, kaleen izenak, foroak, bilatzaileetara loturak eta abar).

Azken finean azpiegiturak dira Eusko Jaurlaritzak bultzatzen ari den Informazio Gizartearen oinarria eta E-debagoiena horren lekuko izango da, zuntz optikoan oinarrituz. Horregatik Gobernuak ekimenean parte hartu nahi izan du, berarentzat esperientzia pilotu izan dadin, ondoren beste bailara edo inguru batzuetan antzeko dinamika bultzatu ahal izateko ●

Zuntz optikoaren ezaugarriek E-debagoiena proiektua garatzeko behar diren baldintza teknikoak ahalbidetzen dituzte

Euskaltelek dagoeneko 610 milioi euro inbertitu ditu. 2001eko abendurako 3.420 kilometro zituen kableatuak eta bere asmoa 2004. urterako EAEko gunerik garrantzitsuenak kableaturik izatea da.

Tenariak bere aldetik, 2005. urtera arte lanean jarraitzea pentsatzen du

Nafarroa guztira zuntz optikoa zabal-tzeko. 2002ko urte amaierarako 18 milioi eurotako inbertsioa egingo dute eta beraien aurreikuspenen arabera, 18.000 bezero izango dituzte ●

◆ ELISABETH POMBO

Informazio gehiago:

- www.euskaltel.es
- www.retena.es
- www.fibraoptica.cjb.net

www.kaixo.com

Pello Zabala

P E R F I L A

Oñatitik gora Igo ahala,
lainoak ere behean utziz,
denbora geratu egiten
zela zirudien. Pello

Zabalak eguraldi
txarrenari ere erakusten
dion umore onez hartu
gintuen. Baretasun oso
alaiarekin hitz egiten du,
gizartetik kanpo eta natura
biziaren erdian bizi denak.

Txikitatik sartu omen
zitzaion arantza bat
bihotzean, eta arantzaren
bihotzean sartzea erabaki
zuen.

Testuak: Estitxu eta Ixiar Eizagirre
Argazkiak: Eli Gorostegi

**“Arantzazuko miraririk
handiena, Oteizaren
proiektua aukeratu izana da”**

Fernando amezketarraren odola omen duzu. Beti Fernandoren xelebrekeriez bakarrik hitz egiten bada ere, zuretzat bazuen beste alde bat...

Denekin oso ongi konpontzen zen, baina lanik txarrenak eskribauekin izaten zituen. Orduko eskribauek notario, epaile, denetik egiten zuten. Herritarrek Fernandorengana abokatu gisara jotzen bazuten, defendatu zezaten, pentsatzen dut bazuela beste alde hori ere. Nik uste hori ekarri ziola hamabost seme-alabetan zaharrena izateak. Gurasoak artzainak izanik, berari tokatu zitzaion txikitatik besteri kontu egitea. Horrek asko gizondu zuen haur txiki hura.

■ Zuek etxean entzun izan dituzue Fernandoren kontuak?

Garai hartan irratirik ere ez zegoen. Gure etxera 1949an iritsi zen irratia, "Luxia" k eta Gartziarenak Tolosan aizkora apustu handi bat jokatu zutenean. Ikusten denez gure aitak apustu txikiren bat irabazi zuen han eta irratiarekin itzuli zen etxera. Basarri eta horrelakoak entzuten genituen, euskaraz zerbait entzutea gatik.

Gure egunkaria Arantzazuko egutegia zen. Hura besterik ez geneukan euskaraz. Gainera ez ziguten hurrengo egunekoa irakurtzen uzten, egunean egunekoa. Zein egunetan bizi ginen ere hark esaten baitzuen.

Irratirik eta ez genuenez, Fernandoren istorioak eta kontatzen ziren denborapasa. Bizi genuen Fernandoren kontua, baina ez hainbeste.

■ "Naturaren mintzoa" liburua hone-la eskaintzen duzu: "natur mintzoen berri eman zidaten ama Dolores eta amona Sebastianari". Azaldu hori.

Bost senide umezurtz geratu ginen, aita ezbeharrez hil zelako Amezketa paper fabrika, nik bederatzi urte nituela. Nik harremanik gehien amarekin eta amonarekin izan nuen. Amonarekin asko ibiltzen nintzen hona eta hara, baita Arantzazura ere. Soro, belaze eta gainerakoetan aitzur txikiarekin laguntzen genien, eta horrela beti sartzen zaizu landare eta animaliekiko zaletasuna, naturarekiko harremana.

Amak, berriz, oso txikitatik irakatsi zidan irakurtzen. Hor sortu zidan jakin-min natural hori, liburuekiko harreman estua. Nik zerbait egin badut nire bizitzan, irakurtzea izan da. Txikitatik sentitu

"Beti haizearen berri ematen hasten naiz, euskaldunari hori inporta izan zaiolako"

dut jakinaren ganean egoteko beharra. Bakarkako kuriositatea da nirea, liburu eta egunkari denak bildu, eta isil-isilik aztertzea. Hortik hamaika zaletasun eta alor landu ditut bizitzan zehar.

Horregatik, inori eskerrak ematekotan, amari zor diot ingurua aztertzeo zaletasuna.

■ Nola hasi zen zuen ama irakurtzen irakasten?

Amak paper fabrika lan egiten zuen,

CURRICULUM A

- **Jaio:** Amezketa, 1943. urtean.
- **Bizi:** Arantzazun, 10 urte zituenetik.
- **Fraide frantziskotarra.**
- **Ikasketak:** Teologia eta Filosofia.
- **Eguraldi iragarle:** 1985ean hasi zen Euskadi Irratian eguraldia iragartzen.
- **Musika:** Arantzazuko organista da 1961. urtetik. Euskadi Irratian "Klasikoa gaur" saioa egiten du, 1982tik.
- **Argitalpenak:** "Naturaren mintzoa" (2000).

baina haundun geratu zenean utzi zuen lantegia, eta etxera etorri zen. Etxean denbora asko zeukan, eta ni lurrean arrastaka hasi nintzenean erakutsi eta erakutsi hasi zen. Katona irakasten zidan. Ez dakit zenbat urterekin ikasi nuen irakurtzen, baina gogoratzen dut oso umetan okindegira joatean mostradore ganean jarri, eta nola esaten zidan "ea, irakurri

"Goizero hiru bat minutu buruz behera egotea gustatzen zait, bizitzari beste modu batera begiratzeko"

hau". Nik aisa irakurtzen nuen. Gero ni aritu nintzen anaiei irakasten.

■ Aita, berriz, saxofoi jolea omen zen.

Bai. Etxean ez zeukan instrumenturik. Gaztetan ikasiko zuen jotzen, eta herrira jazz banda etortzen zenean, bera oholtzara igo eta saxofoia uzten zioten. Beharbada hortik datorrit musika zaletasuna. Zazpi urterekin hasi ginen solfeoa ikasten Amezketa. Koruan kantatzen genuen. Arantzazura etortzean oso ondo ibiltzen nintzen ikasketetan, eta pianoa ikasten jarri ninduten. Felix Ibarondo eta biok hasi ginen, baina bera beste musika maila batera iritsi da, noski.

■ Umetan nolako zinen?

Formalegia, behartuta. Nahiz eta gu kaletik gertu bizi, amak ez zigun kalean gelditzen uzten. Beti etxeko lanen bat edo zereginen bat bazen. Hezitakoa nintzen. Pentsa, dotrinan hasterako banekien dotrina buruz. Amak egunean hiru galdera egiten zizkidan. Nik hurrena zetozenak ere begiratzen nituen, ea motzexeagoak noiz tokatzen ziren ikusteko.

Ikusmeneko memoria ere oso landuta nuen. Sei-zazpi urterekin apaizak dotrina galdetuta, bota zidan: "hik igual erantzungo didak atzekoz aurrera ere!". Eta halaxe erantzun nion galdera lasai asko, ttaka-ttaka hitz denak atzekoz aurrera esanaz.

■ Irakasle onak izan dituzu bizitzan.

Zorionez, Amezketa maisuak euskaraz egiten zigun. Gure oso gertukoa zen. Gaztelanik ez nekien tutik, nahiz eta frankismo garaia izan.

Arantzazun ere zorte handia izan genuen maisuekin. Karmelo Iturria izan genuen irakasle lehendabizi, eta gero Luis Villasante. Hala ere, euskara oso murrizta zen hemen. Astean euskarazko eskola bat bakarria genuen. Elizan dena latinez egiten zen, sermoia bakarrik izaten zen euskaraz.

■ Hamar urterekin etorri, eta zer aurkitu zenuen Arantzazun?

Hemen sekulako mugimendua zegoen basilika berria egiten ari zirelako. Niretzako Arantzazuko miraririk handiena, Oteizaren proiektua aukeratu izana da. Oraindik ez dut ulertzen orduko fraide zahar horiek nola egin zuten apustu hain diseinu berritzailearen alde. Oteiza bera ere, 28 urteko gaztea zen. Fraideek zioten harrizko punta horiek arantzak zirela, eta hala-koa behar zuela Arantzazuko basilikak. Horregatik aukeratu omen zuten.

BERE HITZETAN

▼
"Klima aldatzen egongo da, ez dakit, baina gure pentsaera bai aldatu dela. Gaur egun, eskiatzera eta joateko, elurra noiz egingo ote duen zain izaten dira batzuk. Gure garaian, berriz, elurrari beldurra genion. Lehen, gainera, baserrietara joateko pistarik izaten ez zenez, elurrak asko irauten zuen. Egun, ordea, jendea lurrerotakoarekin igotzen da eta bideak azkar geratzen dira garbi-garbi. Hau guztiagatik, jendeak uste du lehen elur gehiago egiten zuela".

www.euskonews.com/0066zbk

▼
"3.000 konpakto inguru izango ditut: musika klasikoa, erlijiosoa..."

www.euskonews.com/0066zbk

▼
"Nik, badaezpada, beti esku batean zientzi liburua eta bestean, nolabait, geure zaharren jakinduria."

Euskaldunon Egunkaria, 2001-09-26

▼
"Euria da meteorologoa epaitzen duena".

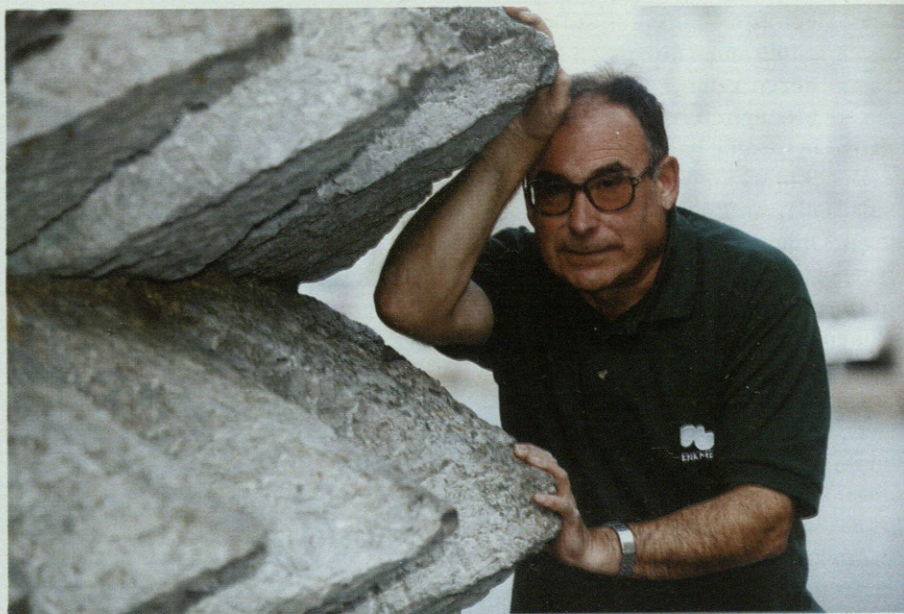
Euskaldunon Egunkaria, 2001-09-26

▼
"Jendeak menpekotasuna du iragarpenekiko. Egun, ez dira ikusten izarrak hirietan, eta guri entzuteko behar erreal bat dago."

Euskaldunon Egunkaria, 2001-09-26

▼
"Ni, 'Zabala' izateaz gain, bizkarrak ere prestatuta ditut lan dexente gainean hartzeko."

Euskaldunon Egunkaria, 2001-08-30

1950ean hasi ziren lanak eta 1953an, ni iritsi nintzenean, artean ere dorrea bukatu gabe zegoen, elizako bobeda jarri gabe... Dibertsioa bageneukan beraz. Oteiza hemen zebilen, apostoluei lehen ukituak ematen, harria jaten... Gu, mutikoak, ez ginen asko arduratzen. Frontoia eta futbola izanez gero, nahikoa bagenuen.

■ **Gizarteak lana eta oporrak oso bereizita dauzka. Fraideek lanerako duten mentalitatea berdina al da?**

Umetako garaira itzuliz, hona etortzerako bagenekien hiru urte pasatuko genituela oso osorik oporrik gabe. Txikitatik hori onartzen genuen.

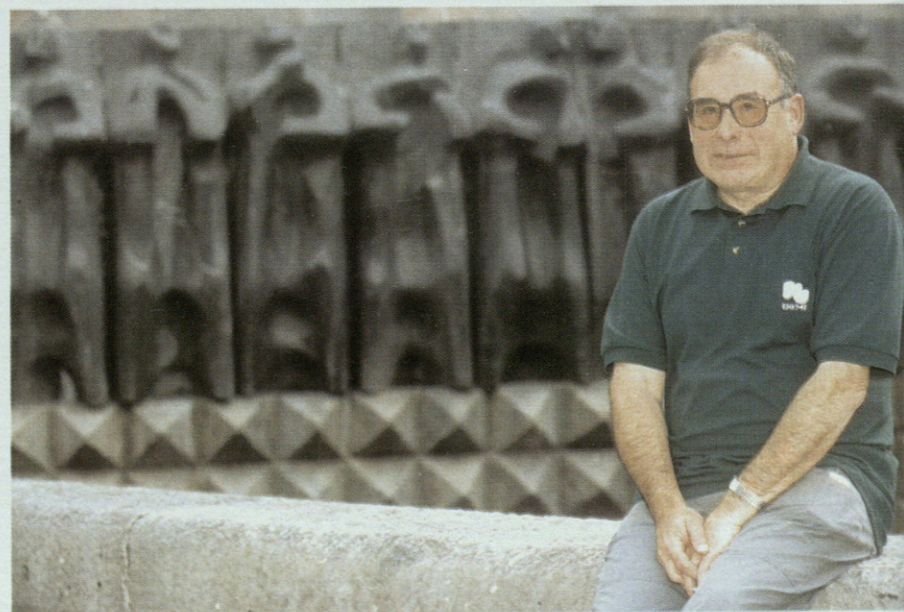
Ez nuen etxera itzultzeko gogorik. Gogoa jada hasieratik estalita genuen,

bagenekielako ez ginela joango. Itzuli beharra seinale txarra litzateke, ama gaixo zegoenaren seinale. Amona maiz etortzen zen bisitan, tira, maiz, hilabetean behin (hori guretzako maiz zen). Beste parametro batzutan bizi ginen.

Gaur egun ere ez dugu zailtasunik lanari orduak eskaintzeko. Liburuak irakurtzeko hainbeste zaletasuna dudanez, nire atsedena irakurtzea da. Bost edo sei liburu irakurtzen aritzen naiz, egunero aukeratzen dut zein irakurtzen jarraitu. Aldartearen arabera zailxeagoa, edo errazagoa.

■ **Erriberrin hiru urte eman zenituen filosofia ikasten.**

Euskara gehien Erriberrin lantzen genuen. Txikitan ez baikeneukan gaita-

sunik dena gazteleraz ikasteko. Beti ateratzen genuen denbora euskaraz irakurtzeko, poesia eta bertsoak egin eta gure aldizkaritxoan argitaratzeko. 16-18 urte genituen, hura izan zen garairik onena. Jolaserako sasoi betean, txoriak eta untxiak harrapatzen oso ondo pasatzen genuen.

■ **10. Korrikak Aita Villasante omen du zuen, eta Arantzazun hasi zen. Zer garrantzia izan dute monasterio eta seminarioek frankismo garaian euskari eusteko?**

Normala da euskalgintzaren alde elizgizonen egin izana. Gaur egunetik begirata, sekulako zortea zen, egunean hainbeste ordu izatea irakurri eta zeure kasa lan egiteko.

Euskararako zaletasuna zuenak liburu zaharretatik altxorak atera eta berriak idazteko denbora zeukan. Fraide batzuk genituen sukaldeko kontuez arduratzen zirenak. Gaur egunetik begirata, bizitza burgesa zen gurea. Gizartean ez zegoen horretarako modurik. Beste nork egin zezakeen horrelako lanik?

Gainera bata bestea animatzen zuen. Hemen Salvatore Mitxelena egon zen, Gandiaga bera, eta horiek sekulako itzala eta babesa ematen ziguten. Hemengo ikasleak ateratzen hasi zirenean euskalgintza suspertzeko balio izan zuen, zentzu horretan, euskalgintzaren mesedetan gertatu zen.

■ **Bitoriano Gandiagarekin harreman estua izan zenuen.**

Bai, Gandiagarekin izan dut harreman beteena. Seminarioan elkarrekin lan egiten genuen. Liturgia mailan, bere olerki produkzioan bide lagun izan nintzen. Bere olerkiei musika jartzen nien. Eta une politenetakotzat gogoratzen ditut 30

urtetan Gabon bezperatan soinua hartu eta kantuan atera ginenekoak.

■ **Gaur egun euskarazko hizlaririk onenak sermoilariak dira. Nola lan-tzen zenuten oratoria?**

Hamar urterekin hona etorri eta eus-

**“Bakarkako
kuriositatea da nirea,
liburu eta egunkari
denak bildu, eta isil-
isilik aztertzea”**

karaz entzuten genuen bakarra igandeko sermoia izaten zen. Ni organoa jotzen aritzen nintzen, eta sermoia izaten zen korutik pixka bat arnasa hartzera ateratzeko garaia. Baina Julian Alustiza bazen sermoia botatzen, hantxe egongo nintzen adi-adi. Sermoilari onak entzutea eskola

ederra da. Horrek denak zaletu egiten zaitu, ikastera jarri. Gainera garai hartan oso eleberri gutxi zeuden, eta irakurtzen genituen gauzak ere sermoiak ziren. Axularren "Gero", Txomin Agirre eta horrelako liburuetatik hartu genituen esamoldeak.

■ **Jada ez dago seminariorik Arantzazun. Nola ikusten duzu elizaren eta gizartearen arteko harremana?**

Pixkanaka, lehen elizak betetzen zituen lanak estatua eta gizartea joan da beregain hartzen. Esaterako hezkuntza, edo behartsuei laguntzea, edo zaharrak zaintzea... Beti esaten da egungo gazteek ez dutela bokaziorik, baina nik uste dut kontrakoa dela. Noiz egon da orain bezainbesteko solidaritatea? Hamaika elkarte daude elizaz kanpo gizarte gaiez arduratzen direnak. Esaterako, gaurko gazteek garatu gabeko herrialdeei laguntzeko ez dute misiolari joan beharrik, badira beste erakunde batzuk.

Uste dut elizak zaharrei laguntzen izango duela zeregin handia, gizarte honetan gero eta gehiago baitira. Eta zaharrek arreta berezia behar dute.

Gainera, elizak lehen izan zuen izaera gogor eta zigortzaile hori utzi, eta batez ere xamurtasuna, barkamena eta antzeko baloreak zabaldu behar lituzke.

Eta aurrean duen jendea islamiar edo kristaua den begiratu gabe. Azken batean, Jaunarentzat denok berdinak gara, eta jainko batean edo bestean sinetsi, axola duena da horrek nola laguntzen dizun zure bizitzan, eta nolako gizaki egiten zaituen.

BIZITZAREN PASARTEA

Arantzazurekin izan dudana lotura berrigarria da. Hamar urterekin hartu nuen hona etortzeko erabakia. Amezketako apaizak bere ondoan nahi ninduen, eta gogor egin zidan kontra. Seminariora bideratu nahi ninduen. Ni nintzen amazulo eta etxezuloa izanik, ez dakit nola izan nintzen gai apaizari kasurik egin gabe erabaki hori hartzeko. Eguraldia iragartzen ere, Arantzazuren izena entzun zedin hasi nintzen.

■ Alor asko ukitu dituen gizona zara; musika dela, meteorologia... Horiez gain zer zaletasun landu dituzu?

Liturgia eta musika ikasteaz gain, urte askotan ibili nintzen kanarioak hazten. Hiru kolore dituzte, eta saiatzen nintzen kolore garbiak lortzen, zuri-zuriak, hori-horiak eta gorri-gorriak. Kanarioak kentzean loreak zaintzen hasi nintzen. Sendabelarrak aztertzen...

■ Yoga ere egiten omen duzu.

Bai, orain laupabost postura baka-
rrik egiten ditut, lehen zailagoak ere
egiten nituen. Artikulazioei bizitza
eman eta goizean goizetik esnatzeko
balio dit. Goizero hiru bat minutu
buruz behera egotea gustatzen zait,
bizitzari beste modu batera begiratze-
ko.

Nik zorte eta kastigu hori baitau-
kat, eguraldia eman beharrek, goi-
zero albisteak entzunez hasten dut
eguna. Goizeko 6:00etako albisteak
7:00etan eta 8:00etan errepikatzen
dira, eta azkenerako nazkatu egiten
naute.

Nire jakin-minak eraman ninduen
yogara. Teologia ikastean asper-asper
eginda egoten ginen eskolastika mailako
dogmatika hura ikasten. Orduan, beste
libururen bat hartzen nuen, kasu hartan
yogari buruz beneditar batek idatzitakoa.
Yogak ematen dizun erlaxazioa otoitze-
rako nola baliatu irakasten zuen.

Lo egiteko erabiltzen nuen yoga.
Lortu nuen oso segundo gutxitan lokar-
tzeko gai izatea. Pentsa, "Agur Maria"
errezatzen hasi, eta bukatzerako lo har-
tzen nuen.

■ "Naturaren mintzoa" liburuan
esaera zahar asko bildu dituzu, egural-
di kontuak azaltzen dituztenak. Esae-
ra zaharrek asmatzen al dute?

Eguraldiari buruzko esaretan badago
alor bat santuen egunei dagokiena.
Horiek mugarri gisa jarritakoak dira.
Guk egutegiaren morrontza dugu, baina
haiek egutegirik ez zutenez, santu baten
egunetik hurrengo santuaren egunera
markatzen zuten denbora. Garai horretan
egin beharreko lanekin edo eguraldiare-
kin lotutako esakerak dira.

Beste esatera asko eta asko errepara-
tzetik datoz. Horiek logika edo funts fisi-
koa ere badute. Esaterako, "goiz gorri
arrats euri" esatera, forma ezberdinetan

ARGAZKI ZAHARRA

Zarautzen, 20 urterekin, bere
anaiak abitua jantzi zuenean.
Ezkerrekoa da Pello, bere ama eta
bi anaiez lagunduta.

esaten dena. Baina ezin dira hartu gaur
eguraldia neurtzen dugun era berean,
halako zehaztasunez.

■ Zertan da berezia zure iragarpena?

Nik beti eman nahi izan diot euskal
kutsua iragarpenari. Madrilatik ematen
den iragarpenetan euria eta hodeiak dira
jendeari axola zaizkionak. Ni beti haizea-
ren berri ematen hasten naiz, euskalduna-
ri hori inporta izan zaiolako beti. Eta

BERTSOA

Doinua: Sagutxo batzuekin

**Irakurtzen etxean
ikasía omen,
amari zor diozu
inori baino lehen.
Beti irakurri nahi
ahal zenik gehien,
eta denborarekin
Arantzazun, goien,
lainoak irakurtzen
ikasi zenuen.**

Aitor Mendiluze

horrekin lotuta daude tenporak edo
ilargi aldiak. Ilargiak haize genero bat
markatzen badu, halatsu jarraituko du.

Horrela, eguraldi kontutan zaletzen
dugu entzuleria. Ulertzen laguntzen
diogu. Ilargiarekin ahaztuta gaude,
baina ohartarazi nahi izaten dugu
entzulea, eguraldiak joera finko xama-
rra duenean ilargiaren koskak alteratu
egiten duela joera hori. Gure kulturari
sustraituta daude ilargien gorabeherak,
gure lehenagoko egutegia ilargi egute-
gia baitzen.

■ Euskal Herri osorako behategi
bat jartzeko proiektua zertan da?

Eusko Jaurilaritzatik ere ari dira
behategi bat sortzeko lanean, baina
EAE mailakoa bakarrik egin dezakete.
Gu EHKME (Euskal Herriko Klima-
tologia Meteorologia Elkarte) Funda-
zioan ari gara lanean. Gure helburua
da zazpi probintzietako ahalik eta
txoko gehienetara iristea. Politika mai-
lan izango ditugu arazoak, baina beti
esan izan da meteorologiak ez duela
hesi edo mugarik. Mundu eta Europa
mailan onartua dago hori, datu horiek
denon zerbitzura egon behar dute.

Guk lurralde bakoitzari bere iragarpe-
na eman nahi genioke. Kostaldea, men-
dialdea, Tuteria aldea... Tokian tokikoa,
alegia. Euskal Herri osorako iragarpen
bakarra emateak ez du balio. Kontuan
hartu behar baita euri kontutan Espainia-
ko Estatuko bi muturrak Euskal Herrian
daudela: Artikutza aldean egiten du euri-
rik gehien, eta Bardeetan gutxien.

Ari gara behategiarekin lanean. Baina
guk uste baino gehiago ari zaigu kosta-
tzen, azpiegitura behar delako web gune
bat osatu eta egunero datuak neurtzeko
kokalekuak jarri. Gure helburua da Gabo-
netarako web gunea sarean izatea. Haste-
ko, hamar puntu ezberdinetako datuak
bilduko ditu, behategi homologatu batek
eskaintzen dituen datu berak.

■ Eguraldi iragarle batzuk baikorra-
goak dira besteak baino.

Eguraldia emateko bi modu daude.
Dauden aukeretatik ilunena ematea da
iragarlearentzako errazena. Horrela, ira-
garritakoa baino eguraldi hobea egiten
badu, inork ez dizu konturik hartuko
(zer den eguraldi ona eta zer txarra,
ikuspegi hori aldatu beharra daukagun
arren).

Nik, berriz, aukeretatik onena bota-
tzen dut, jendea goizetik animatzeko ●

Euskal Herriko Oraitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• Opari Bereziatarako

• Pertsonalizatu Daiteke

• Neurrira Egiten Dira

• Eskaria Denboraz Egin Behar Da

• Prezio Aukera Desberdinak

• Alberdik eginak

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

HERRIA _____

HERRIALDEA _____

ZBKIA _____

TFNOA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

SOLAIRUA _____

POSTA KODEA _____

E Z P A

PRINTZA

ALDE ORGANIKOA

Gorka Urbizu musikariak "Putz" aldizkarian egin zioten elkarrizketan egindako adierazpen batzuk dira hauek:

"Behin esan nuen zuzenean jotzea ikusle bakoitzarekin maitasuna egitea bezala dela, eta uste dut ez nabilela guztiz oker. Sentimendu asko nahasten dira, elkartrukea, hunkipena, satisfazioa eta erantzukizuna aldi berean... Bizi egin behar dena, bizi egin behar da, ezin da azaldu. (...) Hamarkada bakoitzean izaten da talderen bat guztia hankaz gora jartzen duena, eta nire ustez talde horrek gertu egon behar du. Horretarako ordea, sormena, bihotza, aktitueda, depresioa eta karisma duen norbait behar da. (...) Beti bezala, talde batek eskola sortu eta arrakasta lortzean, multinazionalak dirua jartzen dute antzeko taldeak milaka atera nahian. (...)

Hitz batean, deuseztu baino, eraiki egiten duen musika dut gustoko. (...) Pertsonalki nahiago dut musikaren alde organikoa. Musika gizakiok sortzen dugu, musika ez da logikoa, biszerala da, bihotzetik bihotzera doan zerbait. (...) Herri txiki batean bizi gara eta denok elkar ezagutzeak sintzeritate maila gutxitu egiten du, lagunkeria punttu bat dagoela deritzot. Dena den, euskal musikak berez badiu hainbat oztopo eta kritikarik apur bat laguntzea ez dut gaizki ikusten. Kritikoen artean, musikoe-nean bezalaxe belaunaldi aldaketa premiazko kontua dela argi daukat".

34. ABESBATZEN LEHIAKETA

HILAREN 30ean hasi eta azaroaren 3an amaituko da aurtengo 34. edizioa duen Tolosako Nazioarteko Abesbatza Lehiaketa. Guztira, 25 abesbatzek parte hartuko dute. Ignacio Mocoroa konposatzaile tolosarraren jaiotzaren mendeurrena ospatzen aritu da herria gainera hilabete honetan. Hori dela eta, parte hartzen duten abesbatzek Mocoroaren "Neure Maitena" eta "O vos omnes" lanak kantatu beharko dituzte.

BERTSOAREN AROA

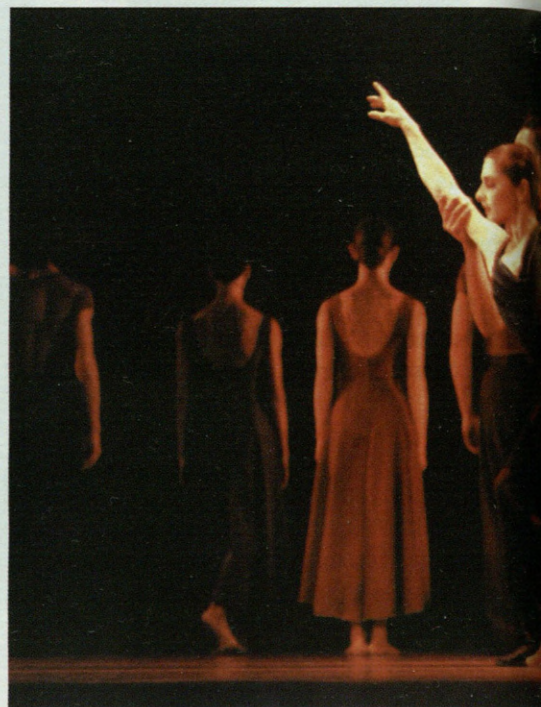
HAMABIGARREN aldiz antolatu dute aurtengo Nafarroako Bertsozaleak taldeak eta Iruñeko Udalak Bertsoaroa. Hainbat hitzaldi eta saioren ondoren, azaroaren 14an amaituko da Igor Elortzak, Jon Maiak eta Xabier Amurizak eskainiko duten saioarekin. Saio hori txirulariez lagundurik egingo da gainera. Hiru xede nagusi izan ditu aurtengo ekitaldiak: kalitatea ziurtatzea, bertsolari-tzaren bide berriak jorratzea eta euskara sustatzen duten taldeekin lankidetzat bultzatzea.

KULTURA ONDAREA ZABALTZEN

EUSKO Jaurlaritzako Kultura Sailak ondare industrialarekin zerikusia duten 1.000 argazkien negatiboak erosi ditu. Negatiboak Donostiako Pascual argazki estudioaren esku zeuden. Guztira, 34.997 euro bideratuko ditu

■ Kultura ondarea zabaltzeko asmoa du proiektu berrikin Kultura Sailak.

zeregin horretara. Argazkiak ondoren, Eusko Jaurlaritzako Kultur Ondareko Zentroko artxi-boan gordeko dira.

Bestalde, Kultura Sailak eta Ikastolen Elkartek proiektu berri bat jarri zuten martxo lehengo astean. Ondare arkitektonikoari eskainitako hiru CD-ROM plazaratzeko asmoa agertu zuten. Lehena, ondare arkitektoniko erlijiosoari buruzkoa, aurkeztu zen lehengo astean Bilbon. Bertan, 256 eraikin erlijiosoen berri ematen zen. CD-ROMak Kultura Sailaren datu basea baliatuta egingo dira, bertan dagoen informazioa eguneratu ondoren.

ERAKUSKETA BELDURGARRIAK

DONOSTIAKO Beldurrezko eta Fantasiako Astea dela-eta, zinema emanaldiez gain, sei erakusketa ikusi ahal izango dira azaroaren 1etik 9ra

H I T Z B I T A N

- Itxaro Bordak honakoa zioen "Euskaldunon Egunkaria"n jasotako sariaren inguruan: "Sariak erakusten du Iparraldeko idazleek badugula lekua euskarazko liburuen merkatu globalean".
- Jose Luis Zumetak "El Diario Vasco"n: "Euskal arteak etorkizuna du, orain kantitatea eta kalitatea dagoen heinean".
- Xabier Montoiaren ustez, "musikak ez du ikasketarik behar, kulturarik ez daukan jendeak

L A K

LEHEN URRATSA

Sortu zenetik, Biarritz Baletak bere jarduera Hegoaldera zabaltzeko xedea izan du. Lehengo astean eman zuen lehen urratsa, Donostiako Egia kultur etxean Dantzarako Sentsibilizazio Mugaz Gaindiko Zentroa ireki baitu. Adriana Pous Ojeda da arduraduna eta Aintzane Legorbururekin elkarlanean dantza tailerrak eta beste hainbat ekitaldi jarriko dituzte martxan. Publiko zabala dantzara eramartzeko sentsibilizazio kanpainak, ikuskizunen sorkuntza eta bi urtetako epean abiarazi nahi duten Gazte Baleta sortzeko lehenengo urratsak emango ditu zentro honek. Izan ere, Euskal Herriko dantzarien harrobi bihurtu nahiko luke eta, era berean, hauek Euskal Herrian bertan dantza egin dezaten lortzea.

hirian. Hain zuzen ere, beldurrezko kartelak, Pedro Usabiagaren zuri-beltzezko argazkiak edota Enrique Jimenez Corominasen marrazkiak izango dira ikusgai.

OTEIZA, ALBISTE ITURRI

OTEIZAK bere obra guztiak Nafarroari ematea erabaki zuenetik, bere lanak Oteiza Fundazioaren esku geratu ziren. Ondare hori ezin da saldu, ezta Alzuzatik atera. Bertan eraiki zen Jorge Oteiza Museoa eta Fundazioko patronatua albiste bihurtu dira ordutik. Izan ere, bi joera sortu dira honen baitan: batetik, Nafarroako Gobernuaren ingurukoa;

■ Oteizaren lanetako bat.

bestetik, Oteizaren ingurukoa, eta haren nahia egi bihurtu nahi duena. Agoizko epaitegiak urtea amaitu baino lehen emango duen epaiak erabakiko du proiektuak zein norabide jarraituko duen. Bien bitartean, Oteizak 94 urte bete berri ditu. Eta orain gutxi artista oriotarraren "Eraikuntza hutsa" izeneko eskultura inauguratu zen Donostiako Paseo Berrian. Oteiza, ordea, ezin izan zen egun horretan inaugurazio ekitaldira joan, bere osasun pata- la dela-eta.

ALBERTO ELOSEGI

■ Paulo Iztueta.

IZENAK

Paulo Iztuetak Orixek idatzitako euskal literaturaren historia plazaratuko du las- ter Utriusque Vasconiae argitaletxearen "Kritika literarioa" sailean. Edizio kriti- koa izango da, eta Orixek eginiko gaztelaniazko ber- tsioa ere izango du.

Ignacio Amestoy bilbota- rrak idatzitako "Cierra bien la puerta" lanak Espainiako Sari Nazionala irabazi du Literatura Dramatikoko ata- lean.

Gari Berasaluzek "Tulipa gorriak" izeneko liburua pla- zaratu du Txalapartaren eskutik. Liburua "Axuri bel- tza" sailaren baitan plazaratu da.

Armando Llanos Ortiz de Landaluze arkeologo eta ikertzaileari emango dio Eusko Ikaskuntzak Manuel Lekuona saria.

Sorkun, Kashbadeko talde- kide izandakoak, bere lehen bakarkako lana plazaratu berri du Metaken eskutik.

ARGAZKI PRESS

■ Sorkun.

musika ederrera heltzerik badauka. Musika oso zuzena da, ez dauka hizkuntza mugarik, lite- raturak ez bezala". Hitzok "Gara" k jasotakoak dira.

• Maialen Lujanbiok haxe adierazi zuen Bertsolamintza jardunaldien baitan: "Bertso jaialdietan bertso-biñetak proposatzen zaizkio bertsolariari, osatutako komikiak, eta, berak zuriz dauden globoei hitzak jarri beste lanik ez dauka; gai-jartzaileak berak agin- tzen baitio gehiegitan bere pertsonaia nolakoa den, zer egiten duen eta nola. Bertsolariak erabaki behar du zertaz hitz egin, ez du aktore lana egin behar".

"SP"ren kasua

Kuriosoa da batzuetan literaturaren ibilbidea. Ez dago jakiterik noiz azertatzen den eta noiz ez. Askotan gertatzen da galdetzen duela norbaitek: "Zelan jakin hau literatura lan bat den? Honek badu literariotasunik edo ez?" Eta erantzuna ez da erraza, batez ere lana gaurkoa eta hurbila denean.

Unai Elorriagaren "SPrako tranbia" liburuak oso ongi azaltzen du iritziak ez direla era batekoak literaturaren eremuan. Oztopoaren aurkako karrera egin du lanak bere ibilbide txikian. Igartza Sarira aurkeztu eta ez zuten irabazle aukeratu. Hirugarrenen edo geratu omen zen. Ospea isilpeka eta ahoz-ahoz zabaltzen joan zen eta 2.500 ale saldu omen ditu, argitaletxeak promozio lan handirik egin gabe, dirudienez. Gure artean ez zuen harrera berezirik izan. Bai, gure eremu literarioan gazte baten lanarentzat gordetzen diren aipuak eta gorazarre epe-lak hartu zituen, baina ezer handirik ez.

Kritika Sarian ere oso gutxi-rengatik galdu zuen aipamena. Eta erabaki horrek ekarri dizkit errieta ozpinak, Elorriaga oso kontuan hartu ez genuelako (bueno eta Sarri aipatu genuelako ere etorri zitzaizkidan errietak, baina horiek ez datoz harira). Nik baino intuizio borobilagoa zuen horrela aritu izan zitzaidana. Niri nobela ez zitzaidan erabatekoa iruditua.

Euskadi Sarian finalisten artean agertzen ez zelarik, urduritasunak jo zuen idazlea, orain gutxi elkarriketa batean adierazi duenez. Eta hara non, Ana Toledok Sari Nazionalera aurkeztu eta Sari Nazionala jaso.

URRIAREN 8an eskola eman nuen, eta hain juxtu gai honetaz aritu ginen, literatura lan baten harrera desberdinak nola diren posible azaltzen, zein itsu izan gintezkeen agertzen. Ikasle batek "On Kixote"ren adibidea jarri zidan. Haren esanetan, desberdina zen lana agertu zen garaian, umore nobela baitzen eta gehiagorik ez, eta beste zerbaitek Alemaniako eta Ingalaterrako erromanti-

koek irakurri zutenean, idealismoaren garaian idealismoa irakurriz zaldun ziztrinarene abenturetan. Hain zuzen ere European irakatsi ziguten nola irakurri behar zen nobela hori Espainian irakurketa arruntagoak egiten ziren artean, nobela guztiz ahazturik ez bazegoen ere.

Eskola hartan aritu ginen obra baten harrera desberdinaz eta haren zergatiak. Kontua da literatura testua badela artefaktu linguistikoa, baina ez dela hori bakarrik. Testu artistikoa neurri berean da kode linguistikoa baten partaide zein hizkuntzatik kanpoko beste kode baten partaide, arau kultural baten partaide egiten da.

Arau hori prozesu psikologikoa eta kulturala izango litzateke, eta gizartearen barnean testu bati diskurtso artistikoaren "balentzia" (balio soziala) ematen diona. Honela literatura testua zeinu kulturala bihurtzen du.

Zeinu kulturalak gizarte jakin eta historiko baten barnean gertatzen dira, eta beraz, gizartea nolako halako gertatzen da testuaren irakurketa.

Julen Gabiriak begi zorrotzez adierazi du Euskadi Sarian finalista ere ez zen lana, Espainian Sari Nazionala lortzeko gai izan dela. Eta gauzak horrela dira, bai. Teoriak hau dio behintzat, diglosia egoeretan diren hizkuntzetan egiten den literaturan nahiago izaten direla joera epikoak joera ludikoak baino, eta onartu behar da joera ludikoa nagusia dela Unai Elorriagaren lan honetan.

GIZARTE txiki honetan,

agian, gure literaturan zenbait joera maitatzera ohitu gara. Lourdes Otaegik adierazi zidan, beharbada, hiru joera direla nagusi gure artean: errealismo hiritarra, errealismo magikoa eta nobela intimista. Unai Elorriagaren "SPrako tranbia" k badu intimismotik zer edo zer, baina zaila da hiru esparru horietan sartzea eta beraz gure ohituren barrutik argi ikusten. Etxean ikusi ez duguna, beti ere kaxotxa artean, kanpoan ikusi digute...

Esaldi hori ere ez da guztiz zuzena, zeren etxean irakurle sutsuak zituen lanak aspaldi, lana hartu irakurtzen hasi eta berehala utzi dutenak izan dituen moduan. Eta literatura kontuetan iritzia beti iritzi ●

Jon Kortazar
Idazlea

*"Zeinu kulturalak gizarte jakin
eta historiko baten barnean
gertatzen dira, eta beraz,
gizartea nolako halako
gertatzen da testuaren
irakurketa"*

Algortar gisara azaldu zaigu "SPrako tranbia" eleberraren egilea, ez getxoztar gisa. Unai Elorriagari, 1973an jaioa, Espainiako Narratiba saria irabazteak zorabio apur bat eragin dio eta egoera honekin amaitzeko irrikitan dago. Bere bigarren eleberria, "Van't Hoffen ilea", martxo aldean plazaratuko du. Labayru ikastegiko itzultzaile lana otsailera arte utzia du eta geroa beharren arabera antolatuko duela esan digu. Bitartean, argitaletxeen proposamenei eta hedabideen deiei erantzutearekin nahikoa eta soberra lan dauka.

Testuak:

Mikel
Asurmendi

**"MUNDUA IRAULTZEKO AGINDU
DIET NIRE PERTSONAIEI"**

■ Bote lasterrean

✓ *Heriotza*: Dena. Mundu guztia harrapatzen gaituena, nahiz horretaz pentsatu ez. Heriotzaren gainean gogoeta gehiago egin behar da.

✓ *Bizitza*: Gauza bera. Bizitzak heriotzan du muga.

✓ *Jainkoa*: Gauza kuriosoa da. Ez dakigu zer den, existitzen ote den, baina, oso erakargarria da.

✓ *Aita*: 9 urterekin ezagutu nuen aitaren heriotza, agian horregatik umetatik gogoetatzen dut heriotzaz.

✓ *Ama*: Dena. Aurrera eramane eta eramaten gaituena.

✓ *Neskalaguna*: Oso inportantea da. Aurrerantzean bizitza berarekin egingo dut, Jainkoak nahi badu.

✓ *Sinestuna al zara?* Ez dakit naizen edo ez, izan nahi nuke. Jainkoaren ideia gustatzen zait eta fedea izan nahi nuke, baina ez dakit daukadan.

✓ *Bilbo*: Niretzat ez da ezer. Badakit oso erromantikoa dela esatea Bilbo modernitatearen zeinua dela, literarioa eta nahi duzuna. Niretzat lan egiteko hiria da, besterik ez.

✓ *Rugbya*: Nire kirolik maiteena. Gozatzen dut ikusten.

✓ *Futbola*: Ibili nintzen rugbian baina lehenago, baina gero eta gutxiago gustatzen zait. Gehiago da dirua kirola baino, gehiegi azaltzen da eta garrantzi gehiegi ematen zaio.

✓ *Kafea*: Ez dut ezer kafearen aurka, enpresetan kafearen inguruan dagoen "mamoneoa"ren aurka baizik. Elkar topo egiten duzunean, kafe bat hartu behar hori erromantizismo txepel bat da. Nik nahiago dut paseo bat ematea edo parke bateko banku batean eserita egotea taberna zulo batean baino. Filosofo intelektualen zirkulu hori ez zait gustatzen nonbait, arraroa da, baina...

✓ *Topiko bat*: Gaur egun egiten den literatura, gehien nagusitzen dena esan nahi dut.

✓ *Gizartea edo herria*: pertsona.

✓ *Pertsona eta...:* pertsona.

✓ *Idazle eta...:* ez naiz idazlea ●

Bizi duen egoeraz egin dugu berba hasieran, hedabideen eta argitaleletxeen zurrunbiloak sorrarazi dioen giroa ez dela oso literarioa izango aipatu diogu: "Ez pentsa! Literaturarako jokoa eman deza-ke. Quim Monzó idazleak idatzia du ego- era honi buruz. Bere ipuin bateko prota- gonistari sari handi bat ematen diote bere lehen liburuagatik. Ostean elkarrizketak, hitzaldiak, topaketak eta itzelezko lanak burutu behar ditu. Artean, bizitza osoa joaten zaio bigarren liburua idatzi gabe. Azkenean, dena konplot bat izan dela esaten diote. Lagunek kontuz ibiltzeko esan didate, niri ere halako zerbait gerta- tzen ari ote zaidan...". (Irriak).

■ Joseba Sarrionandiak iazko azaro- an ARGIAN honela esan zuen: "...*Unai edota Kirmen izeneko jendeak oso ondo idazten dute...*". Zure liburua irakurria zuen, antza.

Eskertzekoak dira bere hitzak, gaine- ra, liburua saritua izan baino lehenago esandako hitzak dira. Gazte batzuek berak baino hobeto idazten dugula ere esan zuen, nik ez dut sinesten, baina eskertzekoa da.

■ Nola ikusten zenuen zure burua orduan, idazle bezala, eta orain, Narratiba Saria irabazi ondoren?

Liburu bat plazaratu dut, eta hori ez da ezer literaturan. Idazle bat ibilbide eta literatur obra batekin egiten da. Liburu bat egin dut, baina ez dut ibilbiderik, lehen eta orain idazle bera naiz. Denbo- rak esango du zer naizen eta zer ez nai- zen, denborak eta liburuek.

■ Orduan idazle izan nahi zenuen?

Bai. Baina idazle izatea zer den ez dakit. Idazle izatea ogibidez idazle izatea bada, oso zaila da.

■ Suertean sinesten al duzu? Hau da, "SPrako Tranbia" zure bizitzako trena izan daitekeela jabetu al zara?

Argi eta garbi dago suertea izan bade- la, suertean sinesten dut. Esate baterako, Ramon Saizarbitoriaren "Gorde nazazu lurpean" 2001eko Sari Nazionalen fina- lista izan zen, baina ez zuen irabazi. Nik "SPrako Tranbia" joan den urtean publi- katu izan banu, nire liburua ez zen joan ere egingo Sari Nazionalera, seguru dakit. Saizarbitoriarena joango zen, ez nirea. Berak ez zuen irabazi, eta bere liburua nirea baino hobea da. Beraz, ego- eren menpe gaude guztiz, suertea eduki dut, begi bistako suertea.

■ Idazleen artean inbidia izaten dela aipatu du inoiz idazleren batek. Sari hau irabazi izanagatik sentitu al duzu inbidiarik inorengandik?

Ez dut honelakorik sentitu, orain arte behintzat. Ezagutzen ditudan idazleen- gandik poza sentitu dut, niregatik poztu dira. Besterik egongo den, ez dakit. Beharbada bai. Nik, berriz, inbidia badut beste idazle batzuekiko. Hau da, niri gus- tatuko litzaidake beste idazle batzuek dakitena jakitea, nik ez dakidana. Nik inbidia sano hori eduki dut, badut. Inbi- dia sanoa niretzat, beste batzuek idatzi duten bezala idazten jakitea da, esatera- ko.

■ Idazlearen konpromiso soziala delakoak beldurra ematen al dizu? Elkarrizketak, hitzaldiak, enkarguzko lanak... presio sozialaren eragina, alegia.

Beldurrik ez. Presio sozialik ez dau- kat, ez naiz Atxaga, Lertxundi, Izagirre edo beren mailako beste inor. Jakina, interesgarria da jendeak zer esaten duen jakitea, gizarte batean bizi naiz, ez men- diko punta batean. Presio delako hori jakin beharko dut bereizten edo galbahea ezartzen, jakiten nondik datorren, nork esaten duen, horrek zer sinesgarritasun

□ **"Gustatuko litzaidake beste idazle batzuek daki- tena jakitea, nik ez daki- dana. Nik inbidia sano hori eduki dut, badut"**

daukan. Ez zaio denari kasu egin behar, merezi duenari baino ez.

■ Epe laburrean ikusten duzu zure burua idazlearen rola betetzen?

Hitzaldiak eman izan ditut, baina nik zerbaitetaz hitz egin beharko banu, inte- resatzen zaidan literaturaz hitz egingo nuke, ez beste ezertaz. Interesatzen zai- dan literatura interesgarria izan daiteke beste batentzat edo ez, baina nik ez dut literaturaz orokorrean hitz egingo edo mugimendu literarioaz. Nik horretaz ez dakit, beno badakizkit gauza batzuk, baina ez naiz sistematizatzeke gauza. Orduan, hitz egingo dut interesatzen zai- dan literaturaz, egiten dudana literaturaz, azken finean horretaz dakit. Eta bateren bati gustatzen bazaio ondo, bestela ez nazala kontuan har.

■ Zer da zentzu honetan literatura zuretzat? Artifizio...

... edo jolas bat. Bakoitzarentzat nahi duena izan dadila, ezta? Nik ez dut esango literatura jolasa edo artifizioa denik, edota mundua ulertzeko modu bat. Bakoitzarentzat gauza bat izango da eta hori da literaturak duen gauzarik handiena.

■ Zuretzat konkretuki zer da?

Neurri batean jolasa da, beste neurri batean mundua ikusteko gauza bat, gauza asko da niretzat.

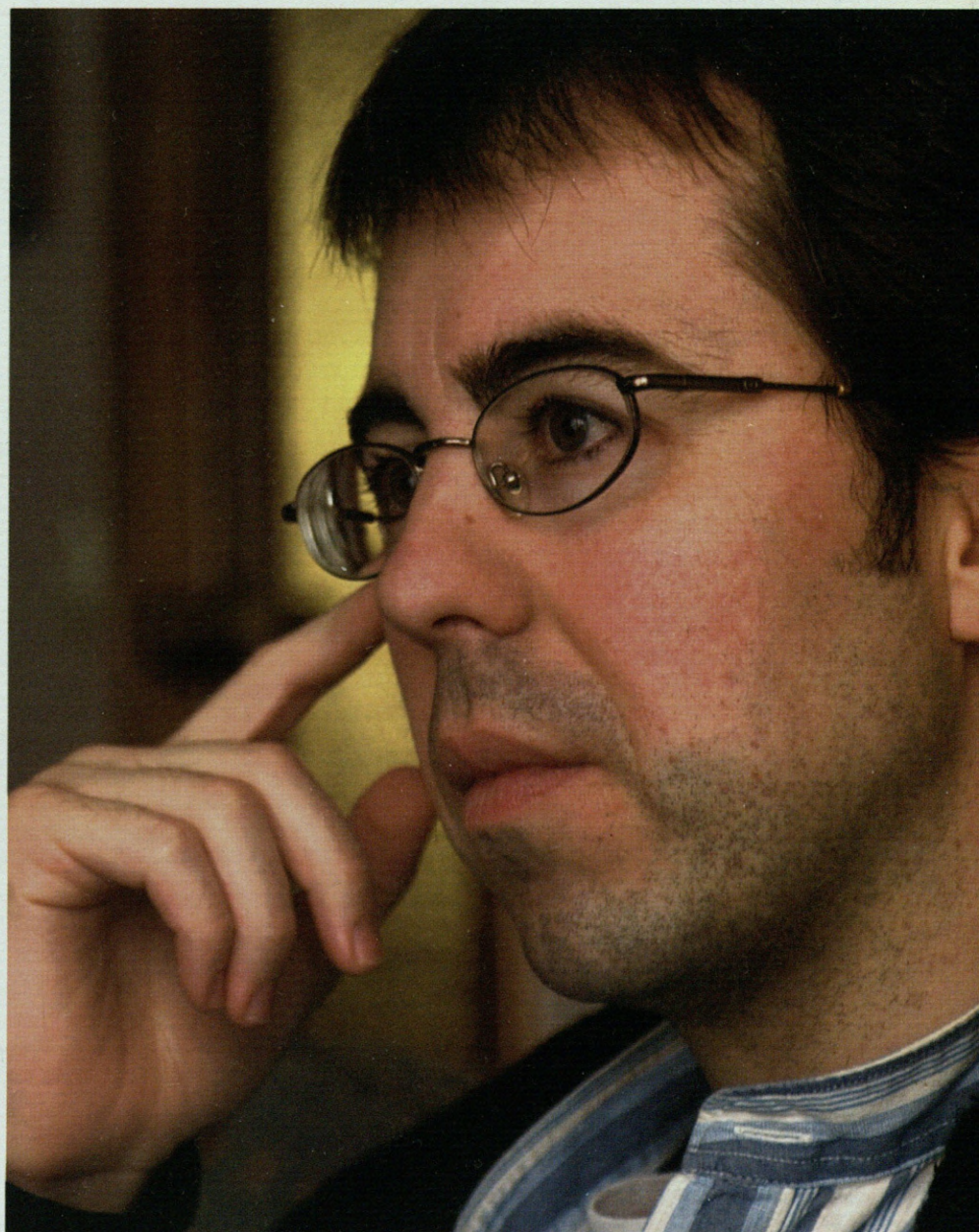
■ Intelektualtzat jotzen al duzu zure burua?

Ez. Hasteko intelektuala zer den definitu beharko genuke. Nire ustez, esate baterako, Afrikako tribu batean bizi den pertsona batek idatz dezake munduko libururik hoberena. Eta inork ez luke pertsona hori intelektuala ez denik esango.

■ Idazle batzuek arazoak aitortzen dituzte literatura egiterakoan: hiztegi baten falta dagoela edota euskara herdoildua dagoela. Zuk zer harreman duzu hizkuntzarekin?

Ni herdoildua dagoen hizkuntza desherdoiltzen ahalegintzen naiz. Halako likido bat botatzen saiatzen naiz askatasun bat emateko eta askatasun horretatik literatura egiteko. Literaturaz hitz egitean, sarritan, euskara herdoildua dagoela esaten dugu. Agian, ez dugu erreparatzen jendeak nola hitz egiten duen, esate baterako, baserrian bizi den pertsona batek izan dezake guk bilatzen dugun formula, eta guk, berriz, Axularrengan edo Leizarragarengan bilatzen dugu, baina, ziur aski, hurbilagoa daukagu erabili behar dugun hizkuntza.

■ Hizkuntza honek behar duzun guztia ematen dizu nahi duzun guztia idatzi ahal izateko?

■ “Gazte batzuek berak baino hobeto idazten dugula esan zuen Joseba Sarrionandiak, nik ez dut sinesten, baina eskertzekoa da”.

■ “Ongian sinesten dut”

Pertsona ona izan nahiko zenukeela irakurri dut egunkari batean. Ongia eta gaizkiaren gainean erakitako gizartean sinesten al duzu?

Ongian sinesten dut. Hau esaldi titularra da, eh! (irriak). Nik ongian sinesten dut, azken batean elkarri laguntzen ez badiogu eta bata bestearen alde ez badugu egiten, ez goaz inora. Esaterako, aurrera egiteko modurik hoberena inoiz ez da gerra izan. Gerrak ez du egin aurrerako biderik. Aurrera egin nahi badugu, ongiaren bidea hartu behar dugu, bestea samintasunaren bidea da.

■ Koherentzia aipatu duzu inoiz, zeri erantzuten dio koherentziak?

Segun eta non koherentzia ongi dago. Adiskidetasunean inportantea da, edo politikan, baina beste lekuetan, agian ez. Esaterako, literaturan inkoherentzia ere polita da. Ni ez naiz sekula gauza baten aldekoa edo aurkakoa izan guztiz, ez nago sekula ertzeetan. Halaber, koherentzia munduko inportanteena dela esaten da batzutan. Bada ez, koherentzia pertsonen araberakoa da baita ere, hurkoa inkoherentea bada zurekin, zuk ez duzu zertan koherente izan behar harekin ●

■ Literaturaren gustua eta subjektibitatea

“Atxagari kritika egin zioten, niri ez. Kritikatu nahi badute, kritikatu dezatela”

Zure eleberriak zenbait eztabaida sorrarazi du euskal literaturaren munduan. Hasteko, Igartza Beka sarira aurkeztu zenuen, baina ez zuten aukeratu.

Jasone Osororen “Korapiloak” eta Xabier Etxeberriaren “Egun denak ez dira berdin” liburuekin batera hautatua izan zen, boto berberekin. Beka bakarra zegoen ordea. Asko jota, beka bitan banatzea pentsatu zuten. Nirea kanpo gelditu zen baina publikatzeko aukerarekin. Dirurik ez nuen jaso, baina publikatzeko nuen helburua bete zen.

■ **Kritika Sarian aipamenik ez, Euskadiko Sarien finalisten artean ez da agertu, eta orain berriz, Sari Nazionala.**

Kritika Sarian finalista izan zen -baina orain arte ez da jakin izan- Joseba Sarrionandiaren “Lagun izoztua” nobela-rekin batera; 6 eta 4 botoen aldean. Ondo.

“Lagun izoztua” itzelezko liburua da eta merezita irabazi zuen. Euskadi Sariak, berriz... beno, literatura gustu kontua da, subjektiboa da. Bestalde, orain ematen du liburuak kritika onak baino ez dituela izan, baina kritika txarrak ere jaso ditu.

■ **Txarrak edo zorrotzak?**

Zorrotzak ez, txarrak. Nobelak ez duela ezer kontatzen ez duela pisurik, irakurri dut. Hor ez dago zorrotzasunik, kritikari ez zaio gustatu, besterik ez. Kritika txarrak izan ditu, baina ez da ezer gertatzen.

□ **“Orain ematen du liburuak kritika onak baino ez dituela izan, baina kritika txarrak ere jaso ditu”**

■ **Bernardo Atxagak Espainiako Literatur Sari Nazionala onartzeagatik kritikak jaso zituen. Hamahiru urteren ostean horrelakorik ez, antza. Zer adierazten du horrek?**

Garai hartako politika giroa ez nuen ezagutu eta orain ere, oso gutxi. Politikaz ez naiz enteratzen, beno ez naiz martitzar bat, politika soziologia eta psikologiaren aldetik interesatzen zait. Atxagari kritika egin zioten, niri ez. Zergatik? Ez dakit.

Kritikatu nahi badute, kritikatu dezatela.

■ **Bigarren liburua idatzia duzu jada, “Van’t Hoffen ilea” izenekoa. Beharrik saria jaso aurretik idatzia zenuela.**

Bai. Eskerrak bukatua nuela, zeren sariak erdian harrapatuz gero, desastrea izango zen niretzat eta liburuarentzat.

■ **“SPrako Tranbia”ren mailan ikusten duzu?**

Nire gustuko hau liburu sendoa da.

da.

■ **Honek ez du Sari Nazionala irabaziko?**

Ez. Hau bizitzan behin jasotzen den sari bat da, inork ez du birritan irabazi, eta ez dut nik irabaziko (irriak). Azken batean saria bultzada bat da, nik bultzada hori jaso dut, bigarren sari hori ez dut behar, onerako edo txarrerako. Hau bezalako beste sari batek ez lidake bultzada gehiagorik emango. Hemendik aurrera, jaso dudana bultzada honekin idazten dudana ona bada, aurrera ●

■ **“Nahiago dut paseo bat ematea edo parke bateko banku batean eserita egotea taberna zulo batean baino”.**

Problemak daude, baina problemak ere gaztelaniaz daude, edozein hizkuntzan. Nire nobelaren itzulpena egin dudanean problemak izan ditut, diferenteak, baina inork ez dizkit konpondu problema horiek.

■ **Gaztelaniaz maila ona duzu, antza.**

Uste dut baietz, baina ez da apartekoa, nirea da, euskaraz bezala. Gauza batzuk errazago idazten ditut euskaraz eta beste batzuk erdaraz. Problema handirik ez daukat ez batean ez bestean.

■ **Darabilzun estilorako nahikoa.**

Nire prosa sinpletasunean oinarritzen da, hein handi batean. Nire ustez, hori da literaturarako bidea. XIX. mendean hizkuntzarekin prosa landu bat egiten zen, baina orain hori ez da bidea. Nire bidea sinpletasuna eta zuzentasuna da. Hala ere, beste batek oso prosa landua egin nahi badu, itzelezko artifizioa egin nahi badu, ziur aski idazle ona izango da, bejondeiola, gustura irakurriko dut ●

Aurreko orrialdeetan Unai Elorriaga saritu ostean bildutako hitzak paratu ditugu. Gu geu ordea, liburua plazaratu eta aste batera jardun ginen "SPrako tranbia"ren egilearekin. Sariak sorrarazi duen zurrumbiloea ezagutu gabe, literaturaz berba egin genuen.

GAUZAK IMAJINATZEKO PROPOSAMENA

Honela mintzatu zitzaigun Unai Elorriaga bere lehen eleberriaz: "Jatorrizko liburuan, aipuak eta oharrak idatzi nituen, orrialdeen oinetan paratuak. Azkenean erabaki nuen kentzea. Halakoa ipiniz gero, agian, literatur asko irakurri dudala adieraziko nukeelako. Haien artean kantu batzuen izenak azaltzen ziren, hala nola Joaquín Sabinaren 'Calle melancolía' izenekoa".

Malenkonia sorraratzen ote du "SPrako tranbia" eleberriaz? "Ez dut uste halako sentsaziorik uzten duenik. Gauza ederrak esan dizkidate horren gainean. Adineko pertsonak agertzen diren nobelek halako kutsu tristea izaten dutela beti, eta hemen ez dela hori gertatzen. Lucas protagonistak, esaterako, mundua ikusteko ikuspegi guztiz umoretsua dauka. Alde horretatik nahi nuena lortu dudala uste dut".

Azaleko argazkia bitxia da: trenbide bat; hotza edo beroa sorraraz diezaiguke argazkiak. Badago beste bat barruan: Juan Rulfo idazlea agertzen da bertan, mendi baten tontorrean, pipa ahoan duela: "Oso erretratu ederra da. Hau ere azalerako pentsatu genuen, baina ez zen horren argia. Rulfo nobelan azaltzen da, bai estiloari nahiz pentsaerari dagokionean. Mendiak ere protagonistak dira eta Rulfo kasualitatez mendi puntan

dago eta pipaz erretzen ari da. Lucas bera izan liteke".

Liburua kontakizun nagusi batez nahiz kontakizun solteez osatua da. Egilearen hitzetan, idazteko molde hau ez da berria, XX. mendeko literaturan agertzen da edonon. Kontakizun solteak lehen pertsonan eginak dira, hirugarren

❑ **"Munduez beste ikuspegi bat eman behar dela uste dut, hori egin nahi izan dut liburu honetan, pertsonaiei hori egiteko agindua eman izan diet. Esan diet, 'mundu hau irauli behar duzue'. Ez dakit lortu dudan"**

pertsonaren bitartez lortzen ez dena lortu aldera: "Gogoetekin beste ikuspuntu bat ematen da, hirugarren pertsona kontatuta inondik inora egingo ez zenukeena. Guztia kontatzeko nahi horretan kokatuko nuke hori, ikuspuntu ezberdin guztiak emateko asmoan".

Julio Cortazar irakurri zuenean jabetu zen idatzi nahi zuenaz. Literaturaren maisuetako bat da berarentzat: "Cortazar

irakurtzen hasi nintzenean zerbait berezia zegoela ohartu nintzen, eta uste dut, azpimarratu egiten dut, uste dut, ondo ulertu nuela berak zer egiten zuen. Nik ere idazteko tankera hau landu nahi nuke, ez dakit lortuko dudan edo ez, baina hor dago".

Harkaitz Canok Unai Elorriagak 'ezarritako ordena hankaz gora jartzen duen era' azpimarratu zuen liburuaren aurkezpen egunean: "Horrek ilusio handia egin zidan. Sarritan mundu honetan dagoena ez da niri gustatzen zaidana, orduan, zelan edo hala, aldatu ez -ni oso pasiboa naiz horretarako- baina munduez beste ikuspegi bat eman behar dela uste dut, hori egin nahi izan dut liburu honetan, pertsonaiei hori egiteko agindua eman izan diet. Esan diet, 'mundu hau irauli behar duzue'. Ez dakit lortu dudana, baina asmoa hori zen".

Utopiak bizitza mugitzen duela esan duzu inoiz: "Bai. Lucas utopikoa izanena da, baina bizitzen laguntzen du. Lucasek ez dauka mugikortasunik, baina, hala ere, inork baino gehiago bidaiatzen du, bere irudimenarekin inor baino leku askotara doa eta inor baino hobeto daramatza bere penak, eta hori da azken finean bizitza. Bizitza baikortasunez hartzeko eta munduko gauzak imajinatzeko proposamena da liburua ●

Gasteiz	Donostia Tolosa Bergara	Donostia	Irun	Baiona	Bilbo	Iruñea
arriaga			bertso-hop		urretxindorra	xalbador
		ramos			herriak	
	bilintx			mattin		xalem

www.megadenda.com

Zure aukera musika eta liburutun

ARTE ESZENIKOETAKO TEKNIKARIAK

Artelanean atzean lan talde handiak biltzen dira. Baina sarritan ez gara haien lanaz jabetzen. Hainbat lanbide dago ordea ikuskizunaren atzean, eta horiei zor zaien duintasuna eskatzeko, Arte Eszenikoetako Teknikarien Elkarte Profesionala (AETE) sortu da.

ARTISTEN ATZEKO ARTISTAK

Argiak piztu dira eta hasi da ikuskizuna! Ez, egia esan, ikuskizuna aspaldi hasi zen, izan ere, hor ibili dira denbora luzean ehunka lagun lan eder hau ikusgarri egiten. Argiztapen egokirik gabe, behar bezalako jantzitegirik gabe edo soinu entzungarririk gabe ezingo genuke ikuskizunetaz gozatu.

Arte eszenikoen alorrean, lanbide mota ugari dago, eta lan handia egiten dute publikoari ahalik eta unerik gogoangarrienak eman ahal izateko. Publikoa, ordea, gutxitan ohartzen da ikusten ari denaren atzean dagoen lanaz. Horretan dabilzanen iritziz, ekoizle asko ere ez da jabetzen eskaintzen ari direna ez litzatekeela hor egongo arte eszenikoetako teknikaririk ez balego. Horixe da teknika-

riek salatzen dutena, beren lana ez dela aintzat hartzen. Eta egoera horri irtenbidea bilatzeko, beren lanarekiko begirunea eta duintasuna eskatzeko, Arte Eszenikoetako Teknikarien Elkarte Profesionala (AETE) sortu da Euskal Herrian.

Arte eszenikoetako teknikariek ez dute lan hitzarmenik, ez dago lan mota bakoitzaren prezio zerrendarik eta askotan, lan berdina egiteagatik batek besteak baino gehiago kobratzen du

AETE 2002ko urtarrilean sortu zen, baina asmoa aspaldikoa zen. 1996an teknikarien arteko afari batean abiatu zen ideia eta pixkanaka gorpuzten joan da. Oraindik sortu berria den arren, dagoeneko, laurogei bazkide ditu. Bere baitan biltzen dira argiztapenean, muntaian, jantzi-tegian, zama lanetan, museoetan eta arte eszenikoetan lanean dabilzan hainbat profesional. Guztien eskakizun nagusia bakarra da: beren lana aintzat hartzea eta lan baldintza duinetan lan egitea. Elkar-tearen bozeramaile Aitor Agorriak adierazi digunez, beren asmoa ez da arautegi zehatz bat lortzea, baizik eta ordena pixka bat, erregulazio pixka bat jartzea "eromena" bihurtzen den mundu horretan. "Gehienok urteak daramatzagu honetan eta esperientzia handia dugu, beraz,

■ Irudian, erregidorea lanean.

pentsatzekoa da gure balio profesionala demostratuta dagoela eta aintzat hartzekoa dela. Ekoizle askok ez du lan antolaketa zaintzen eta duintasuna lan horren errespetutik dator; gure lana ez badute antolatzen, azken unerako uzten badute, ez zaiela interesatzen edo ez dutela errespetatzen esan nahi du".

Nati Ortiz de Zarate, elkarteko bazkide egin da sortu eta berehala. Aktore izateaz gain, jantzigietako arduraduna ere bada. Karraka antzerki taldearekin hasi zen lanean eta, gaur egun, Arriaga Antzokiko jantzigiegian dihardu. "Ni honetan hasi nintzenean, beste baliabiderik ez genuenez, ahal bezala egiten genuen lan, baina pixkanaka aurrekontu handiagoak eta gaitasun handiagoa lortu ditugu, eta gauzek hobera egin dute". Hala ere, bere ustez, hainbat arrazoiengatik, ez zaio behar bezainbeste arreta eskaintzen: "Adibidez, batetik bestera dabiltzan taldeek ez dute beti eramaten jantzigiegi arduraduna, erabili aurretik ez da arropa lisatzen, askotan langileei ez zaie segururik egiten, ez dira kontratatzen...". Arte eszeni-

koetako teknikariek ez dute lan-hitzarmenik, ez dago lan mota bakoitzaren prezio-zerrendarik eta askotan lan berdina egi-teagatik batek besteak baino gehiago kobratzen duela adierazi digu Ortiz de Zaratek.

ARTELANEN ATZEKO LANA.

"Hello Dolly" musikala izan da Nati Ortiz de Zaratek Arriagan egin duen azken lana. Kasu horretan, ikuskizuna osatuta iritsi zen eta jantzigiegiko langileen egitekoa izerditutako arropak garbitzea, lisatzea eta jantzigiegi mantentzea izan zen. Bestela, ikuskizuna osatu gabe dagoenean, jantzigiegiko arduradunari kontatzen den istorioa pasatzen diote, aurrekontu bat egiten da, jantzi batzuk diseinatzen dira, oihala egokiak bilatzen dira... Beraz, batzuetan sormen lana izaten da, beste batzuetan, berriz, mantenu lana. Azken horren inguruan, Ortiz de Zaratek azaldu digunez, badago proiektu bat martxan jartzeko asmoa. "Jantzigiegi duen biltoki baten kontrolaz arduratzea litzateke proiektuaren funtsa. Arriagak, esaterako, baditu opera batzuk, zarzuelak eta abar. Beraz, materiala badu eta hori birziklatzea, uztea edo alokatzea posible izango litzateke".

Orain, Laburmetraien Bilboko Jaialdian egingo den laburmetraia baterako ari da lanean. 30eko hamarkadako kasino bat egokitu behar dute eta lan horretan murgilduta aurkitu dugu: arropak bilatzen, lortzen, probatzen, egokitzen, garai hari buruz dokumentatzen... Izan ere, jantzigiegi, beste edozein alor bezain garrantzitsua da ikuskizun batean. Eta behar bezala jarduteko, gaiaren inguruan ondo dokumentatuta egotea ezinbestekoa da. "Jantzigintzaren historia oso garrantzitsua da gauzak ez baitira berez gerta-

■ Argiztapenari ez omen zaio behar duen garrantzia ematen.

tzen. Erromatarren garaikoa edo Erdi Arokoa diseinatzea suertatzen baldin bada, jakin behar da zein motatako egiturak edo zein motatako jantziak eramaten zituzten. Dokumentazioa behar da, historia, musika eta garai sozio-ekonomikoen berri jakin". Jantziak ondo egiteaz gain, horiek nola zaindu eta mantendu jakitea ere komeni da, bestela, jantzi sitsa agertzeko arriskua dago, gastatu egin daitezke... Ondo zaindu behar dira berrerabili ahal izateko. Gainera, batzuetan balio historikoa izaten dute jantziek eta kontserbazioa funtsezkoa da.

Argiztapenak eta eszenografiak ere eragin handia dute jantzigiegi. Beraz, jantzigileak kontuan hartu behar du nahi duen koloreak indarra izan dezan argiztapena nolakoa izango den. Hori dela eta, arte eszenikoen baitan dauden lanbide guztien artean komunikazioa ezinbestekoa da. "Gerta liteke gorri kolore sutsua duen soinekoa egitea eta argiztatzaileak gaua irudikatu behar duenez, filtro urdin bat sartzea; soineko eder liluragarria marroi

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure ARTEAN euskaraz!

kolore itsusi batekoa bihurtuko da", adierazi digu Ortiz de Zaratek. Hori saiheste-ko, jantziak tindatu egiten direla azaldu digu, horrela filtroren bat sartzen dutenean dena tonu berean geratzen baita.

Beraz, tinteak, ehundurak, oihalak, mantenurako teknikak, jantzigintzaren historia, eta abar jakin behar ditu jantzigileak. Kontua da, Euskal Herrian ez dagoela hori dena irakasten duen eskolarik eta kanpora joan beste aukerarik ez dute ikasi nahi dutenak. Litekeena da, ordea, AETEn ekimenen baitan, egunen batean, hori guztia hemen ikasteko aukera izatea. "Taldean indar handiagoz

tariko lanak egin ditu soinu teknikari gisa: kontzertuak, berbenak, dantzaldiak, antzerkia, opera, kongresuak, jaietako txoznetako soinu... Batzuetan nahasketa mahaian jarduten du, besteetan, berriz, talde osoa martxan jartzen eta antolatzen ibiltzen da. Lana ahal den moduan, suertatzen den bezala egiten dutela dio; batzuetan baldintza kaskarretan eta bestee-
tan hobeetan, baina "tamalez" Aginagak dioenez, gehiago dira baldintza eskasean egin beharrekoak besteak baino. "Jendea ez da ohartzen eszenatokiaren atzean dagoen lanaz; teknikariok iristen lehenengoak izaten gara, dena muntatzen dugu,

Museoak beste ikuskizun mota bat dira eta teknikari asko behar izaten dira erakusketak bat jartzeko. Olabarriaren lan nagusia argiztapena diseinatzea da, diseinatzailerik edo komisaririk ez duten erakusketetan. Diseinua egitea da bere lana erakusketak gorputz bat, oinarri bat, izan dezan. Askotan oso lan mekanikoa dela dio, baina sormena lantzeko aukera ere ematen du, Galeriarik gaztelu itxura ematea edo moderno izan dadin lortzea ez omen da erraza, "argia non eta nola jarri jakin behar da". Lekua girotu egin behar izaten da, pieza bakoitza banaka landu behar da, eta argiak artelan guztiak giro batean batu behar ditu.

Erakusketak planteatzea eta eskari guztiak bideratzea goi-karguen egitekoa da. Artelanak museoira iristen direnean, kamioietatik kutxa guztiak jaitsi behar dira eta galeriatara eraman. Guggenheim Museoaren kasuan, han uzten dira tenperatura berrira aklimatatzen. Jabeen ordezkariak iristen direnean zabaltzen dira kutxa guztiak, eta komisarioa helduenean hasten dira teknikariak dena muntatzen eta argiztapena nola egin eztabaidatzen.

Museoetako teknikarien artean alor desberdinetakoa daude: komisariek erabakitzen dute zein erakusketa ekarri eta zein galeriatan banatuko diren lanak. Arte instalatzaileak, esaterako, obra bakoitza nola zintzilikatu, nola paratu asmatu behar dute. Ez da gauza bera koadro bat edo Txillidaren eskultura bat jartzea; ingeniariak ere jakin behar izaten dute teknikariak. Erregistratzaileak artelana milimetroz milimetro aztertzen dute. Kontserbatzaileak, berriz, artelaneak dituzten marka edo arrasto guztiak ikusi eta argazki erraldoiak ateratzen dituzte, dokumentuak prestatzen dituzte... Gero tratatu ahal izateko informazio guztia jasotzen dute. Argizatzaileak izaten dira azken lanak egiten dituztenak, baina horiez gain, azalpen testuak idazten dituztenak, hormak margotzen dituztenak, hormak botatzen eta altxatzen dituztenak eta beste zenbait lan ere izaten dira museoetan.

Olabarriaren iritziz, bere lanbidea ez da aintzat hartzen: "Badirudi denek dakitela zerbait argiztapenari buruz, eta sarri, gure eremuan sartzen da jendea. Denek esaten dute lan garrantzitsua dela, baina hori hitzetan geratzen da". AETEn asmoa traba horiek gaitzea eta lan baldintza duinak lortzea da. Horretan dihardu

◆ LORE AGIRREZABAL

■ Arte eszenikoen alorrean, ikuskizunaren atzean lan egiten duen teknikari ugari dago. Horietako batzuk dira takiletan sarrerek saltzen dituztenak.

egiten da lan, eta gauzak eskatzeko orduan babesa ematen du", adierazi digu jantzigileak.

Iker Aginaga ere bat dator Natirekin. Bera soinu teknikaria da eta ikasketa falta somatzen du: "Soinu teknikarientzako ikasketa guztiak irratira eta telebistara zuzenduta daude, eta zuzeneko teknikarientzat, arte eszenikoetakoentzat, ez dago ezer". Berari ere positiboa iruditzen zaio elkarte sortu izana. Ideiak konpartitu eta elkarlanean beren baldintzak hobetzen lagunduko diela uste baitu Aginagak. "Ekonomia jardueren gaineko zerga ordaintzerakoan soinu teknikarien postua aintzat hartzen da, baina hortik aurrerako ezer ere ez dago araututa eta bakoitzak ahal duena irabazten du".

Iker Aginaga autonomia da, eta dene-

musikariak etortzen dira, probak egiten dituzte, ahal bada afaltzen dugu, kontzertua jotzen dute, eta jaialdia amaitzean hori guztia batzen geratzen direnak gu gara. Baina jendeak ez du hori baloratzen; askotan esaten digute hor gaudenez, beste ikuskizun bat egingo dutela, eta ez dira konturatzat guretzat ordu extrak direla eta gu ez gaudela festetan, lanean baizik".

Duintasuna. Hori da arte eszenikoetako teknikarien eskakizun nagusia. Alex Olabarria Guggenheim Museoko argizatzailea da. Elkartea sortzen ikusi zuen eta oso ongi iruditzen zaio horrelako topagune bat izatea: "Asmoa ez da sindikatu gisa funtzionatzea, baizik eta foro bat izatea". Bere ustez, beharrezkoa da topagune hori komunean dituzten gauzak aurkezteko, eta baita horiek hobetzeko borrokatu dezaten ere.

Inguruko herrietan egindako okerrez mintzo zen Errialde ale hartan. Gabiriko urtegia eta Donostia inguruko autobidea izan zituen hizpide, besteak beste.

Okerra okerraren gainean

■ Gaboriko Estanda urtegiak izan behar zuen kokapena.

Horrelako izenburu esanguratsua zeraman 1972ko azaroaren 5ean plazaratu zen ZERUKO ARGIAk. Aipatu nahi zuen arazoa, bere lehen orrialdean agertzen zuen gaiarekin lotua zegoen. Han, hizki larritan, “Goierrri ur-billa” irakur zitekeen, eta baita ere “Gabirian egin nahi litzakeen ‘Urtegiari’ ezezkoa” eta “Bertako baserritarrek eta Gabiria eta Ormaiztegiko Udaletxeak aserre”. Misterioaren gakoa, berriz, Errialdetik ematen

zuen, bere lan haren hasieran: “Bada Gipuzkoan urik, baina ez da sukaldeko kanilletara iristen. Izan ere sukalderaino ura iritxiko den ala ez begiratu gabe etxeak egin eta etxeak egin ari dira bazter guztietan. Etxeak egin eta jendea ekarri baino lehen begiratu beharko litzake, jende horrek nola bizi behar duen eta non

lan egin beharko duen. Baina etzaio begiratu eta orain dira komeriak”.

ESTANDA URTEGIA

Garbi zeukan Errialdek etxe asko urik gabe edukitzerik ez zegoela, baina... “Okerra ez da, ordea, beste oker batekin zuzendu behar” zioen jarraian, zeren itxura guztien arabera “badirudi Gabiriko ‘Estanda Urtegia’ oker bat zuzentzeko egiten den beste oker bat dela”.

Zazpi kilometro izango zituen urtegi hori eginez gero, 280 hektarea galtzen omen ziren gainera, horrek esan nahi zuen galerarekin. “Urtean 8,5 milloi m³ ur emango lituzke ‘Estanda Urtegia’k. Besterik gabe m³ ur 2,35 pezeta gostako litzake. Galera aundiegia! dakazkian ur-artzea dela dirudi, beraz”, nabarmentzen zuen gero, osterako ondoko aztertzeke arazoa zela azpimarrazteaz batera.

– Editorialean, berriz, honakoa zioen: “Aipatu izan ditugu lehen ere behin baino gehiagotan gure errietan egiten diren okerrak. Errietako berriak irakurri besterik ez dago hortarako: ‘Halako

■ Nere olerki txorta

Erredakzioa, 1972-XI-05

Liburu errikoi errezen premia gorian gaude oraindik euskaldunok. Eta orratx, sortu berria duan liburu polita, Albaizuneko Balendiñe zumaia emakume idazle berriak. Liburu berriak Nere olerki txorta du izena. Euskeraz eta emakume batek idaztea, poz aundia da guretzat. Geitxo baitauzkagu erderara jotzen duten euskal-alabak. Oraingo au, Zumaia degu. Baiña gure bizitzan sortu zaizkigun naaspilla eta gerrateak gure artetik Ameriketa-raiño bultzata izan dan emakumeak.

euskera errezean onelako liburu polita eskeintzea, bi aldiz pozgarri zaigu. (...) Gazte-gazterik bere jaioteritik ies egin bearrean, or jo zuan mundu zabalera. Itsasoa igaro eta Ameriketarako bidea artu bear izan zuan. Arrazkero Caracas aldean eta beste amaikatxo lurraldetara jo bear izan zuan. Ala ere, bere Zumaiako erri ta San Telmo kale jatorra, etzituan bere ibillietan aaztu. Eta ona emen errezerrez edozein euskaldunek irakur dezakean liburu xaloa eskeintzen diguna (...) ●

[illegible]

bihurgunetan edo kale-ertzetan izan ohi diren auto-talkak eta min-artzeak. Hala-ko auzotan argirik edo urik ez dagoela. Beste hartan, berriz, eskolarik ez. Beste hartan erriko zaborrak nolanahi eta nonahi botatzen direla. Hemen jolastokirik ez dagoela. Han lantegirik gabe aurkitzen direla. Beste hartan tajuzko dendarik ez dagoela eta etxeoandreek auzoko errira atera behar izaten dutela gauzak erostera. Zenbait herritako autobideek

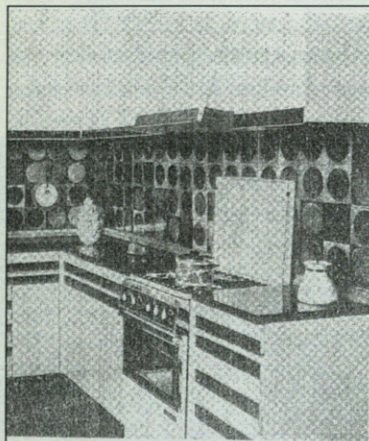
sarrerako eta erteerako parean dauden etxe-sailak. Alde batetik bestera joan nahi dutenak, ibili aundi samarra egin beharrean aurkitzen dira. Ez dugu esaten autobide hori obeto egin zitekeenik, inguru hori etxez josterako kontuak atera behar zirela baizik”.

Donostia aipatzearekin bakarrik ere ez izaki nahikoa, esparrua zabaltzeko beste ahalegin berri bat egiten zuen idazleak: “Arindua geratu da Donostia ingu-

dia. Berdin Oikian ere. Eta zer dira Donostia eta Erreterria inguruko txingurritegiak? Eta noizkorako ibai kirasdun eta zikinak garbitzea? Itxi dira ezinbiziz erri txikietako ‘argietxe’ asko. Iberdueroen esku gelditu da argindarraren jabe-goa. Irabazi aundiz nahi du argia eman. Ez du irabazirik uzten erri txiki eta urrutiko baserrietara argia eramateak. Argirik gabe geratu behar al dute ala argi garestiaz bizi behar? Eta non dira hainbeste umerentzat behar diren ikas-tetxeak? Eta non ainbeste gazte ikasirentzat behar diren lanleku egokiak? Eta non jolastokiak eta kirol-lekuak? Non zerbitzu-dendak? Eta non euskaldunak gizon izateko behar duen euskal giroa eta arnasa? Eta nola itsatsi hainbeste erdal-dun gure Errian?”.

Haserre zen editorialgilea, baina jakin, bazekien noizbait jarri behar ziola amaiera bereari, eta pare bat galdera botaz egiten zuen: “Honelaxe jardun gaitzeko galderak eta galderak egiten bukatzeke. Honelaxe ari gaitzeko gure okerrak zokomiatzen etengabe. Okerra okerraren gainean? Oker batzuk zuzentzeko beste batzuk egin behar?” ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

SUKALDERAKO MUEBLEAK

EDER BEZAIN EGOKIAK

HONEKIN EZ DUZU PROBLEMATIK IZANEN

FELIX ETXABE, S. L.

Urrutizkiña: 09 17 54

ZALDIRIA (Gipuzkoa)

■ Ale hartan argitaratu ziren iragarkietako bi.

astopista diruditela...’. Bururik ez duenak, anak ibili behar”, ondorioztatzen zuen editorialgileak, hurrenez hurren, baieztatzeko: “Bai, gure erriak ez buru eta ez anka ari dira azten. Etxeak egin eta jendea pilatuz gero, aurrera goazela uste dute askok. Mila bizilaguneko erria aurreratze-ko, amar-amabost-ogei milako erria egitea dela onena uste du askok. Ez dira azteak dakazkien arazoez garaiz jabetzen. Orduan dira istiluak. Okerra okerraren gainean egin behar. Oker zahar bat zuzentzeko, oker berria egin behar. Hoietakoa izan diteke aurreneko orrian aipatu dugun ‘Estanda Urtegia’. Inguruko erriak etxez eta jendez lepozurreraino bete, ura nondik izango duten kontuak atera gabe”.

ETA GOIERRIN BAKARRIK IZAN BALITZ...

Z. ARGIA, ordea, ez zen bakarrik Goierrin saltzen, beraz argi eta garbi azaldu behar zen arazoa ez zela hara mugatzen. Gauzak horrela, beste adibide bat eskaintzen zuen editorialak: “Bukatu berria da Donostia inguruko autobide berria. Ezkerrera pasa beharra dauka Amarako sarreran, eskuinetik sarrera izateko orde. Sarez inguraturik geratu dira

ruko ibilia, baina noizkorako igari Tolosako zintzurra?

Eta beste erri askok ere, nondik egin behar dute autobide berria? Ezaguna da irakurleen artean Bilbao-Behobia autopistak Zarautzen egiten duen ondamen-

Arte Erakustokia

Naparroako kondairaz

Iruña eta Aoiz'tik

Oroz-Betelu-n

Musée d'Art

Histoire de Navarre

Par la frontière d'Arneguy
en passant par Roncevaux,
Burguete et Garralda a

Oroz-Betelu

Museo de Arte

Historia de Navarra

Por Pamplona y Aoiz

en

Oroz-Betelu

■ “Larreko” eskualtzale eta idazlari

Piarres Lafitte, 1972-XI-05

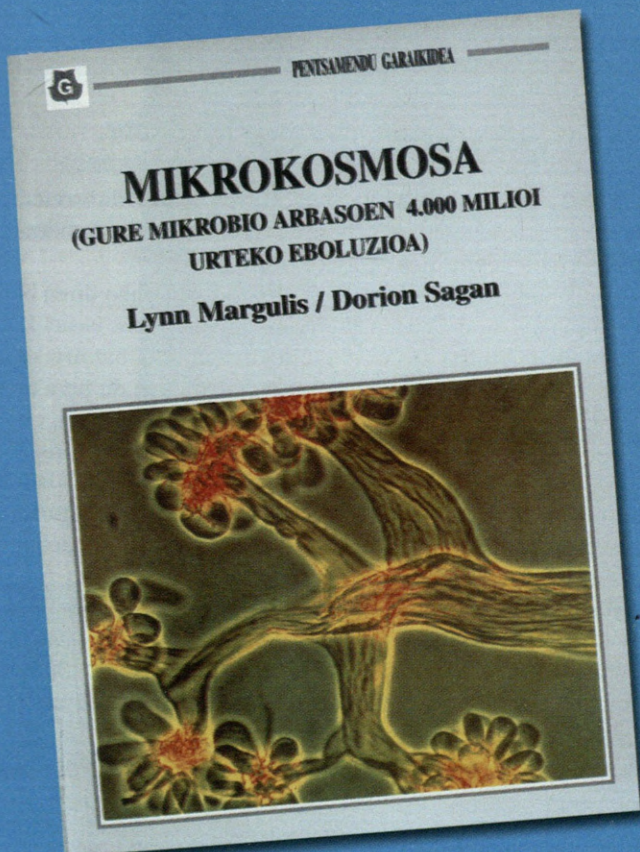
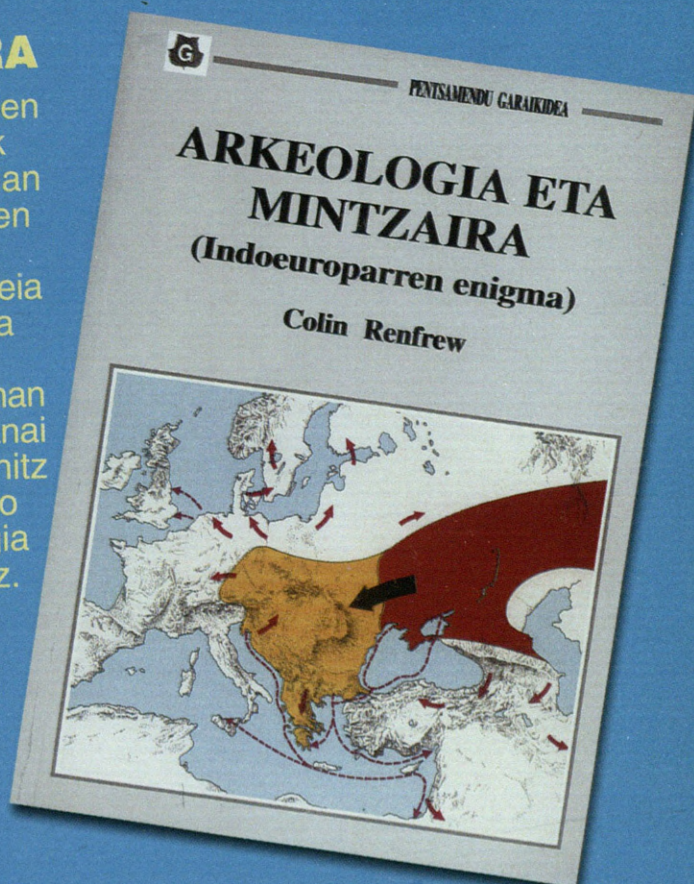
Ezin ederkiago erranik aditu duzue nor zen Don Fermin Iri-garay auriztarra: gizon eta mediku gisa, dena bihotz eta jakitate. Ene gain dago orai eskualtzale eta idazlariaren aipatzea. Ez dut bera behin baizik ikusi, eta orduan ere doi-doi mintzatu, zombait minuta. Auritzeko herri huntan oraino apezgai nintzelarik, Sol-bezio egun batez, Arnegiko Don Lorentzo Polit zenak “Larreko” jaunari ninduen presentatu eskualdun berri bezala. Nork zuen asmatuko, handik hogoi bat urteren buruan, eskutitz harremanetan jarriko ginela gu biak, eta berrogei-ta-hamar urteren buruan

nik hemen goretsiko nuela. Jainkuaren nahia, dudarik batere gabe. 1919-ko Abenduaren 5ean Eskualduna deitu Baionako astekariak atera zuen artikululu jakingarri bat: hartan “Larreko”k berak erraten zuen, baizik-eta eskuara, bere gurrasuen mintzaire, poxi bat ikasi nahi izan zuela bere lanbidea gatik, eriekin marruskatzeko, bainan ez bide zuela biziki iraunen haren indarrak, baldin Sabin Arana Goiriren erakaspak ez baliote bihotzean aberzaletasuna piztu, ordutik osoki eman baitzitzaion, Eskual-herriaren maitez, eskuararen beretzeari eta lantzeari (...) ●

ARKEOLOGIA ETA MINTZAIRA

Cambridgeko Unibertsitateko katedraduna den Colin Renfrew arkeologoaren argitalpenik ospetsuena dugu hau. Orain, eztabaida bizian dagoen (eta Euskal Herriaren iraganaldiaren interpretaziorako guztiz iraultzailea izan daitekeen) uholde indoeuroparrei buruzko ideia berriak azaltzen ditu egileak, era erraz eta atseginean.

Bertan, arkeologia eta hizkuntzalaritza harreman estuan loturik agertzen dira eta euskararen anai izan omen ziren desagertutako hizkuntzez hitz egiten da. Liburu hau Antzinako Europako erlijioa, hizkuntzak, literatura eta arkeologia ulertzeko tresna bikaina bihurtu da, beraz.

MIKROKOSMOSA (Gure mikrobio arbasoen 4.000 milioi urteko eboluzioa)

Lurran gertatu den prozesu ebolutiboan bakteriek izan duten lehen mailako jokabidea eta asmakuntza aztertzen dira liburu honetan: arnasketa aerobik mugimendu ziliarra, sexualitate horizontala, zelul eukariotoa, . . . Gainera, bakterioek sistema konplexuagoetan beren burua ere nola integratzen duten aztertzen da.

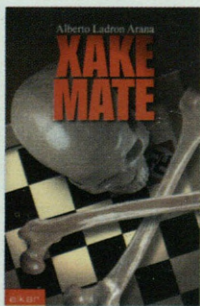
Margulisek sinbiosia (elkarkidetza), eboluzioaren bidean, Darwinek asmatutako lehia bezain garrantzitsua izan daitekeela dio, biologiaren gizart darwinismoaren ideologia hankaz gora jarritz. Ideia iraultzaile hauekin eboluzioaren zuhaitz genealogiko erroik aldatzen ari da biologoen artean. Pentsamendua modernoak izateko ezinbesteko liburu erraza eta zoragarria.

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

"XAKE MATE", AGUSTIN ZUBIKARAI I. SARIA

XAKE MATE
Alberto Ladron
Arana
ELKAR
125 orrialde
10 euro

Ondarroako Udalak eta Elkar argitaletxeak 2001ean aurreneko aldiz antolatu zuten nobela laburrentzako Agustín Zubikarai sariaren irabazlea gertatu zen Alberto Ladron Arana nafarra, "Xake Mate" izenburua duen eleberri sendo eta ondo egituratu honekin. "Xake Mate", Bigarren Mundu Gerra ondorengo Alemaniako kokaturik, aliatuen bonbardaketak guztiz suntsitu duten hiri batean, eta hango plaza batean ematen den penizilina kontrabandoa du hizpide. Nobelako pertsonaia nagusiak, gorpil-aulki batean ibiltzera derrigorturik dagoen hamaika

bat urteko mutiko elbarri bakarriak, penizilina faltaz galdu zuen hanka, eta geroztik mesfidantzaz begiratzen die bere adineko haurrei, berataz trufa egin dezaketelakoan. Gerran galdu zenez aita, eta bere amak nahikoa lan duenez bientzako bizimodua ateratzen, xake-jokoan aurkituko du bere bakardadea eta nahi-gabeak ahazteko modua. Baina denborarekin xake-jokoa ez da beretzat denbora-pasa hutsa izango, mundua ulertzeko era bat baizik. Eta baita berak hainbeste maite duen neskatoaren heriotza bortitza menderatzea ahalbideratuko dion eskola ezin proposagoa ere.

▼ Egileari Galdezka

"Nobelak bi gai nagusi ditu: xakea eta heriotza"

Alberto Ladron Arana

■ **Literatur sari ugari eskuratu duzu: Iruñeko Udalarena, Irun Hiria "Itzalaren baitan" lanarekin, eta Agustín Zubikarai "Xake Mate"rekin. Zer dela-eta titulu hori?**

Izan ere, izenburu horren baitan nobelan zehar agertuko diren bi gai nagusi biltzen dira: xakea, alde batetik, eta heriotza, bestetik. Nobelaren protagonista eta narratzaileak, hamaika bat urteko mutiko elbarriak, hasiera-hasieratik garbi adierazten du bera ez dela besteak bezalako haurra. Nahiko lotsatia eta uzkurra da, eta ez ditu oso gustuko bere adinekoen jolasak. Berak beste zerbaite maite du: xakea. Eta harentzat xakea, hasieran, denbora-pasa baizik izango ez den arren, denboraz zaletasun hori grina bihurtuko zaio, eta hori baino gehiago ere bai: mundua ulertu eta harekin jokatu eta borrokatzeko bide edo tresna bat.

■ **Eta nola ematen da aldaketa hori mutikoaren bizitzan?**

Xakeak eramango du mutikoa bere hiriko plaza batera, non biltzen baita xake jokalariei talde bat, zaharrak gehientsuenak. Baina laster hasiko da mutikoa haiekin xakean, eta baita plaza horretan mugitzen diren hainbat pertsonaia ezagutzen. Denborak, ordea, mutiko hori konturatuko da han gertatzen diren hainbat gauza ez direla berak uste bezain atseginak.

■ **Zein helbururekin idatzi zenuen "Xake Mate"?**

Nobela erakargarri bat egin nahi nuen, irakurlearen arreta hasieratik bukaeraraino harrapatuko zuen nobela bat. Horretarako, argumentu sendo bat behar nuen, eta gainera Alemaniaren Gerra osteko giroa birsortuko zuten xakea edo nazi ohiak bezalako hainbat elementu. Elementu horiek agian ez ziren hain beharrezkoak gaia ulertzeko, baina gatz eta piperra emango zioten nobelari.

LIBURUAK

SAGARROIAK

Sonia González
"Sumendi"

EUSKALTZAINDIA/
BBK FUNDAZIOA
71 orrialde
4,16 euro

IAZKO FELIPE ARRESE BEITIA SARIA

Euskaltzaindiak eta BBK Fundazioak urtero antolatzen duten Felipe Arrese Beitia Olerkia saria eskuratu zuen Sonia González "Sumendi" k "Sagarroiak" izenburua duen poema bilduma honekin. Bi atal nagusitan bana daitezke olerkiok. Lehen, "Harlauzak zulatuz" deritzana, bidean galdu duen lagun minari olerkariak amorrutik eta nahigabez beterik zuzentzen dizkion galdera eta mezuz dago osaturik. Bestearekin aske eta erabat bizirik sentitzen zelako, eta haren heriotzaren ondoren, gauza guztiak maionesa bezain light direla dirudielako... Bigarren atala, berriz, "Pekhautu nintzen kamatze-jakaz", amodioaren grinak bultzata pertsona baten baitan sor daitezkeen mila egoera kontrajarrien isla litzateke.

**XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK**

Joan Mari Irigoien
SUSA
63 orrialde
4,21 euro

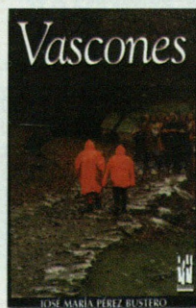

JOAN MARI IRIGOIENEN EREMU ASKEA

Koldo Izagirrek apailatu eta Susa argitaletxeak plazaratu duen XX. mendeko Poesia Kaiarak bildumaren azken hamaika olerkariaren artean, Joan Mari Irigoien poemagintza aurkezterakoan, poeta honen bi garai nagusi ezberdintzen ditu Koldo Izagirrek. Lehenengoa, Arestiondoko poesia existentzial-errealista batean kokatu beharko litzateke, Izagirreren hitzetan. Baina honek dioenez, olerkari bezala isilaldi luze baten ostean, Joan Mari Irigoien nobelagile kontsokratua berriro poeta gisa azaldu den honetan ere, gaztetako obsesio nagusi berdinek jarraitzen dute azpilanean baliabidez eta bizipenez hornitutako idazlearengan: haurtzaro galdua eta heriotzaren halabeharra.

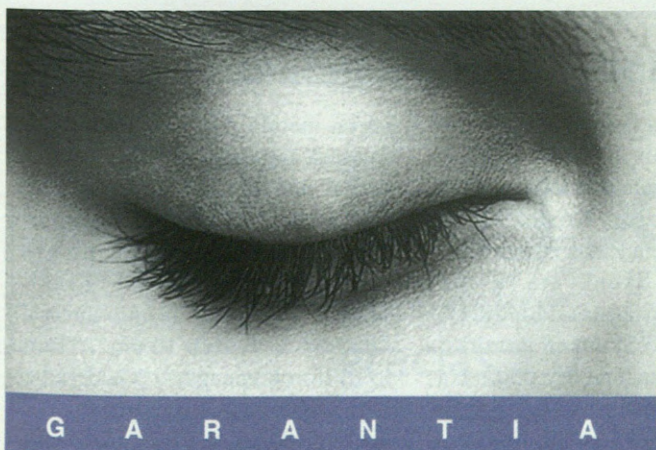
VASCONES

José María Pérez
Bustero
TXALAPARTA
596 orrialde
19 euro

EUSKAL HERRIA ANTZINATIK GAUR ARTE

José María Pérez Bustero idatzitako narrazio nobelatu luze bezain sakona dugu "Vascones", non mendez mendeko euskal jendearen nondik norako garrantzitsuenak dauden jasorik, erromatarren garaitik hasi eta gaur eguneraino. Egileak, garaian-garaiko gertakizun historikoak aldi bakoitzari zegokion eguneroko bizimoduaren isladekin txertatu ditu, ez baita bere asmoa izan epopeia bat egitea inolaz ere, historian zehar gure herriak izan duen konplexutasuna agertzea baizik. Izan ere, orain bezala lehen, ikusmolde anitzekoa izan da euskal jendea, eta edozein zela jasatea egokitzen zitzaizaien jazarpena ere, bazen alderik batzuen eta besteen artean, egoera berri haietaz jabetzeko, haiekin bizi izateko edota arbuizatzeko orduan, jakina.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuenak**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

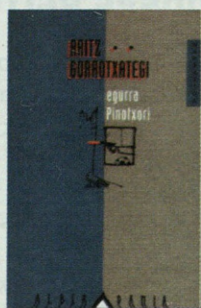
**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

EGURRA PINOTXORI

Aritz Gorrotxategi
ALBERDANIA
162 orrialde
11,50 euro

HAMAZAZPI NARRAZIO HARI BATEZ LOTUAK

Hari batez loturiko hamazazpi narrazio laburrez dago osaturik Aritz Gorrotxategiren "Egurra Pinotxori" liburua. Izan ere, La Torre deitu hirian gertatzen dira bestenaz zeharo ezberdinak diren istorio hauek guztiak: irailleko gau triste batean hoteleko gelan gerlari misteriotsu bat azaltzen zaion irakaslearena; bikote heldu batek bizi duen amodio bitxiarena; afizio guztia- ren heroia den futbolariak denek espero duten tantoa markatzerakoan huts egin eta horrek ekarriko dizkion ondorio latzena; lagun minaren hiletetara joan ostean gizon batek ezagutuko duen emakume erakargarri bezain arrisku- tsuarena; bere maitale izandako bi emakumeen arteko amodioari aurre egin beharrean aurkitzen den margolariarena eta beste asko.

GIZAKIA, EKOLOGIA ETA GIZARTEA (EKOLOGIAREN SOZIOLOGIA)

Batzuen artean
GAIK
154 orrialde
12 euro

EKOLOGIAREN GIZARTE-ALDEA AZTERGAI

Gaiak argitaletxeak bere "Oinarrizko ligurutegia" deitu bilduman plazara- tutako "Gizakia, ekologia eta gizartea (Ekologiaren soziologia)" izenbu- rua duen liburu honetan, ekologiaren gizarte-aldea aztertzen da, hain zuzen ere, testu ekologikoetan maiz agertzen ez diren kontzeptu berriak. Ukitzen diren gaien artean, hauek azpimarra genitzake: globalizazio ekonomikoa eta ingurumena, hazkundera, hirigintza, hondakinak, ingurumena hondatzea eta aberastasuna (pobrezia), jasangarritasuna, kapitalismo naturala, klima aldaketa, kontabilitate ekologikoa, krisialdi globala, Laugarren mundua, lurralde-antola- mendua, mundu-sistema, sozioekologia, azpigarapena, bidezko merkataritza, biodibertsitatea, bioteknologia, birziklapena, ekologismo sakona...

EZ GARA BERDINAK, BAINA BERDIN DA

Seve Calleja
DESCLÉE DE
BROUWER
64 orrialde
5 euro

ANIZTASUNAREN ONURAK

Zortzi urtetik aurrera dituzten neska-mutikoei zuzendua dago Seve Calle- jak idatzi eta Lurdes Auzmendik euskaratutako "Ez gara berdinak, baina berdina da" kontakizuna. Liburuan agertzen diren marrazki adierazgarriak, berriz, Aranzazu Callejak eginak izan dira. Ana neskatila dugu narrazio honen kontalaria. Anak, izan ere, ikasturte berriaren hasieran ezuste bat izan du, ikaskide berri batzurekin elkartu baitu irakasleak. Ikaskide horiek, Ghana- ko Aseye, Hungariako Lian, Brasilgo Noemí, Txinako Guang eta Marokoko Khaled dira. Anak oso gustuko izan ditu eta baita haiek egiten dakizkiten gauza bitxiak ere, baina bere nebari hori guztia azaltzen saiatu denean, eskola honek UNICEF dirudiela erantzun dio hark, eta Ana haserretu egin da.

DISKOA

KINKI
Skunk
METAK/
SKUNK DISKAK
13 kanta
14,40 euro

"KINKI" EDOTA SKUNK BANDAREN BERRIENA

Skunk banda hendaia-rrak bi urte zeramatzan diskorik grabatu gabe. Orain, ordea, egituraz aldatu da -Ibanek, Iñakik, Kristofek, Pip- pok, Polluxek eta Rafak osatzen dute gaur eguneko Skunk- eta "Kinki" deitu disko berria plazaratu du. CD honetan, betiko Skunken jarraitzaileentzat hain ezaguna den ohiko txaranga-patxangaz gainera, reggae- ska, funka, rock&rolla, heavy &

jevia, metala, burdina eta jazzaren doinuak tartekatu dituzte. Kantuak, berriz, euskaraz, frantsesez eta italie- raz ere daude abesturik. Hamairu dira denera: "Ikutu gabe", diskoari izenburua ematen dion "Kinki", "Etor daitezela", "Ti amo ancora", "Ibantxo", "Kuzeb 10 pm", "Tarta- lo", "Iforokomenger", "Galdera ber- bera", Kontrol", "Banopzioa", "Zu zeu" eta "Dbktuta", hain zuzen ere.

BARAKALDO,
maiatzak 8-azaroak 4
Arte Lehiaketa

Barakaldoko Udalak antolatutako II. Umore Grafikoko Nazioarteko Lehiaketan parte hartzeko epea amaitzen da aste honetan. Parte hartzaileek teknologia berrien gaineko umore grafikozko marrazkiak aurkeztu beharko dituzte. Lanak eta egileen datuak ezin izango dira e-mailez baino bidali, (hermesbarakaldo@barakaldo.org). Informazio gehiago: www.barakaldo.org/hermes/arautegi helbidetan

ERMUA, azaroak 2**Musika**

Herrian eskal irati askea martxan jarri nahi duen taldeak hainbat ekitaldi prestatu du, rock jaialdia tartean. S.A., Berri Txarrak, Ekon eta Nuevo Catecismo Católico taldeek hartuko dute parte eta sarreraren prezioa 12 eurokoa izango da lehiaketa eta 9 eurokoa aurrez erosiz gero. 21:30 Aritz Mendipilotelekua

DONOSTIA, azaroak 4-8**Ikastaroa**

C.V. Campingek antolatuta, urtero bezala, Nekane Intxaustik mendian ez galtzeko oinarriak irakasten jardungo du. Eskola teorikoez gain, azken egunean irteeratzko bat ere egingo dute ikasitakoa praktikan jartzeko. 19:30-21:30

BAZTAN, azaroaren 29a arte

Udalak Baztango euskarazko ahozko tradizioa ikertzeko Mariano Izeta beka emango du. Eskatzaileek EGA agiria edo baliokidea aurkeztu beharko dute Euskara Zerbitzuan (euskara@baztan.animsa.es) eta lana bakarka edo taldean egin ahal izango dute. Bekaren zenbatekoa 7.813,16 eurokoa izango da.

BILBO, urriak 7-urtarrilak 26
Pintura

Julio Romero de Torres margolari kordobarrari eskainitako erakusketa zabalik dago urriaren 7tik. Bertan, 50 koadro jarri dituzte erakusgai. Koadro hauekako batzuk Espainiako Estatutik datoz, eta beste batzuk Hego Ameriketatik. Arte Ederen museoa

EIBAR, urriak 24-azaroak 3**Musika**

X. Musikaaldia egiten ari dira Eibartan. Errusia, Filipinak eta Hungariako taldeak etorri dira eta bertako zenbat musikariki ere hartu du parte. Programa Norvegiako "The Norwegian chamber singers" abesbatzaren ekitaldiarekin itxiko da igande. 20:00 San Andres eliza

TOLOSA, urriak 31-azaroak 3**Musika**

Tolosako Nazioarteko Abesbatza Lehiaketaren 34. edizio honetan, 25 herrialdeetako ahotsak entzuteko aukera izango dugu. Ezzenatoki antziz izango dira, baina lehiaketaren sail bakoitzarentzako: Polifonia, Haur Abesbatza, Musika Sakratua... Sarrerak Ekinbide etxean daude salgai. Lejor antzokia, Santa Klara eliza

ELGOIBAR, urriak 18-azaroak 9**Argazkigintza**

"Shaolin" da Isabel Muñozen lan honen izena eta bertan gorputzak erakusten dira, gorputz malguak, fisikaren legeak hausten dituztenak. Gorputza da hain zuzen Isabelek gehien jantzen duen gaia eta bertan kusteko aukera dago orain. 19:00-21:00 Ogarri kultur etxeko sotoa

GASTEIZ, irailak 19-azaroak 10**Erakusketa**

1979 eta 2000. urteen artean Enzo Cucchi artista italiarrak egindako marrazkien inguruko errepasoa egiten duen erakusketa paratu dute. Guztira 144 lan biltzen dira bertan. Erakusketa osatzeko Zuricheko Bruno Bischofberger galeriaren laguntza izan dute. Artium museoa

IRUÑEA, urriak 28-abenduak 14**Antzerkia**

Iruñeko Udalak haurrentzat euskarazko bost emanaldi antolatu ditu. Emanaldiak hilabeteen behin izango dira: bi antzezlan, pailazoen emanaldi bat, animazio film bat eta txotxongiloek lagundutako musika emanaldi bat ikusteko aukera izango da. Sarrera 3 eurokoa da. Mikael aretoa

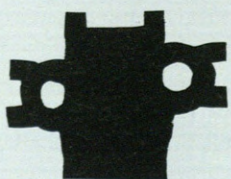

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

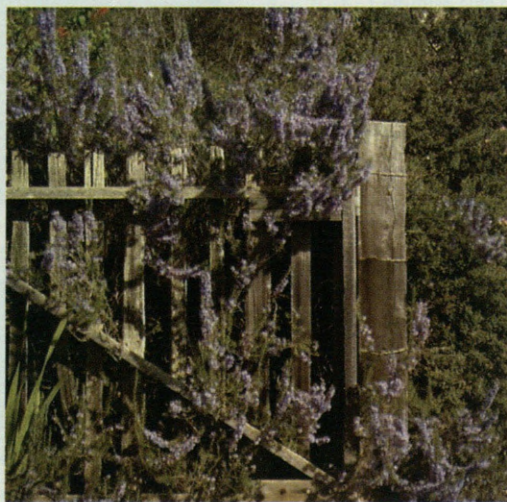
zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Urtetan oso estimatua izan da erromeroa; antzina, espetxeetan tifusari aurre egiteko erabiltzen zen eta badirudi gaur egun ere ohitura hori mantentzen dutela.

KARTZELAKO LORATEGIA

Lehengo astean izana naiz Espainian. Kartzelan: oroitzapenaren oihaletan ajatu eta saretzen utzi nahi ez dudana lagun baten peskizan. Besar-kadarik gabeko bisitarako bide laberintikoan, hutsaren hurrengo bada ere, espetxeak lorategitxoa badu. Bertan zuhaitz kaskar bat eta haren jiran erromero sailtxoa (*Rosmarinus officinalis*). Geurea baino kultura lehorragoko paisajea nabarmen.

Espetxe berria diseinatu dutenean lorategiari garrantzi izpirik ez diote eman, etxekalte, noski. Milaka urtetan gurtu den landarea da erromeroa: errito magikoetan, intsentsuaren

ordezko merke gisa kristauen elizkizunetan, oturuntzetan eta abar. Erromeroaren esentziak nerbioak apaldu, giharrak erlaxatu eta oroimena kitzikatu eta astintzen duenez lantokietan jarri ohi da. Garai batean kalabozo, ziega eta epaitegietan tifusa ez kutsatzeko jartzen zen. Deabruengandik ere babesten omen du. Maitaleen leialtasuna eta adiskidetasuna sustatu eta areagotzen du.

Irribarreka iritsi ginen espetxearen bihotzera. Presozaintzan paisajista behinik behin ez dute oso bere aldekoa ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Bularreko minbizia sendatzeko erauzketa da bide bakarra sarri. Teknikak asko hobetu dira eta horiek ikasten jardun dute urriaren 16 eta 17an Euskal Herriko 100 zirujauk.

BERRERAIKUNTZA DA EGOKIENA

Bularraren berreraikuntzak minbizia gainditzeko duen garrantzia aztertu zuten, besteak beste, Kirurgialari Orokorrrentzako prestatutako Bularrak Berregiteko I. ikastaroan. Donostian egin den kongresua aprobetxatuz Donostiako Institutu Onkologikoko, Donostia Ospitaleko eta Tolosako Jasokunde Ospitaleko Kirurgia Sailek beren eguneroko jardunaren berri eman nahi izan zieten bertan bildutakoiei.

Ikastaroa urriaren 16 eta 17an izan zen, eta gai nagusia bularraren berreraikuntza izan zen. Diagnostiko goiztiarrak eta tratamendu medikoak nahiko ongi funtzionatzen duten arren, kasu askotan ez dago bularra erauztea beste erremediorik. Kirurgia ez da egun duela urte

batzuk bezain agresiboa, eta ahalik eta gutxien erauzten dute egungo kirurgialariek. Tolosako Jasokunde Ospitalean kirurgiako zerbitziburua den Francisco Martinez-en hitzetan, "deformitateak pazientearen autoestima gutxitzen du, eta sendaketa prozesuan eragin negatiboa du". Horregatik, bularraren berreraikuntza oso puntu garrantzitsua da.

Eta nola egin berreraikuntza hori? Ikastaroa antolatu duten adituen ustez, bularra erauzteko egiten den ebakuntza bera aprobetxatuz, horrela emakumeak ez baitu deformitatea sentitzeko aukerarik izango. Eta teknikarik "egokiena" gaitxoaren sabeleko azala, muskulua eta gantzak erabiliz bularra berregitea da. Medikuaerentzat hobea izateaz gain, teknika honekin erradioterapia hobeto jasaten da, bular berriak ukipen askoz ere naturalagoa du eta protesiek izaten duten operazio osteko arazorik ez da agertzen. "Sabeleko zintzilikarioa" esaten zaion teknika hau duela 20 urte baino gehiago hasi zen AEBetan, eta 1990etik aurrera egiten du Martinez zirujauak Tolosan ●

◆ JABIER AGIRRE

Frantziako Issaux: goroldioz jantzitako ipuinetako basoa

Issaux-ko baso zoragarrian barna murgildu eta hezetasuna nagusi duten paisaje ederrez gozatzeko parada izango dugu oraingoan. Gizakiaren eragin handirik pairatu gabe, 600-1.600 metroko garaiera bitartean kokatutako txoko hau ipuinetako basoa eta espezienganaino hurbiltzeko gonbidapen erakargarria da. Kutsadura askorik gabe aurki dezakegun leku bakarreetakoa da Issaux.

Garaiera jakin batean, 600-1.600m bitarte, mendiaren goialdeko basoan, bizidunak bereziak dira. Altitudea zenbat eta handiagoa izan, giroaren hezetasuna ere handiagoa izango da. Hezetasuna atsegin duten espezieak eta era berean

■ "Pont de Cagoutas" zubia baino zertxobait lehenago dagoen seinalea.

tenperatura gogorre aurre egiteko gai direnak gailenduko dira honelako lekue-
tan: pagoak, izeiak, ezpelak, goroldioak, likenak, onddoak...

Hemen, Eguberrietako filmetan agertzen diren zuhaitz perfektuen antzekoak topatuko ditugu, baina kasu honetan ez dira guztiak izeiak, tartean haginak baitaude.

Ibilbidea Frantzia aldean hasiko dugu. Nafarroako Belagutik Arette-Pierre St Martin-era doan D-132 errepi-
dea jarraituz. Labays lepoa (Col de

Labays) izeneko tokian bidegurutzea topatuko dugu. Guk, eskuinera joko dugu, oraingoan D-441 errepi-
dea jarraituko dugu beherantz, Issaux-ko ibilbideak erakusten dizkigun panela topatu arte. Hau leku aproposa da kotxea uzteko.

Aparkatu ostean, berriz ere atzera buelta egingo dugu metro gutxi batzutan, eta "Pont de Cagoutas" izeneko zubia

■ Garai batean borda izandakoaren hondakinak.

baino zertxobait lehenago, aingura urdin bat irudikatua duen seinalea ikusiko dugu eskuinera. Hori da jarraitu behar dugun bidea. Ibilbide guztia zeharo markatua dago, ez du inongo galbiderik. Garai batean, basoa ontziak egiteko ustiatua izan zenaren lekuko dira seinale horiek. Izan ere, ontziak egiteko ez baita egur mota bat nahikoa izaten. Adibidez, ontziaren armazoia edo saiheitsak akaziaz egiten zituzten eta hauekiko elkartzut jar-
tzen ziren haritzeko egurrak. Kubiarta zedroz egiten zuten. Materiala oso porotsua denez, egurra urarekiko iragaztezin bihurtzeko erraz xurgatzen duen likido bat erabiltzen zuten.

Behin bide zuzenean garela, aski

azkar konturatuko gara baso honetako berdetasunaz. Ipuinetako baso honetan, zuhaitzak, enbor eroriak, harriak, onddoak, likenak... topatuko ditugu nonahi eta guztia goroldioz apaindua. Gainera behe-
linoa egonez gero ez harritu basoetako Robin Hood bertan agertzea. Hasieran, pago luze-luzeak ikusiko ditugu, pago lizarrak, bere kasa hazten utziz gero sor-
tzen diren pagoak.

Baina guzti-guztia ez da berdea. Ond-
doek, kolore uniformetasun hori hausten dute, adibidez, bada *Tremiscus helvelloides* izeneko onddo gorri-gorri bat. Bere izen arrunta mukiziza gorria da. Onddo hau ez da batere arrunta. Udan eta udaz-
kenean ateratzen da koniferoen egur hon-
darretan, erabat ustelduta edota lurrez

■ Goroldioak estalitako basoa.

estalita dauden egurretan. Tronpeta itxu-
ra du eta haragi gorri-arrosa lingirdatsua. Hain erakargarria den onddo hau, gezu-
rra badirudi ere, jangarria da nahiz ez den oso preziatua.

Bidean zehar, haitzari begiratzen badiogu, zulo ugari ikusiko ditugu. Kare-
harria denez, urak bere nahiaren arabera modelatu du paisaia. Hainbat espeleolo-
go jardun da hemengo egiturak aztertzen eta badago bat hemendik gertu "couey lodge" izeneko, ibilbideen panelean ageri dena.

Bideari jarraituz, erdibidean-edo

Aski azkar konturatuko gara baso honetako berdetasunaz. Ipuinetako baso honetan, zuhaitzak, enbor eroriak, harriak, onddoak, likenak... topatuko ditugu nonahi eta guztia goroldioz apaindua.

ataka bat igaro beharko dugu, ahaztu gabe berriz ere itxiz. Ataka pasa eta berehala, nahiz bide guztian ere ageri diren, badago zonalde bat zuhaitzak erabat likenez josita daudenak. Eta honek zer adierazten digu? Gure birikentzako seinalea dira likenok, zeren likenak kutsadura atmosferikoarekiko oso sentikorrek dire-

Bideari jarraituz, erdibidean-edo ataka bat igaro beharko dugu, ahaztu gabe berriz ere itxiz. Ataka pasa eta berehala, nahiz bide guztian ere ageri diren, badago zonalde bat zuhaitzak erabat likenez josita daudenak.

nez, garbi asko ikus dezakegu zona honetan behintzat kutsadura askorik ez dagoela, gustura bizi dira-eta likenak.

Berehala, belardi batera ailegatuko gara. Hemen Eguberrietako filmetan agertzen diren zuhaitz perfektuen antzekoak topatuko ditugu, baina kasu honetan ez dira guztiak izeiak, tartean haginak daude. Haginak, jakina denez pozoitsuak dira guztiz, ematen duten fruitu gorri mamitsuaren kanpoaldea kenduta. Beraz

■ Goroldioak pista asko ematen dizkigu bertako klimari buruz, Issaux-ko klima oso hezea baita.

begiratu, baina ez ukitu. Zelai honetan baita ere, garai batean borda izandakoen hondakinak topatuko ditugu. Eta aurrera ekingo diogu eta berriz ere basoan sartuko gara. Issaux-ko basoa leku bakarrenetakoa da okil gibel nabarra ikusteko. Okil hau, besteetatik bereizten da bizkar eta hegoan duen mantxa zuria dela-eta. Habia, haritz, gaztain edo pago enbor hutsetan egiten dute, gustukoena pagoa badute ere. Horretarako, noski, zuhaitzak zaharra izan behar du, zuhaitz gazteak barrutik trinkoak baitira. Okil gibel nabarrek gehien atsegin dituzten basoak, hildako zuhaitzez betetako basoak dira. Arrazoi honegatik hain zuzen topa genezake hegazti xarmant hau baso honetan. Aurrera jarraituz, berriz ere goroldioa nagusi. Goroldioak pista asko ematen dizkigu bertako klimari buruz, lehen aipatu bezala Issaux-ko klima oso hezea baita.

Baldintza hauetan bizi diren animaliak ere ez dira makalak. Egunsentian edo ilunabarrean inguratzen bagara, erraz topatuko dugu orkatzen bat. Orkatza txakurraren tamainuko animalia liraina da. Txakurraren tamainu berdintsua edukitzeaz gainera zaunka ere oso antzekoa du nahiz erraz bereizten den batena eta bestea-rena, gogorragoa baita orkatzarena. Arrek hiru puntako adarrak dituzte eta emeek batere ez. Orkatzari basoan bizitzea atsegin zaio bertan topatzen baitu bazka eta gordelekua. Lehoiaren antzeko ilajearekin, negu hotzari ez dio beldurrik, janari nahikoa izanez gero. Etsai nagusia gizakiaren eskopeta du, baina hori ere geroz eta gutxiago oso animalia jostaria eta maitagarria baita.

Berehala mal-

■ Likenez jositako zuhaitzak.

■ Mukiziza gorria, "Tremiscus helvelloides".

■ Haginak guztiz pozoitsuak dira, ematen duten fruitu gorriaren kanpoaldea kenduta.

■ Bareak eta hiru metroko egunpasak

Gaínean etxerik eraman ez arren, barraskiloarekin ahaideturiko animalia makal hauek ugariak dira nonahi, baina ez uneoro. Izan ere, baldintza klimatiko, argia eta elikagai eskuragarriaren arabera, bareen ugartasuna aldatu egiten da. Eta ez ugartasuna soilik, baita beraien bizi zikloa eta ugal eta hazteko azkartasuna ere. Negu epelak aproposak dira, aldiz negu hotz eta lehorreretan gorriak ikusten dituzte bareek. Halakoetan, lurrazpian babesten dira izoztea pasa arte. Bere temperatura aproposena 18°-koa da eta 0°-tan aktibitatearik gabe gelditzen dira. Gehienez ere, -3° jasan dezakete. Animalia gautarra da, baina bere aktibitatea asko aldatzen da urtaroa, temperatura eta hezetasunaren arabera. Denok ikusi izan dugu noizbait zer gertatzen den egun euritsu batean ezta? Bareek beharrezkoa dute hezetasuna mugitu ahal izateko. Hezetasunik gabe ezin dute mukirik sortu eta mukirik gabe ezin mugitu. Kasu honetan ere lurrazpian sartzen dira euria iritsi arte.

■ Bareak esperma elkartrukutzen.

Jateko orduan ez dira batere mizkinak, ederki moldatzen dira landareen erreinuan eta batik bat baratzetan hainbat nekazariren buruhauste bilakatuz. Halere, animalien gorozkiei ez diete muzin egiten. Ez dira jale makalak, bere pisuaren erdia jateko gai dira gau batean. Eta, hainbeste jan ondoren, mugitze ordua. Egund normal batean hiru metro inguru mugitzen dira, baina, landare ugari dagoeneko paradisua topatuz gero, 50 cm baino ez dira mugitzen.

Sexuari dagokionez, bietatik daukate, hermafroditak baitira. Ar eta emeak dira, baina, ez aldi berean. Bi bare elkar topatzean, elkar ernaltzen dira bien esperma elkartrukatzuz. Ernaltu eta egund edo aste batzuetara, arrautzak lurrean egindako zuloetan sartzen dituzte, urtarrilerako bare kumeak jaioz.

Gizakientzako ospe onik ez badute ere, gehienentzat animalia beltz, lingirdatsu eta mokordo itxura duen animalia delako, hontzek, ziraunek, satorrek, trikuek, ur zozoek..., bestelakorik pentsatzen dute, hauentzat mokadu preziatua baita ●

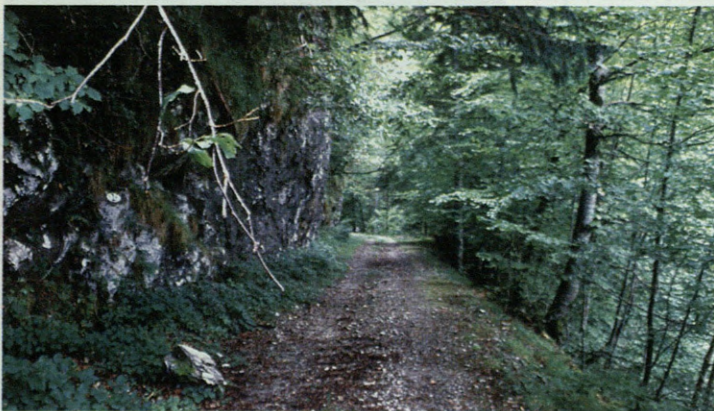
dan behera hasiko gara. Bidearen bi aldeetara ezpela ikusiko dugu. Ezpela metro gutxiko garaiera hartzen duen zuhaixka da. Hosto ugari ditu eta obalatuak. Loreak udazkenean iristen dira eta hila-betetan loratzen dira. Fruitua zentimetro bateko kapsula berezi bat da, bukaeran hiru hankatxo dituena. Ezpelaren egurra, gorostiarena bezala, oso astuna da; uretara botaz gero, hondoratu egiten da. Kolo-

re horikoa da buxina izeneko alkaloidea dela-eta. Garai batean sukarraren aurka erabiltzen zen, baina haginarekin bezala, kontuz ibili beharra dago toxikoa baita guztiz. Bostehun urte iraun dezake. Udako temperatura altuak, lehorte garaia eta izozteak jasateko gai da. Gizakiaren presentziari erabat loturiko landarea da; ikatza egiteko erabilia, sutarako egur moduan eta ongari gisa ere bai. Erremin-

ten kirtanak egiteko ere erabiltzen da eta gaur egund oraindik ere sukaldean aritzeko koilara eta sardeska onenak ezpelarekin egindakoak dira, oso egur gogorra baita.

Laster batean errepidera iritsiko gara eta ezkerrera hartuz segidan berriz ere kotxera helduko gara ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

■ Altitudea zenbat eta handiagoa izan, giroaren hezetasuna ere handiagoa izaten da eta horren adibide ditugu Issaux-ko basoko paisaje berdeak.

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

OHAR GARRANTZITSUA: BIRUS BERRIA

Ohar honen bidez, birus arriskutsu baten berri eman nahi dizugu. Bere izena LANA da.

Nonbaitetik, Internetez edo posta elektronikoz, LANA jasotzen baduzu, inola ere ez zabaldu, ez begiratu eta ez ukitu. Ezta bidaltzailea zure lankidea edo burua baldin bada ere. "LANA" oso arriskutsua da. Bera-ekin inolako harremanik izan duten gehienak, bizitza pribaturik gabe geratu dira; "LANA" k ezabatu egin die.

"LANA" dela eta, zure garunak ez du gehiago funtzio arruntik beteko. "LANA" paperean jasotzen baduzu, ez kasurik egin. Ez irakurri eta bota ezazu zuzenean zakarrontzira.

"LANA" horren kaltegarria eta kutsakorra izanik ordea, badaezpada ere, horrelakoetan, deitu zure adiskiderik onenei eta zoaz beraiekin garagardoak edatera.

Inolako kutsadura zantzurik baldin baduzu berriaz, ekintza hau gutxienez 14 aldiz burutu behar duzu. Hamabigarrenetik aurrera, LANA zure garunetik erabat desagertu dela nabaritu ahal izango duzu.

Bidal iezaiezu ohar hau zure bost lagun onenei. Ez baduzu 5 lagun

ERREKREAZIOA

2AZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

ALDERDI TROSKISTA BAT BAINO BARREIATUAGO

Oso barreiatua egon, gogoak sakabanatua eduki.

GOIZEAN INGLES-IKASTAROA, GERO
MAKRAME-SAIDA, EGUERDIAN FILATELIA-
ESKOLA, GERO BAZKARIA, MUS-
TXAPELKETA, ONDOREN POTEOA, GERO
ATSO BAT ZAINZERA... ALDERDI TROSKISTA
BAT BAINO BARREIATUAGO NAGO

Estar-ser muy disperso /
Être très dispersé / Scattered like cosmic dust

onik, seinale kutsatuta zaudena eta
"LANA" k erabat mendean zaituena.

INGELESA BIGARREN HIZKUNTZA

Mikel Morrisen adierazpenak Egunkarian irakurri eta Bide Ertzean taldearen azken diskoa erosi ondoren, honela idatzi omen zion maitasun gutuna ingeles euskaldun berri batek unibertsitateko ikaskide bati:

- "Ni John nice eta betty myteko out".

GENEROA ALA JENEROA?

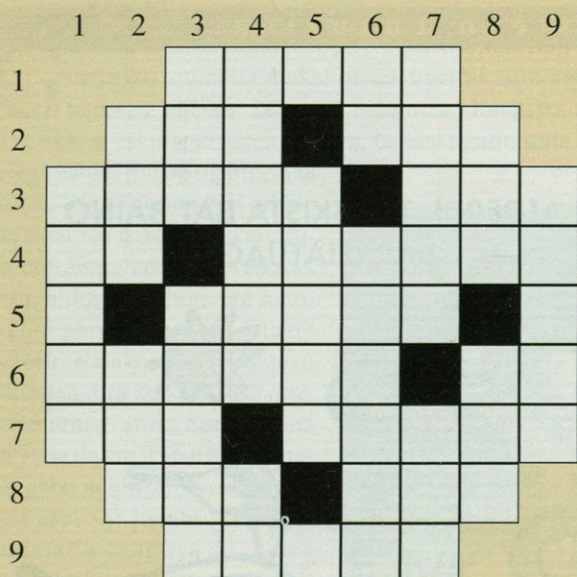
- Gizonezkoek, zahartu ahala, zergatik hartzen dute tipulen antza?

- ???

- Sabela loditu egiten zaie, "zurtoina" lehortu eta ikusi orduko negargura sartzen zaizu.

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

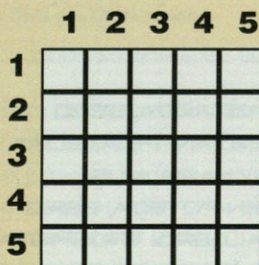
- 1.- Bakun. 2.- Ez du entzuten, gor. Joan den urtean.
3.- Ibar, bailara. Akabatu, erail. 4.- Bi. Isurkariak edukitzeko ontzia. 5.- Kontsonantea. Burdinazko lokarria.
Boroaren sinbolo kimikoa. 6.- Maindireak, mihiseak. Helioa.
7.- Euskaraz eta kitto! Pisu neurria.
8.- Naizen honek. Bizkaian, gehiegi. 9.- Adi ezan!

GOITIK BEHERA

- 1.- Herri handia. 2.- Putre. Zegoen.
3.- Pil. Kolore militarra. 4.- Arabako. Modu atzizkia.
5.- Potasioaren sinbolo kimikoa. Pentagramako ikurrak.
Kontsonantea. 6.- Interjekzioa. Edari alkoholduna.
7.- Guraria, apeta. behar, egiteko.
8.- Zilbor. leku horretan. 9.- Erretegia.

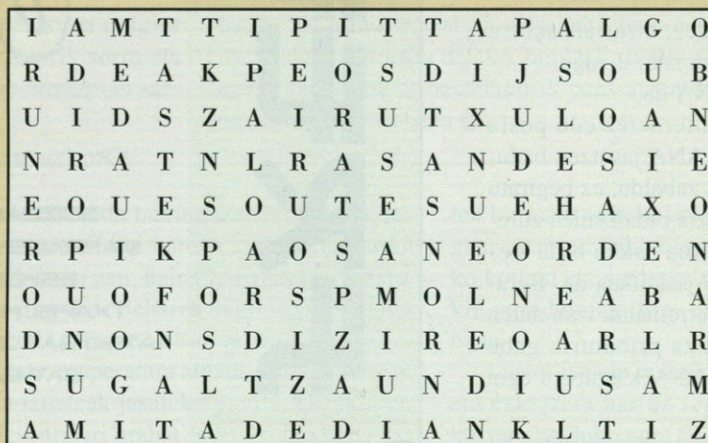
Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1. Lurrun bainua. 2. Mesedez!
3. Ur bihurtua. 4. Niri.
5. Senidea.

Letra Zopa

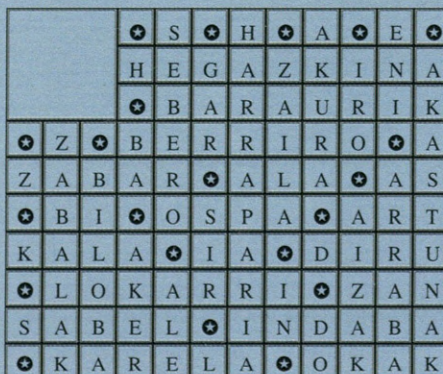
Aurki itzazu
8 herri
aldizkariren
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

MOITORESLSSESTOLK
BNARRANTZALEADOA
AEPNOKANORBIREDI
NAIRENDAIEZORPAN
TNATITEOSAOMATUA
ESDEAEASMKULIARB
BATRBADUAOAAANLEE
ENUAEOAONDINAZAR
ITSASONTZIAEUESA
LAENLRAZIAIKSASK

8ko txikian

1. Orkatila. 2. Trumoiak. 3. Etridamu. 4. Hitzaldi.
5. Elgorria. 6. Hirigune. 7. Onuradun. 8. Minutuak.
9. Sokatira. 10. Itsaskor. 11. Sagastia. 12. Elikagai.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Mezak. 2. Lar. GAL. 3. Gonak. Kai.
4. Aa. Gatibu. 5. T. Pinua. R. 6. Zainak. Er. 7. Art.
Kalte. 8. Oin. Noa. 9. Nabar.

Goitik behera: 1. Gatza. 2. Loa. Aro. 3. Man. Pitin. 4.
Eragin. Na. 5. Z. Kanak. B. 6. Ag. Tukana. 7. Kaki.
Lor. 8. LAB. Eta. 9. lurre.

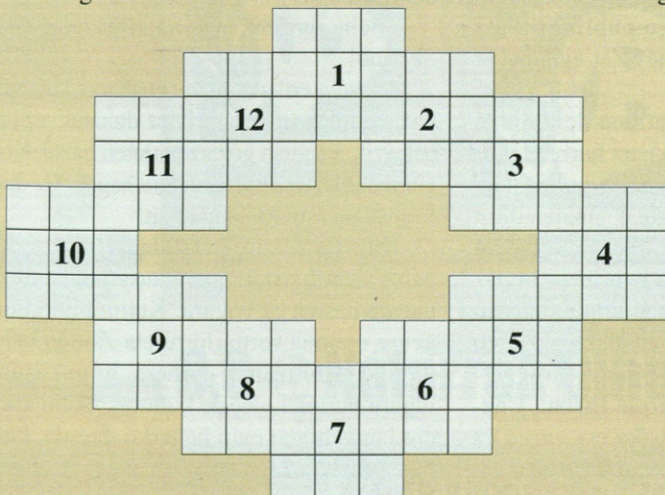
Hitz Gezidunak

	Argazkiko garraioa	Landare mota	Lekalea	Eguna	Txori mota
	Alkateak	Haize zurrunbiloak	Italiako ibaia	Pisuak	
	Tiroak jo				
	Puska				
Halere	Ero		Sortu zintuenak		
Kirolerako tapiz	Istu		Interjekzioa		
			Modua		Uranioa
			Anaia, hitz elkarketan		Pl., nahas-turak
Mekanikoa					
Kanpo, landa					
	Gizon izena		Bokala	Röntgen	Ukapen
	Norat atzizkia		Portu	Iparraldean, naiz	
Pl., IX. hila			Ni		
Bizkaiko ibaia			Jainko egiptoarra		
		Laia erabiltzen dute			
		Bokala			
●	Pl., infusio mota		Joan den urteko		

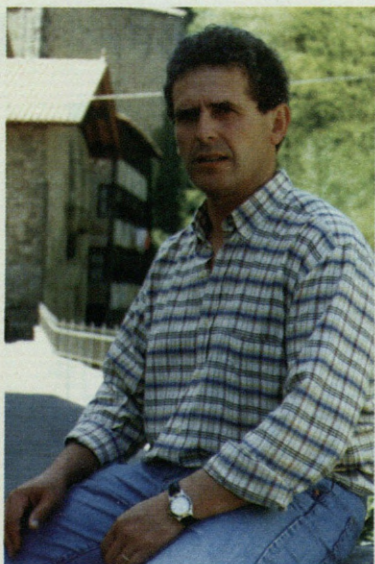
Irudia: garraio mota

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Begietako zikinak
- 2.- Diruzko erronkak
- 3.- Gihar handiak ditu
- 4.- Zila
- 5.- Ez handiak, ez txikiak
- 6.- Lantokia
- 7.- Siluak
- 8.- Konparazioak
- 9.- Atxiki, erantsi
- 10.- Oihu
- 11.- Edalea
- 12.- Itsas ugaztun beldurgarria

ALBERTO ELOSEGI

IÑAKI MURUA

ZERTAN ARI GARA?

Lehengo batean "Gara" irakurtzen ari nintzela honako izenburu honek zer pentsatua eman zidan "euskal musikan inoiz baino hobeto gabiltza baina publikoa falta zaigu". Hala zion Xabier

Montoia idazle eta musikariak.

Irakurri orduko gogoratu zitzaidan, uste dut, Zegamako bertso saio batean gertatua. Lau bertsolari izan behar zuten eta haien artean Uztapide eta Lazkao Txiki. Bertsotan ari zirela, Uztapidek botatako bertso bati entzuleek ez omen zioten batere txalorik jo eta, orduan, Lazkao Txikik:

- Bertso ederra huen bada hori. Lastima, jendeak ez dik ulertu!

Eta Uztapidek erantzun omen zion:

- Kaka orduan!

Alegia, jendeak ulertzeko modukoa ez dena ezin dela bertso ederra izan edo, munduko ederrena bada ere, ez duela ezertarako balio. Izan ere, bertsolariaren helburua, bertsoaren bidez entzuleekin komunikatzea da eta ez berak bertsotan gozatzea bakarrik.

EZ DAUKAT INOREKIN sestran has-teko intentziorik, eta gutxiago, nik oso gutxi menperatzen dudana gaian. Horregatik, lehenik, eskerrak ematen dizkiot Xabierri aspaldian buruan nituen ideiak, artikulua honen bidez, plazaratzeko aitzakia eman didalako.

Eta lehengo hariari tiraka: zertarako hobeto ibili edo asko produzitu edo... publikoa falta bazaigu? Zeinentzat ari gara, zergatik, zer dela eta? Ez dago publikorik ala beste batzuk limurtzen dute? Zer egin behar genuke gureganatzeko?

Kultura musikala erlatiboa dela diozu eta erabat ados nago. Neu naiz horren lekuko, badakit, ordea, zer musika dudana atsegin eta orduak, egunak, asteak ematen ditut burua raiatutako diskoa dirudiela, sortu berria den euskal abestia behin eta berriz errepikatzen. Baina, gauza honek harritu nau aurren, gure alabaren edadeko gaztetxo gehienek (ikaragarri 12-14 urterekin) zergatik irensten dute hain erraz Bisbal, Chenoa eta konpainiaren musika eta gurea ez dute gozatzen? Ez da posible, ezin liteke... esango luke gure Ruperrek.

Euskal bilera jendetsuenetan musika festa arrakastatsuak ikusten ohiturik nago. Behar bada nire ezjakintasunagatik edo, kalko gehiegi entzun/ikusten dudala nago. Mota bereko edo antzeko musikatik asko eta beste estilo batzuetakoak falta. Ezin ote da kultura musikal zabalagoa bideratu? Baita produkzioan ere?

Ni ez nago kanpoko kultura irenstearen kontra, ez horixe, aberats gaitezen mundukoaz eta aberats ditzagun gureaz besteak. Hala ere, eta zenbait produkzioen kontra ez ote nukeen egon beharko zalantza dudana arren, maxkal, axal, mehe... egindakotik ere ikaskizunak atera daitezke. Zer egin dute gure gaztetxoak burmuinetara hain erraz iristeko Bisbal eta Ciak? Zergatik hartu ahal izan dute hainbeste leku, publizitateagatik, azalkeriengatik, estiloagatik?

Nik dakidana da, espazio bat aurkitu dutela eta ederki dabilzala igerian. Guk nahi ez dugun espazioa dela hori? Bale, eta ezin ahal zen beste era batera, beste maila batean beste ekarpen onuragarri eta geureagoekin bete? Kultura hori ezin ote da/dugu bideratu?

USTE DUT transmisioaz ahaztu garela eta, garela diot. Kantatzeko ohitura, lehen hainbeste omen zena gure herri honetan, hoztu da. Kantu afariak noizbehinka egiten dira eta oso haurrak edo helduak sumatzen ditut partaideen artean. Gazteak hor zai! berriro ere.

- Etor hadi neska/mutil, ondo pasako dinagu/diagu!

- Baita zera ere, ni horra, hi ez hago burutik sano!

Edozein erdaretan eta euskaraz kantatzeko ere inolako erreparorik ez dutenek, ez hori bakarrik, kantuan gozatzen duten gazteek oso gutxi baliatzen dituzte aukera hauek. Ez dugu formatuan asmatzen, nonbait!

Kultura zentralizatzaileak garaitu (ko) gaitu joera berriak, joera ausartak geureganatzen hasten ez bagara. Kultura gutxituok geure eremua sortu, lortu eta zaindu behar dugu. Garbi izanaz gainera, gure kasuan, inguru hurbileko beste kulturek baino askoz ere lan gehiago egin beharko dugula, batik bat, zaintzeko, sortzaile faltan gabiltzanik ez baitut sinetsi nahi ●

"Ni ez nago kanpoko kultura irenstearen kontra (...). Hala ere, eta zenbait produkzioen kontra ez ote nukeen egon beharko zalantza dudana arren, maxkal, axal, mehe... egindakotik ere ikaskizunak atera daitezke. Zer egin dute gure gaztetxoak burmuinetara hain erraz iristeko Bisbal eta Ciak?"

ARGIAren EGUTEGIA 2003

Euskaldunon almanaka

6 €

- Eguneroko informazio erabilgarria.
- Hainbat gai, egunero irakurgai: umorea, euskal rocka, errezetak, natura, landareak, lasterkariak,...
- Eta patrikako egutegi txikia.

Eskura ezazu!

0,6 € Nafarroa Oinez 2003rentzat

ARGIAko 943 37 15 45 zenbakian, denda@argia.com helbidean
edo
ohiko salmenta puntuetan

eitb

euskal **irrat**i telebista